

172 3019

РЪЧЪ КРАШНИЧКА.

6x60

НАПИСА О

ГАВРО ВУЧКОВИЪ,
ГРАДНИКЪ.

У ЗЕМУНУ.

Книгопечатномъ І. К. Сопрова.

1866.

РЪЧЪ КРАИШНИЧКА.

оуоо

ГЛВРО ВУЧКОВИЪЪ.

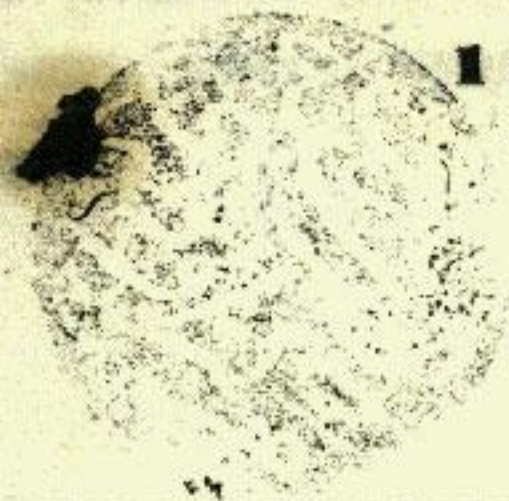
БРАШНИКЪ.

Handwritten signature in cursive script.

У ЗЕМУНУ.

Книгопечатньомъ I. К. Сопрона.

1866.

Одъ како уобште постое правни појмови, и одъ како су люди навикли, да по овима свое пресуде изричу, утврђено е, да се онај, когъ съ чега гођъ окривлюю, може бранити, ово, човеку уређено право, неможе му се ни подъ коимъ начиномъ одузети, па било обтуженъ приватне или јавне природе, ма се оно поднело предъ обичне судие или предъ јавностъ. —

Предъ оногъ истогъ судию, предъ когъ в тужба донешена, принадежи и одбрана, а ако би се хтело то обтуженомъ запречити, то би онда био гриѣхъ и неправда.

Ово се особито тиче оних обтуженя, кое се путемъ новина подижу, овихъ хиляду езичнихъ распространителъки изреченогъ слова. Овдѣ мора исто тако и одбрана путемъ новина, или периодичнихъ листова бити, па то налаже и самъ законъ, да одбрана буде на ономъ истомъ месту, на комъ е и обтуженъ подигнуто, а и поштенъ заповеда, да томе уредништва не стану на путъ.

Одрече ли се то, то е онда законодавство показало пута, коимъ се може правданъ чинити, такође треба и свако уредништво да у интересу свогъ поштена дозволи сваку одбрану, ако е у нѣговомъ листу примљено и објављено обтуженъ;

врѣ ако то не чини, онда е изложено опосности, да се оно само сматра као ниски опадатъ.

Мени кои самъ жестоко а неправедно нападнутъ у више наши листова, одреченъ е приеъмъ и обнародованѣ мое одбране одъ стране уредништва исти листова, па съ тогъ самъ принуђенъ, да исту одбрану овимъ путемъ предъ свѣтъ изнесемъ, тимъ више кадъ су опаданя бивала безъ подписа, дакле тайна.

Кадъ е дакле и најгоремъ злочинцу, кои е плячкао, палио и убијао, дао законъ право, да се може бранити; надамъ се и ја, кои свою невиностъ знамъ и осећамъ, да ми то ние закраћено, и кадъ ту одбрану мою нешћеше господа уредници неки нашихъ новина примити—они знаю зашто;—то, немогући на себи никако трпити незаслужену лягу, принуђенъ самъ мою одбрану овимъ начиномъ и путемъ међу браћу раздати, па нека браћа суде, да ли самъ заслужио благодарностъ одъ могъ народа и поштованѣ света, или онако безстидно, гадно и јавно нападанѣ, одъ стране неки завидника и подли духова, кои несмедоше ни са своимъ именомъ на видикъ изаћи, него ме изъ потае онако гадно за срце уѣдоше.

Предајући у руке браћи ово неколико рѣчи мое одбране, молимъ ихъ, нека ми не замѣре, ако имъ се неби допао начинъ мога писаня, ако неби био како валя књижеванъ правиланъ и углађенъ; врѣ ја самъ прости и нешколовани краишникъ, па се неумѣмъ послуживати са углађенимъ и

двозначењимъ рѣчима, него зборимъ и пишемъ оно, што ми е на срцу, а знамъ да ће ме сваки поштени братъ, који честь и срећу свога рода любви и поштуе, разумѣти, па надамъ се — и за право ми дати.

У одбрани морао самъ неизбежно навести и оно шта самъ радио за родъ и за поедину браћу у отачеству и туђинству; може когођъ помислити да се тимъ хвалимъ, али не душе ми, хвалѣнѣ е далеко одъ мене, а и што би се хвалио ако ме дѣла моя не хвале, а ако су ми она похвална, онда мое хваленѣ било би опетъ излишно; али самъ нешто морао споменути, да мое нападаче и поштене противнике предъ свѣтомъ обѣлодавимъ, да њихове наводе самимъ писменимъ доказима побиемъ, која ће за ме зборити. —

Зато и опетъ велимъ, нека ме браћа извине, ја ни самъ хвалиша, али богме немогу ни ћутати, кадъ се на ме товари оно, што нисамъ заслужио.

Прошле године у Септембру месецу пошто самъ се вратио изъ Беча, кудъ самъ морао моимъ посломъ ићи, дођу народне новине изъ Загреба и у овимъ дописъ изъ Сарајева, у комъ се каже, да е Гавро Вучковићъ ишао у Аустрију до Беча, да за Османъ Пашу шпијонира; на кое ја одговоримъ у истимъ новинама, да нити самъ шпијунъ, нити ћу то кадгођъ бити, али на тай мой одговоръ поврве како у „Нар. нов.“ броју 260., 261., 262., тако и у „Напредку“ броју 87. дописи изъ Сарајева све црни одъ горега; на онај

у „Напредку“ я самъ написао одговоръ и послао уреднику „Напредка“ по великомъ Ибраиму аустриском кавазу (куриеру), кои носи пошту на Бродъ, оногъ дана, кадъ е г. Јовановићъ, консул отишао изъ Сараева, али га ово нехтѣ штампати, а зашто, то оно зна. Я мислимъ да свако поштено уредништво треба да прими и одбрану оногъ лица, кое е нападнуто преко нѣговихъ новина. То неучини уредништво „Напредка“, а зашто, то велимъ и опетъ, оно зна.

Одговоръ тай гласио е одъ прилике овако:

Уреднику „Напредка“ у Нови Сад.

„Почитаеми Господине!“

„Ниже подписани покорно Вас умољава, да ови чланакъ печатате као одговоръ на дописъ, кои е печататъ у „Напредку“, бр. 87. одъ 4. Новембра.“

„Любезни сараевски дописниче! Ви сте, мислим, добро разгледали и прочитали мой дописъ у „Народнимъ Новинама“, а и то у допису нашли и виђели, ђе я самъ кажемъ, да нисамъ дописникъ, ни ученъ човѣкъ и да неznamъ добро писати; я самъ оно самъ рекао, што ће ми когођъ други послѣе казати, а нисамъ ни адвокатъ, нити новинарь, те да се умѣмъ добро преговарати, правдати и надписивати, као какавъ високо ученъ, а особито у талиянскомъ ѣзику наученъ човѣкъ, него свакадъ ђе било, правду и истину казати, никада нисамъ освртао нато, ођу ли се коме замѣрити; а ви судите о мени и тко гођъ

оће нека слободно суди, па и пресуду изрече о-
нако, како му е воля “

„Драги мой Господине! Я васъ познаемъ,
ништа мањ него ви мене, вама е лако као уче-
номъ човѣку разлагати, а јошъ лакше као стра-
номъ поданику. Вѣруйте, да би я знао све по-
танко на ваша разлаганя одговорити, ако ние о-
нако углађено као ви, и мое родолюбие доказати,
а то мое родолюбие познато е колико гођъ до
садъ, и самимъ вама.“

„Како е оно Диогенъ палио у пола дана свѣ-
ћу, те тражио човѣка; молимъ и ви, не само свѣ-
ћу, него ако оћете и читавъ снопъ луча, па се
чакъ до ваше банде (стране) прошетайте, па ћете
ми право казати, колико сте ихъ число нашли?—
Турци су, драги мой, све јуначки добили, а ако
су што изгубили, опетъ су дали са сабљомъ у
руци, а ништа ние било лисиченѣмъ ни прева-
варомъ.“

„Ја самъ и то казао, наћићете у допису моме,
да самъ ленъ писати, само самъ узео мое сла-
башно перце, да вамъ се јавимъ да знате, да васъ
познаемъ, и све чланове вашегъ валяногъ друштва.“

„Мой Господине! што се лютите, што самъ
бранио и фалио чештитогъ г. О. Пашу, кои мое
фале ни најманъ незактева, а ни Решидъ Ефендия?
њи самъ наш Царъ похваљуе и одликуе, а я ћу
ихъ опетъ фалити, еръ у њеной земљи живимъ.
Ако сте ми томе завидни, и ви фалите и браните
свою господу, или ако хоћете можете се и ту-

жити на нѣхъ; я вамъ небу ни на едномъ ни на другомъ завиданъ бити, я се радуемъ кадъ чужимъ и видимъ за таку научну господу. Ви сте сигурно тамо на вашой страни све уредили и у благостанѣ довели и поставили, те збогъ тога и амо дођосте да и нама законе прописуете? да видимо; сретно вамъ било! мени е право! — у здравлю честитогъ г. О. Паше добро знамъ да саблю пашемъ, добра ата яшемъ, а ђогата у воду водамъ, коме е драго некъ му срце цвати, коме е мрско, некъ преда се гледи. Волимъ фалити Турке, као вѣранъ поданикъ, неголи ићи твоемъ старомъ Метернику, да му се тужимъ на нѣхъ, као што е ишао покойни Старчевићъ прошлыхъ година и плакао на зулуме турске; гди е дѣшъ и познатъ свакомъ одговоръ примио? рекавши: кадъ вамъ е таки зулумъ, па зашто се и ви не турчите; я видимъ, да многи наши вичу што я бранимъ г. О. Пашу, и Решидъ Ефендию; они кои вичу, одъ мене имъ велика фала, па кадъ имъ рекнемъ фала, онда ихъ шалѣмъ у Бечъ и Лондонъ, па нека се и тамо туже, па ако имъ се донадне, онда могу тамо и остати, за нѣма Турци неће плакати.“

„А и ти, приятелю добри, треба да знашъ, ко би те гођъ упитао: „Гавро, кога би ти найволио да съ вама управля? я би му намахъ отворено одговорио: Найволио би да ми, а кадъ неможемо ми, онда найволимъ г. О. Пашу,“ као што и то господине, чисто знаш, да у Гавре ние било

никадъ дволичия, лисиченя, па ни лицемѣрия, ни
ѣдну говорити, другу радити, а трећу лислити,
него што ми лежи на души и на срцу, то и ска-
зати.

„У Сараѣво 8. (20.) Новембра 1865.“

„Гавро Вучковићъ.“

По моме миѣнију ни ѣдне те државе у чи-
тавој Европи нема, а да не у нѡй бандавадни
комадъ лѣба, него што ѣ то у Турской; я би
могао наћи у нашої Босни а и у Сараѣву у
Хришћанина, кога би иманѣ оцѣнили найманѣ до
петъ стотина хиљада форинти, па колико овај даѣ
Цару пореза? двеста педесетъ гроша, или дваде-
сетъ и петъ форинти. — Молиоби браћу дописнике,
нека и они то покажу, изузимаюћи само наше
сретне сестре: Далмацию, Хорватску и Славонию,
зашто па браћу дописнике гледаюћи, по нѣиовой
вики па Турке судећи, што пишу у новине, я би
онда рекао, да тамо ништа и не плаћаю, да ѣ
тамо свако, одъ мала па до велика задовољно
расположено, вальда тамо свакъ пѣва, а нема никога
да кука и набрая, тамо су сви, майке, сестре,
и любовце задовољни, радосни и весели, свака
майка гледа око себе свое миле синовѣ, заручнице
свое заручнике, а и сестре свою едиоутробну
браћу, а да може коя удовица са ситномъ децомъ
своіомъ жалостна и у црно зависна остати, то Бо-
же сачувай; то неможе бити, то ѣсть гледаюће па
браћу дописнике. Али ѣ то све претѣрано родолю-

бив у празнимъ рѣчима и у тој претѣраности и занешености све и сва себи дозвољаваю, то савъ свѣтъ зна, па и мала и невинна дѣчица! Вама господо и браћо, кадъ е тамо на вашој страни тако велика срећа и доброта, онда шта ћете амо међу Турцима? шта ћете у нашој сиротној Босни? ко васъ е звао? — сваки човѣкъ па свѣту воли оно што е болѣ и воли еѣће, ђе му е лѣпше и спокойније, па кадъ е тако, што ви та ваша изобилна и прекрасна мѣста оставите? за кои е то узрок? — я би могао по нашој сиротној Босни читаву годину дана одати на коню ситъ и пианъ са петъ стотина гроша, а и ви би сте сигурно на вашој банди (страни) по вашему писаню судећи и са сто гроша читаву годину па и више шетали? е фала Богу, кадъ е то тако, я вамъ се радуемъ.

Казивао ми е еданъ господинъ К. изъ нашега Брода да у Г.Т. у славонскомъ Броду има преко триста котлова што се ракия пече у залоги, што су му онострани селяци дали, па ихъ немаю съчимъ да одкупе. —

Казивао ми е други еданъ господинъ црне капе кои е могао знати, да су ова племенита браћа дописници у прошломъ времену писали у Загребъ и Н. Садъ. Да нипошто мое одбране неби печатали. О овомъ казиваню сумњао самъ се, да ли е истина, али сада при издаваню ове мое мале књижице освѣдочио самъ се да е истина.

Казивао ми господинъ М.ћ. овдашњи трговацъ, да е био у Сплету и на исканъ едногъ просяка

извади кесу одъ новаца, да му удѣли, а кадъ то видеше други просяци навале ианъ, и дотле еу га гонили, докъ свима ние удѣлио.

Ако е онако, као што самъ о реченимъ нашимъ земляма навео, онда кажемъ дописницима бравосъ, аколи пакъ ние онако, него како другчие, онда треба већъ еданъ путъ да се браћа одморе и да мало промисле у шта су загазили, па кадъ себе строго испитаю онда треба и да се постиде и преда се погледаю.

Изъ речени посестрима, ми имамо у Босни хиљадама, кои су овамо дошли, међу којима највише просяка, али благодаримъ Спасителю, предъ свакомъ кућицомъ босанске сиротинѣ могу добити кору лѣба.

Садъ, ви племенита браћо, покажите, колико имате Бошняка на вашој страни? ви съ вашимъ толикимъ писанѣмъ немојте мислити да што нама помажете, не, браћо, не, него намъ одмажете и насъ уобште у мрзостъ постављате кодъ наше високе власти. Али живио топалъ, ч. О. Паша, у кога е срце пространие одъ свакогъ бунара; а да ли е други на нѣговомъ мѣсту, душе ми, ви би се одавно фатали зубима, ђе неможете доватити. Али; „конацъ дѣло краси!“

На дописъ у „Народне Новине“ такођеръ е писато одговорено, на два листа са сви страна уреднику истихъ, па како ихъ ни то уредништво нештампа (сувише два пута узбияће писато е одъ моихъ приятеля и све остаде у спаваню) то љу

овде онда како будемъ знао, одговорити и јавности предати, па свѣтъ нека суди. Прво ћу да кажемъ, шта мислимъ да е узрокъ тимъ дописима и мржњи, съ којомъ према мени дишу.

Прошлогъ лѣта, бавећи се у Бечу, нађемъ се са еднимъ моимъ, тобожъ приятелѣм из Сараева, овај е био на квартиру у гостионику „белогъ вука“, и онъ мени каже подъ наличиємъ приятелства, стане ме плашити и наговарати, да се ни подъ кои начинъ не враћамъ у Босну, „еръ ако се, вели, вратишъ, бићешъ одма одправљѣнъ у заточение путъ Азиѣ!“ и то додаде да су два писмена налога дошла изъ Цариграда одъ великога Везира на Османъ Пашу, да ме одма у заточение пошлѣ, кое е, вели, онъ изъ врло добра извора чуо, јоштъ додаде, да ми е и г. Фр.—Грго писао, да се главомъ нешалимъ. —

На све ово я му одговоримъ да се ништа не боимъ, еръ знамъ да нисамъ кривъ, на коѣ мой тобожъ приятель сутра данъ у грчкој кафани, видећи да га нешћедо послушати, предъ више ме другова увреди, за мраморнимъ асталомъ, рекавши ми рѣчи, кое ни онај најпияни кои вуче лађу неби изговорио; я му учтиво благодаримъ, и речемъ, фала ти, господине, предъ свомъ дружиномъ да га врло добро познаемъ, и да никада болѣга мнѣнія о нѣму ни имао нисамъ, нити самъ се шта болѣму одъ нѣга надао, кое самъ се освѣдочио, сувише опоменемъ га на едно поштено дѣло, кое е учинио у Сараеву, збогъ еднога ковчега (санду-

ка) кога я разлупао, ту ти се мой поштени дописникъ нађе као лавъ разяренъ, ани мени ние било приговора, наша дружина завичу: оставте, оставте! богати, и тако међу нама тишина постане, сутра у јутру при моме одлазку дошло я више господо да се са мноми поздраве, я самъ најпрвомъ моме противнику ту пружио руку, и рекао му, съ богомъ, господине и брате и опрости ми, ако самъ васъ у чемъ увредио, полюбимъ се съ нѣмъ и тако са осталомъ господомъ сѣднемъ у кола, и одемъ путъ желѣзнице, оталемъ е, то встѣ одъ Беча она мржня на мене, и они неистинити, подли и злобни дописи противъ мене.

Кадъ дакле знамъ тврдо одъ кога самъ нападнутъ, онда љу тако и да одговарамъ, као да према едномъ лицу стоимъ, а ко е то лице, оно я, а и много свѣта добро зна, онъ се ние именовао, па га ни я именовати неђу, али љу браћеи себе, и дѣла поброити моя од части, па ће насъ дѣла најболѣ означити и обѣлоданити; ако ли исто лице, тай мой красни дописникъ, познаду себе, па би рекао да е невинъ и то би доказао, онда му капу скидамъ и предъ цѣлимъ свѣтомъ то љу му учинити; али ће мучно онъ то доказати.

Я неђу на повине ни нѣове редакторе викати, него имъ съ почитанѣмъ одаемъ честъ, — премда би, чини ми се, требало да су мало болѣ пазили на истинитости дописа и нѣовихъ дописника, и такође да приме правданѣ нападногъ,

ако нису ради да њиове новине буду органъ поединихъ друштва, него листъ човѣчанъ кои истину любви и заштићава.

Дописникъ пакъ онай, а мой добри саотечественикъ ние ме поштедио ни најманѣ, него е едъ свой на ме излио, али ние се ни чудити томе, онъ ние ни свои стари и матори родителя поштедио, и онако изнемогле насилно предъ судъ догонио, па како ће мене да поштеди? — Питамъ га да ли се опомињ њошт они племенити рѣчи, штопо онда рече му кадия у Травнику нѣговомъ старомъ отцу, кадъ га синъ на судъ догна? нека ихъ добро памти, по овимъ само рѣчима познатъ е свакоме у Босни.

Онъ рече да има другова и да съ њима благодари старимъ г. Людевиту Гаю, што ме е онако уљудно пропратио; та е уљудность исто онака, какавъ е и дописникъ и дружина му, којихъ има неколицина и то троица наше, а четворица туђе расе, кои су момъ противнику подчинѣни и одъ нѣга свою плату очекују, онъ е њиовъ старешина, па га мораю слушати и чинити оно, што имъ старешина налаже; алъ нека ихъ, заиста ако њихъ савѣстъ негризе, (ако е имаю) мене неће, я имъ зацело ништа учинио нисамъ штоби ихъ и најманѣ могло увредити, него самъ њошъ сувише свакогъ на по се задужио съ поштенѣмъ, и у свакогъ има и данасъ макаръ покоя моя стварчица у рукама, а неки ми изъ међу њихъ и данасъ дугую; али браћа показую свою благодар-

ностъ, поштенъ и човѣчностъ, фала имъ као бра-
ћи! они су све чинили по налогу своегъ диктато-
ра, а могъ доброгъ противника, я имъ одъ свегъ
серца прашамъ.

Нико се ние родио те да е свему свѣту у-
годно, а знамъ и то, да сваки човѣкъ има свое
слабости и недостатке, неки манъ а неки више;
доста ихъ на свѣту има, кои у туђемъ оку виде
мали трунъ, а у свомъ невиде да е читава пла-
нина. — Ништа лакше ние, кадъ човѣкъ хоће да
душу изгуби, него на кога, ма и невина што
рећи, написати и у свѣтъ разаслати и налагати,
као што е то и дописникъ „Народнии Новина“,
чинио, а редактора има и такви, кои едва чекаю да
примаю у свое новине све оно, што на Србина и
Србство лягу баца, неиспитујући да ли е то исти-
на, или ние.

Ти су већъ свему свѣту познати и по сво-
имъ дѣлима, коя су другимъ, већимъ првимъ ли-
цама чинили. Свѣтъ ихъ е већъ одавно осудио.

Дописникъ е наше новине прве, съ неисти-
нитимъ речима напао безъ свакогъ стида и по-
штена, а све што е рекао, само е просто рекао,
не доказавши, и неосвѣдочивши, необяснивши,
кадъ би то учинио, онда би му се могло рећи
е вала! но у Бога се уздамъ да онъ то никадъ
учинити не може. — Я позивамъ свакогъ безъ раз-
лике, одъ Митровице па до Кладише, преко сто
и двадесетъ сати дужине, а одъ Брода па до
Метковиће, око осамдесетъ сати ширине, све и

мало и велико, безъ разлике вѣре и закона, умолявамъ и заклипѣмъ, да свакъ каже ако шта зна о Гаври хрѣаво; да самъ кога обѣдио, да е ко съ мене у затворъ пао, да самъ, кога ма било какавъ губитакъ натѣрао, или буди какво зло учи- нио, ал' то нека каже подъ своимъ именомъ съ доказима и свѣдочбомъ, то чинимъ зато и поди- сь и свѣдочанство тражимъ, да неби ко онако чинио, као мой дописникъ; ерѣ е то опасанъ човѣкъ! (благо ономъ ко га видио ние, три путъ благо ко съ нѣмъ никаква посла имао ние!) Онъ е преко двадесетъ година у парницама, па никадъ ни едиу изгубио ние по Турскимъ судовима, на коѣ садъ изъ петии жила виче. Онъ би за повце народъ, вѣру и душу продао, съ некадашњимъ е се Пашама обогатио, а на ч. О. Пашу садъ виче зато, што га овај мудри мужъ позна као опасна човѣка, позна му отровно срце, и бездушна човѣка, па кадъ га позна рече му: „Маршъ напољ!“ съ тога ти виче дописникъ и зараменица, а кодъ пређашњи везира у Босни имао е найвиши приступъ, све кажемъ до Османъ Паше, па да би баяги наудио и нашкодио Османъ Паши, престао е бити нашъ, па постаде съ преваромъ туђа рая, те е садъ Пашапортлия, срећанъ имъ био! ми имъ незавидимо на нѣму, какавъ е био нашъ, такавъ ће бити сигурно и туђъ; а нѣму кажемъ нека прочита ону малу, алъ велеважну књижицу — „Славянку“; одъ г. К. па ће у нѣой нешто наћи што ће га освѣдочити. — Онъ какавъ е, неби чудно било да е рекао и то да

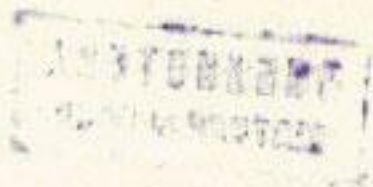
самъ у Цариграду дванаестъ хиљада кућа и дућана поналио и пограбио; то би му лако било учинити на овај начинъ, подъ маскомъ, изъ мрака и забусиѣ, ал' доказати што, и са своимъ именомъ на средѹ изићи, то онъ неби могао, оно има една рѣчь коя вели, „улаже су кратке ноге“ — ко истину люби, онъ явно на средѹ ступа па говори, а пашквиланти као и стѣнице крию се у пукотине и мракъ, па отудъ пецкаю, тако и мой противникъ, кога позивамъ овимъ нека изађе на јавностъ, ако и гдѣ има и капцу крви одъ поштена, да му се ѿ ње у какво било сакрило, па ако што има нека рече и докаже, а ако то не сме, онда нека мени дозволи да га я начертамъ и опишемъ съ доказима, и са моимъ подписомъ, па нека онда свѣтъ суди. А я се могу, благодаримъ Богу моимъ дѣлима поносити, ерѣ су ми поштена, праведна и чиста као злато, а то ѣу одъ части и овѣ невести, и съ доказима подкрѣпити, па нека драги дописникъ види, и онда некъ виче колико му ѿ воля, али некъ зна да ме онъ приморава да съ моимъ дѣлима на видикъ излазимъ, кое неби нипошто учинио, и до данасъ нема човѣка да самъ му то исповедио, зашто признаемъ да ѿ нештено хвалити се, али онъ вели да я пробиямъ главу хвалећи се што самъ ослободио проту Василию вашарскогъ и попа Давида. — Я самъ лане и протину брату Николи скинуо двоѣ вериге съногу, и попа Ђурђа Карановића, па ѿ ли тко чуо да самъ се до садъ и ѣ пофалио, ако ѿ ко чуо нека каже.

Гавра е онай, кои све почитув што е на свѣту за поштованѣ, све Народе, све државе, све владаоце, све вѣре; алъ оно што е мое, то найволѣмъ, казато е у одной пословици коя вели: да е ближа кошуля него аљина, на мой Народъ, Законъ и Цара найволѣмъ, и никадъ не би у нужди зажалио мою крвъ до послѣднѣ капли за нѣхъ пролити, а то самъ освѣдочю у свакой до данасъ прилици, а и одъ садъ ѣу ако Богъ да; а мой противникъ нека каже и докаже другъ чие, као што виче на ч. О. Пашу и труди се дѣла му, коя су заиста дична и велика, мракомъ претрпати, за нѣга лѣпо вели наша една пословица: „Сѣла руга покрай пута, па се свакомъ наругала а нѣой свакъ“

Я и опетъ кажемъ да самъ вѣранъ момъ Цару и О. Паши, то е дужность свакогъ поданика, ко свомъ законитомъ господару нив вѣранъ, тай не ће бити на свѣту никомъ вѣранъ, еданъ невѣранъ слуга, валя ли онъ? и е ли поштенъ? невѣранъ слуга не треба да е живъ, еданъ едномъ и два пута кои слаже трећи путъ и да истину каже, я мислимъ да му невѣрую.

Г. уредникъ „Народни Новина,“ пропраћаюћи мой дописъ „као куриозумъ“ у своме листу подъ броемъ у двѣста четрдесетъ првомъ, прош. год. стрепи за свогъ дописника, да га ч. О. Паша на колацъ не набие, илъ да му друго што неучини, я га увѣравамъ да се нема съ чега бојати: Ч. О. Паша кога презире, онай нека е сигуранъ, а то

нашъ врли дописникъ може свагда бити, башъ и да ние посто „Пашапортлия,“ нѣга гледа е. О. Паша са свога прозора па се само нама презрително и ладнокрвно смѣши, а то му е велика сигурация, не боє се звѣзде што на нѣ пси лаю, оне остаю те остаю свѣтле. — Тужно признати морамъ, да е у насъ јошъ она стара несретна болестъ; — на састанцима, свадбама, или славама; многе се здравице напияю, съ пуномъ чашомъ у руци и еданъ другомъ желимо свака добра, а у себи многи би желио да може свомъ брату свомъ другу ближиѣму кодъ себе, очи ископати, вратъ сломити, многи воле туѣи губитакъ, него свой добитакъ, при чаши пуной сваки се хвали да би за свой родъ умро и све занъ чинио, естъ, али е чаша богата, она е јонакъ, при нѣой се све и сва чини, а у ствари нема ништа добра, осимъ злобе, пакости, зависти непостоянства, при томъ лѣнностъ, млитавост, а у едно претѣранъ луксусъ, — камо намъ школе и друге народне потребе? вичемо еданъ на другогa, разговоръ све о туѣему послу, едними смо Срби, другима Хрвати, оногъ називамо шокцемъ, овогъ зовемо влахомъ, тай нашъ е латининъ, а овај ришѣанинъ, я самъ племенити Сарайлия, ти си краишникъ, оно е ера, а тай тамо шливаръ по- савлякъ, то су наши грдни яди! ние питаѣ ѣе се ко родно, како се кои зове, него е, право поштено питаѣ шта е кои радио, и шта при- вредно, и прииио отачеству.

У новинама туѣимъ вичемо и на насъ саме при-

живамо еданъ другоме она зла, коихъ немамо, а добра, коє би требало да се дичимо, притрпавамо, отричемо, покривамо тамомъ и мракомъ.

То є наша пропастъ и несрећа била вазда и биће, докле годъ буде изрода и издаица народнихъ, као што су лажни дописници, кои свое ближнѣ, и свой родъ издаю, глобе, по апсима за-творяю, иманѣ имъ продаю и насилно ихъ гуле, подише съ краснорѣчиємъ и съ преваромъ маме, а на другогъ дижу уку и буку, коє туђинъ едва чека да чує и да се на смѣє.

Казао самъ едномъ, да се нико ние родио, те да є свимъ свѣту угодно, и да нема државе, у којој неби било незадовольника, а у свакој држави има и сиротинѣ више него имућниє люди, као што тога има и у насъ у Босни; — и на другимъ се мѣстима трефи те сирово дрво уза сув. изгори, а и на другимъ се мѣсту догоди по кадъ и кадъ неправде као и кодъ насъ, на ели томе узрокъ ч. О. Паша? — Нашъ є народъ, истина, осиротио, то се не може одрећи; болесника, кои є одъ толико времена тешко боловао, кога є множина лекара лечило, и свое му отровне лекариє давало, — мучно є одъ едномъ излечити, ма како вештъ и искусанъ лечникъ био. То иде полако своимъ токомъ. — Али наши дописници неће да кажу прави узрокъ той болести, ни начинъ, съ коимъ би се могло народу помоћи, већъ само вичу на ч. О. Пашу по новипама, као да є О. Паша дошао у Босну пре двадесетъ година а не пре

четъ година. И крозъ овихъ петъ година онъ в
учинио премнога добра земљи и народу, заиста
више него што су сви дѣлакошњи у Босни В-э
зири учинили крозъ све вѣкове, биће време, кадъ
ће намъ пасти на умъ она пословица, што вели:
„имашъ ме, незнашъ ме; изгубишъ ме, познашъ
ме“. Зацело ћемо и О. Пашу познати онда, кадъ
га изгубимо, и онда ћемо умѣти његова дѣла цѣ-
нити и уважавати.

Поредъ они многи дѣла О. Паше ние, кое
самъ лани изъ Бпшћа, дапомъ допису печатаномъ
у наведеномъ броју „Народн. Новина“ споменуо,
питахъ јошъ мудрогъ дописника, нека каже, ако
ѣ човѣкъ и люби истину и правду, ко заведе те-
леграфе у Босни? ко установи печатню у Сара-
еву? ко жртвовао суму одъ 80.000 гроша на из-
даванѣ сръбскихъ школскихъ књига, — ние ли О.
Паша? — нису ли ова дѣла великохвална? Дѣла,
коя ће история споминати и хвалити. — Али не-
кимъ претеранцима то ѣ све ништа, то ѣ све мало,
они би све нешто друго, нешто више хтели, али
сами да што користо роду учине, то Боже са-
чувай. Само ихъ зато не дирай, за своју едну
солду, кою би имъ ко поискао за общте корисне,
родаљубиве цѣли, дигли би вику до облаке!

У свакоме народу има добри и поштени люди,
а има злихъ, подлихъ по путу мога дописника,
много се виче на Турке, а у Турака заиста има
дѣлихъ обичая, каквихъ на жалостъ у насъ нема,
врло мало јошъ у поединихъ. — Турчинъ еданъ

да е дошао изъ Хине, а други незнамъ окленъ, они кажу братъ еданъ другомъ, братъ Турчинъ помажу еданъ другога; е ли кодъ кога тако? — на жалостъ ние! — Ево еданъ само да наведемъ случай кои се е мени самомъ догодно, као злоудномъ заступнику босанскогъ народа, за коє самъ се искрено и топло заузимао и радио, као што ћу одма доказати, и коме се она чемерна плаћа, тако давата, као на путъ Божи, да самъ се морао задужити, како што ће се такође одма виђети.

Кадъ самъ прошле године хтео ићи у Краину моимъ посломъ, и већъ путни и оружни листъ извадио, доведо по пропису емца (ћефила) у лицу Г. Ф. Гргу Мартића, дође ми одъ ч. Везира заповедъ, да никудъ несмемъ ићи. Питамъ зашто? веле, зато, што е дошла изъ Цариграда заповѣдъ на тужбу едногъ Бугарина, некогъ Ристе Топчилешта, кои одъ мене тражи дугъ одъ двадесетъ и седамъ хиљада гроша, па или то да платимъ или ако шта имамъ противъ тога, да одмеъ у Цариградъ, па да се тамо бранимъ. — Везиръ е издао наредбу, да се на мене пази, да кудъ неодемъ, докле тай посао не исвршимъ, то вѣтъ, докъ не исплатимъ; одъ кудъ ћу платити? што имамъ примати, не примамъ, шта да радимъ коме да се обратимъ? одъ кога да иштемъ? — да ли одъ браће Сарайлиа? нема тамо никога нема одъ тогъ ни разговора; већъ самъ ихъ искусио пре, кадъ ми дође жена и дѣца, те неимаюћи ни зашто брашна купити, а дужни су ми, служи имъ, и трчи едномъ, трчи другомъ,

моли заклиньи, те едва на едвите яде добиѣмъ одъ свию скупа начелника на тврду облигацию седамнаестъ дуката, и то све шупльи, и ни еданъ да изиђе на меру; ђе ихъ онаке нађоше?! — ово-лико в Гавра примио крозъ шеснаестъ мѣсеци што самъ ихъ служио, а коє што више молиоби да ми се каже?

Дакле у овой мојой другой нужди новой, кои ми є узала на вратъ, нисамъ ни шѣо тражити кодъ браће Сарайлия, већъ тумаръ тамо, тумаръ амо, те кодъ едногъ Евреина младића Г. Соломона, сина Г. Исака доктора, овај ми дадне на прву речъ безъ признанице десетъ хиљада гроша и еданъ Арнаутинъ Яко Тоско изъ Скадра дадне ми дванаестъ хиљада гроша, и поштени братъ Марко Василѣвићъ петъ, те тако скрпимъ двадесетъ и седамъ хиљада гроша порески, те се испкупимъ, да самъ могао путовати.

Овако се, мислимъ, г. дописниче, неби поступало са улицима и шпиюнима Осман-пашинимъ, одъ стране истогъ, како ти велишъ? —

Кадъ самъ прошлога лѣта био у Краини, била є кандидация у Сараєву изборъ за меџисе, будући є по новой наредби требало петъ ljudi одъ православне общине, петъ одъ католика, а петъ еврея, а до тогъ времена био самъ и я, одъ православни, кадъ самъ дакле и я самъ био онда, и да су се браћа тужила, и я неби рекао, да немаю право, али садъ кадъ су шесторица па јошъ Сарайлия, заиста ако би се потужили, онда би чудно било!

Ову шесторицу требало е да народъ избере и наименуе, а за когъ буде више гласия, тай и да будне, међутимъ питали су све кога ће именувати, али не питали свою по закону браћу, питали су, оћемо ли именувати Гавру у тай изборъ? онда одговори неки Г., когъ православна браћа у Сараеву више питаю и слушаю десетъ пута него самогъ Везира; „Не, Гавре нипошто!“ — овде би учтиво молио и запитао могъ дописника и дружину му, да ми они кажу, кои то најболѣ знаю, зашто не Гавре? — За овако поштено и отликовато поступањ нити зна чемрни народъ ни ч. Везиръ.

Любавъ и братинска слога највеће е благо како у целогъ народа, тако и у поединихъ община; нека е община Богъ зна како богата, ако нема слоге и братинске любви, пропаће, тако и васъ народъ. Зато намъ треба молити свемогућега Бога, да насъ већъ едномъ сачува одъ савовольника, кои све и сва себи здозвољаю, коиби за сто гроша пустили да стотина браће страда, па ако оћешъ, и обѣшене будну, па би тешко кою солду на избављѣнѣ нѣихово дали.

Дакле садъ се вели „не Гавру!“ а до скоро су ме новине пратиле съ похвалама одъ исте кумпаніе и истогъ диктатора, кои садъ онако на мене виче, одъ оногъ случая у Бечу, па онако грдно неистину и срамоту на мене по новинама изнесе, премда е себе и свое осрамотио, кодъ поштени люди, а не мене, еръ люди знаду мене,

и нѣга, а Богъ ће свакоме платити онако, како е ко заслужио, неће никомъ дужанъ остати, а я самъ одговарао и одговарамъ да свѣтъ зна и увѣренъ будне, да Гавро нити е био нити ће бити онакавъ, каквимъ га поштени дописникъ чини и јавно назива; по себи е то онъ судио, по себи.

Садъ ћу да се потрудимъ на дописе могъ врлогъ приятеля да одговоримъ, све точку по точку, како и колико будемъ умѣо и могао одговорити.

Дописникъ е мало признао, да самъ као народни посланикъ у Цариграду на патријаршескомъ сабору бранио интересе босанскогъ народа, то самъ заиста чинио онолико, колико су ми гођъ нове силе допуштале, а што е Грка био већи брой, заръ самъ я томе кривъ? а оно што самъ радио и бранио, чинио самъ како самъ знао, а нисамъ имао никога, кои би ме научио, и подпомагао.

Дописникъ вели, да нисамъ хтео по жељи народа дѣйствовати, да се постави за владика у Босни народни човѣкъ, као што народъ жели, молимъ, драги мой дописниче, да ми покажешъ копию, или оригиналъ тога налога одъ народа да ми се налаже, то е, да ништемъ и тражимъ народнѣга човѣка; а ти дописниче драги, незнашъ, е-самъ ли тражио, или нисамъ, а и да самъ тражио, кадъ нема нико слѣдовати, шта то онда важи? у насъ би се хтело да намъ озго изъ облака падне готово, а да се не потроши, да се не намучи, да се не утруди; знашъ како се оно каже: докъ се човѣкъ дима не надими, не може се ватре огрејати.

Ово є предлогъ мой, шта самъ дао на сабору.
Високопочитаемо Собрание!

Господо мой, любовъ и слога пайачи су и
наибогати предѣли на земли, Богъ нека ми є
сведокъ, у какву се весело и радости душа моя
налази, гледаюћи овде пайодабраше православне
Християне одъ едне велике државе, Нѣговогъ
Царскогъ Величества, овде сакупиле, и разни-
шлиюћи о намѣри збогъ коє смо се овде сабра-
ли; нѣга за сведока позивамъ, како се родолю-
биво срце мое потреса, представляюћи себи, шта
смо некада били, шта смо данасъ, и шта бити
можемо, у здравлю Н. Ц. В. Само ако среће ако
слоге, и братинске любви међу нама буде.

Са мало речи радъ самъ много исказати, и
опетъ ништа друго, него само то, да народъ и
отачество свое ватрено любимъ; — чуйте дакле
неколико речи, но речи срдатниє са којима желимъ,
да и вама потресемъ срца, желимъ и захтевамъ,
да ме сваки пайпре добро разуме, па онда о же-
ляма, мислима моимъ да и пресуду изрече, необ-
зирући се нато, оћули се коме замѣрити, єрь при-
ятели народа, то су и царски, и свою насъ при-
ятели, одъ намѣре мое никадъ одступити нећу,
нити желимъ, него чисто исповѣдамъ, да ништа
друго предъ очима имати нећу, до общи народни
интереса, за коє не є и упутио да кажемъ желъ
и народа несреће. — Коє су се по несрећи у
предѣлу нашемъ одавно залегле и коренъ свой
дубоко спустиле, па тиме насъ до найкрайнѣ про-

пасти доведе. По налогу Н. ц. Величества, и жельи православногъ народа ево се сада испуни, народно се собрание отвори, и на основу закона кои до данасъ био међу нама ние, ми се жельно ево са-стадосмо као преставници целого народа православногъ, како е то велика честъ, каква ли сладка успомена, за родолюбиво срце народъ представляти, али се отуда рађаю и велике дужности а јошъ већа одговорностъ према свомъ народу, зато ако смо искрени пријатељи народа, и ако жельимо да не буде што е досадъ бивало, као да речемъ нама Бошњацима, и какви неваљали свари догађало, међу нашимъ добримъ Архиепископима шта су чинили, та ние јѣпо ни споминати, когъ ћу ниже редомъ мало опоменути, когъ мислимъ, да у Еванђелию бити неће.

Но дѣланѣ наше треба да буде највѣрнѣе огледало чистогъ родолюбия нашегъ, огледало, у коме ће се не само образъ, но и карактеръ, способностъ и честъ народа нашегъ огледати, на когъ у истомъ овомъ великомъ царско-престолномъ граду одъ други држава пазљиво наше после мотре, они кои се налазе данасъ овде:

По томе свему до данасъ наши босански Архиепископи, Богъ зна шта јѣ се е промѣнуло, и од нашегъ народа шта су милиона узели! а никакавъ ние имао те милости према народу, да имъ остави баръ какавъ споменъ, да га народъ споминѣ и благосиља, нити су се трудили за то, него зашто? за своју шупљу кесу која дна нема, да е

може напунити, 1) наши Архиепископи, када који дође, он незна народнага језика, како ће народу поука дати? стимъ ње народъ преко њихъ недовољанъ.

2) Када њданъ дворни Хришћанинъ дође па има жељу са Архиепископомъ говорити за какавъ посао, не даду му слуге предъ споменутогъ ни изаћи, него ако имъ плати.

3) Свештеникъ не сме безъ њури бити, само за узети више новаца Архиепископъ.

4) Архиепископъ незнамъ у коме њ зачелу у којој глави одъ Еванђеља нашао, до метне едно свештено лице у букагивъ (што се конѡ међу) а за љубавъ кесе и новаца.

5) Не могу дознати, имали у Еванђељу едниъ Свештеника оборити, па по 150 штапа ударити по ногама.

6) Када попъ умре, нису га јошъ ни упокоили, а милостиви Архиепископъ шилѡ му зафти кућу робити, књиге, коња съ такошомъ, съ (оправомъ), окрутъ црквени одузети, каже: ово ѡ мой миразъ (наслѡдивъ) и њаново почившегъ дѡцу цвѡлити.

7) Који не зна ни оченаша право читати, нити га ѡ имао ѡе научити, такога запозити а за љубавъ кесе и новаца.

8) Има тобоже попова, који су то звање примили ња се има 10 година, па и данасъ бривъ браду, фесъ носи, као и други мирски, и то све за љубавъ кесе и новаца чини.

9) Християни када начине цркву зъ допу-
штенѣмъ Н. ц. Величества, како тако, било одъ
дрвета, или било одъ камена, зовну Владику да
освѣти, народа дође доста, пође тевсия (пладанъ)
за споменутога и нареченому падне по 2000 гроша
и више, па ние съ тиме задоволянъ, већъ за-
твори цркву и на ново другу плату узие, не-
знамъ, има л' и то у Еванђелию.

10) Узети новце, па допустити, што ние у
закону.

11) Еданъ сиромѣ нема кокоши предъ ку-
ломъ, а милостиви Владика води га съ собомъ по
неделю дана, те му конѣ вода, докъ не да за жену
три цванцика.

12) Архисрей ништа безъ заѣтия и Турака
неузима!

Господо моя, а би имао васданъ шта брояти
него укратко казати, Н. ц. Величество погазило ѣ
оцѣмъ яничарски, и ми, Господо, нећемо яничара
ни кесеция, него оћемо Архисреѣ праве, одъ на-
шега ѣзика, и плату мѣсечну соразмѣрио као што
гласе оне канона наше, коѣ су намъ дате 3. ок-
тобра прошле године, а ако ко оће на старо, да
нема плате, то му нико не отима.

У моимъ преставањима, коѣ самъ у прошломъ
времениу давао у наше собрание, мислимъ, да самъ
преставио станѣ наше, у каквомъ се положаю на-
ходимо, а и сада по други путъ мало напомнимъ,
у насъ школа нема, тако цркава, прошасте године
толико ѣѣ ѣ изгорело, а у истоме мѣсту, оклена

самъ долѣподписати има 1600 християнскихъ ку-
ћа, а само една црква, а то и она една затво-
рена, како што самъ и явио на време у моме из-
ложению, у насъ свѣштенство шта пати, и какво
ѣ просто, неможете ми вѣровати, у насъ дѣце
доста некрштене умире, у насъ има дѣце одъ
двѣ године, на крштено ние, у насъ еданъ кадъ
умре, на после пола године Свѣштеникъ едва за-
падне, да му гробъ прелие и опело учини; ово
ми ѣ све добро знано и познато.

Дакле Господо! дѣла која сада на овомъ на-
родномъ собранію предъ собомъ имамо, одъ ве-
лике су, браћо, важности, а којъ за добро народа
свршили будемо, онда ће се њима исторія наша
красити, и у њима дѣла наша цѣпити са њима
ћемо доказати, у koliko смо се и ми за живота
нашегъ, о обштемъ благу и напредку старали, зато
будимо у свему ономъ, што се на обшту ползу
односи, за свагда постоянни, ако ни смо ради да
насъ данасъ потомство наше немилостиво про-
клинѣ!

Цѣломъ дѣлаио нашемъ нека ѣ основъ любовъ
и слога, нека насъ у томе чисто родолюбие наше
руководи и срца наша увекъ греѣ, свему оному
што се односи на обшту ползу, ползу цѣлогъ на-
рода православногъ; ерѣ безъ овога обовга сваки
ѣ народъ као што повѣстница каже и свѣдочи:
страдао и пропао, ма да ѣ найвеће тврђаве имао,
зато благо ономъ народу, кога су барѣ старѣшине
њгове братскомъ любви и слогомъ опасани, тай

народъ онда нека зна, да има тврде и непобѣдиме тврђаве и сваку срећу. О, Боже! смилуй се; и нама такове старешине и законодавце даруй, а сачувай насъ одъ онаки, кои за саму своју кесу и користъ неби марили, да цело Християнство пропадне, незнајући бѣдни и жалостни да су и они у исто време коначно пропади.

Све што самъ овде у кратко изговорио, у-вѣрени будите, да ѣ произтекло изъ извора чистогъ родолюбия и изъ племените и неугасиме желѣ. —

Данасъ безъ више заключаемъ:

Живио нашъ свѣтли Царъ!

Живио народъ православни!

Живио народно Собрание!

У Цариграду, 17. Марта 1859. *)

Правосл. народа бос. приетав:

Гавро Вучковићъ.

Нека дакле виде браћа, да самъ чинио мою дужностъ а што писамъ учинио, заиста писамъ кривъ, а кое, то се већъ и само зна; пошто самъ ово предложение дао, доцниѣ су браћа Сарайлие мени телеграфомъ писали ову депешу:

„У Сараеву 2. Јануара 1860.

Г. Гаври Вучковићу, у Цараградъ!

Ми, ваша браћа у Сараеву являмо вамъ, да ѣ намъ Митрополитъ Дионисіе умро, непадно ю-

*) Ово преставление дао самъ Г. Т. Петрановићу, да га печата у магазину Далмат. одъ 1865 па заръ одъ многихъ послова заборавно.

тросъ. Препоручуемо вамъ, да идете една кодъ Нѣгове Светости Патриарка, и да тврдо настоите одъ наше стране, да намъ даде за босанскога Митрополита, Свогъ Архидиякона Дионисия. — Обширно писмомъ.

Хришћанска обштина

Оваки е и Патриархии и другимъ личностима за еданъ само данъ дошло осамъ депеша, у којима се све иште поменути Дионисие, Гркъ за Митрополита, па шта самъ онда а кривъ? — Причомъ е доцниъ еданъ господинъ, рођени Сарайлиа, трговацъ поштень, шта се опогъ дана радило, кадъ е Митрополитъ Дионисие умро, и каква су се чуда у Сараеву чинила. „Покойни у богатой обуки сѣди самъ у едной соби, и еданъ вели, знаю депеше у Цариградъ, те ишту Дионисию Грка, други довели Афиз-Ефендию, те имъ гради прозбу на турскомъ ѣзику, да даду Везиру, да би се и онъ заузео за тогъ Сарайскогъ Грка, не би ли онъ постао Митрополитомъ. — Трећи праве у школской магази широко прошение, у комъ моле Патриарка одъ неба до земљъ, па позиваю свакогъ оногъ, кои зна писати, и кои има печатъ, да се подписую и печатима тврде то прошенъ за Дионисия.

Четврто люди умрлогъ Митрополита лете по двору тамо амо, те што нађу одъ важности, укланяю часъ пре съ пута на сигурна мѣста. Кажу, ди е санихъ дуката сакривено до две хиляде,

докъ нису дошли одъ Власти люди, те затворили и подъ печатъ ставили, што е одъ покойнога остало.

А њинове молбе осташе инакъ на празно, еръ свети Патриаркъ непостави имъ по жельи Дионисия, каже с' њѣгова малолѣтства, него имъ посла Г. Игнатию све. Сласонскогъ за Митрополита.

Јошъ ми и то прича онай приятель, да е после, кадъ имъ се желя неиспуни, било триста чуда међу Сарайлијама. кадъ почеше скупляти новце за телеграфе, кои се годъ подписао, и свой печатъ ударио, морао е платити, ние му помогла вика ни одупирањъ, осимъ гг. браће Јосифовића, кои нису платили, зато што се нису хтели ни подписати; — тако ње све скупо стао телеграфъ, а Архидиякона Дионисия највише; по њму се доцније и нагнадило, еръ е брзо, ако е и малолѣтанъ, постао звоничкимъ Митрополитомъ, на мѣсто никадъ незаборављивогъ и прерѣдкогъ међу Грцима Г. Агатангела.

Дописникъ споминѣ нешто нашу браћу Бугаре. И они су доста горкогъ зноя попили, докъ су неке свое жель постигли, естъ алъ су оно Бугари, кои имаю слогу и братииску любовъ, постојанство, што е одъ свега яче, јошъ њима смета една грдно велика сметња, коѣга у насъ никако нема, а то е пайбогатији Бугари, ти су се изгрчили, па би сваки онай, кои одпадне одъ свое народности, волио загрлити сто пута смртъ, него признати да е Бугаринъ, него каже: „его грекось

елиностъ,“ — а іошть не споминѣмъ колико су страшногъ и огромногъ новца потрошили? а колико ихъ въ у заточениѣ на робию одправлѣно, а колико смо ми питаѣмъ?

Дописникъ рече да су ме Сарайлиѣ позивале натрагъ, и то вѣрно, они су ми писали да се трудимъ и да свршимъ послове до уреченогъ времена, т. естъ до свршетка Августа, а не одма да се вратимъ, а ево тогъ њїова писма одъ слова до слова:

У Цариграду г. Гаври Вучковићу.

У Сураѣву 20. Мая 1858.

Ваше любезно писмо одъ 5. текућегъ мес. примилисмо и изъ истога есмо разумѣли да сте фала Богу на здравлѣ сретно у мѣсто дошли и да іошъ одъ народни послова ништа предузели нисте, збогъ што се остали посланици одъ другихъ Епархїа іошъ сви сабрали нису у Цариградъ, и разумѣлисмо, колико ће лица у конференцији предсѣдовати, на кое гледаюћи у надежди смо, да ћете сви на користъ Царску и Народну дѣйствовати, то естъ кадъ се сви остали посланици у Цариградъ соберу, за кое смо неизвѣштени, кои вѣ узрокъ да се посланици одъ другихъ епархїа толико времена задржаше, и имали прилике хоћели скоро доћи или не, зато би дужностъ била да сте намъ явили, — а што сте се съ Бугарима совѣтовали да еднаке арзоале преставите за ваше задржаванѣ по починюћи одъ народни послова,

то сте доброгъ намѣренія, само гледайте чисто и паметно преставити и намѣрение у дѣло привести и свршити, и што скоріе за овамо сретно повратити се, будући добро вамъ вѣ познато кадъ сте, одавденъ сретно за тамо пошли да смо се са осталиемъ посланицима одъ Босанске Епархіе овди свама за вашу плату, за шест мѣсеци споразумѣли и свршили како што вамъ вѣ познато. Дакле трудитесе и настойчи што можете скоріе послове предузети, и свршити, и овамо до уреченога времена то естъ до свршетка Августа повратити се, — ербо ако ви до уреченога времена случайно неби могли послове свршити, и ако би се тамо више времена задржали, и одъ ове Епархіе плату затражили, то нека вамъ служи знати, да ми писмо у станю нити можемо, за остале каймакамлуке заузети се, ни вама добри бити за нѣхъ, сѣмъ нашега мулалука Сараевскогъ више ни за кога, него треба да ви сами зато промишляте на кои ћете начинъ одъ осталие каймакамлука тражити и наплаћивати, то естъ, ако одъ Августа далѣ останете збогъ конференция у Цариграду, — а што се тиче нашега мулалука Сараевскога, зато смо свакадъ готови на вашу плату мѣсечну одъ три хиляде гроша разрезавши на сву Епархию и колико на нашъ Сараевски мулалукъ припадати буде толико ћемо вамъ собрати и исплатити, одъ Августа а за остале каймакамлуке, ви се промишляйте како што смо вамъ се сами за се, а каймакамлучки посланици сваки за свою страну об-

везали, више ни за кога, и тако ми нисмо устану нити можемо вашу плату одъ њихъ тражити, — за данасъ друго неимајући, и одъ васъ сретни гласъ примити очекујући најлюбезније васъ сви у обште поздравляјући остаемо, желећи вамъ сваки у спехъ по жельи народа.

Рисшо Коцобаша,

Манойло Ђфтановићъ,

Рисшо Трифковићъ,

Миѣа М. Јовановићъ,

Јова Николићъ,

Сима Пушићъ,

Јова Хаѣи Н. Бесаровићъ.

Спасое Краљвићъ,

Рисшо Савићъ. Сви с. р.

А ево што самъ њима нато одговорио, ово е оно срдито писмо, што казао дописникъ:

Возлюбљѣна Господо и Браћо моя!

Здрастуйте на многая лѣта!

Примио самъ ваше пуно држайше и почитаемо писмо одъ 20. прошлога мѣсеца, изъ кога самъ точно видио, и разумио, што ми пишете, које одъ Бога желимъ, да васъ ово моје писмо нађе у доброме здрављу и веселю, са вашимъ чеснимъ фамилијама, за ме ако сте ради знати, я самъ како е дао Богъ, будући самъ се тешко осамио, (досадило ми се сѣдити) збогъ никаква посла нечинећи и нерадећи, а незнамъ кадъ ће

се започети већъ една стваръ, ваше почитаемо, коѣ више реко, да самъ примио, видимъ, да ме карате, што вамъ явио нисамъ збогъ шта посланици одъ остаѣи Епархия до сада дошли нису и шта ѣ узрокъ и кадъ ће доћи.

Мила Господо и Браћо моя, пророкъ нисамъ, да могу знати, кадъ ће доћи, него за цело оће, али не могу знати, кадъ ће, а за мою плату, што се старате и имате бригу, и вамъ поднуно зафалюемъ, и кричите да се наштимъ посао свршити и тамо се сретно повратити до свршетка Аугуста тамо доћи, то ѣ моя неисказата желя, кою казати немогу, — али како ѣ када се неможе знати до 30. Аугуста, оће ли се речени послѣи и почети а камоли свршити.

Него васъ пуно молимъ покорно и понизнимъ начиномъ, да ви пишете на Патриаркию, а одъ ваше капис (ондашиѣ власти) на овдашню капию, а и мени да јавите, да сте тако учинили, а ја ћу еданъ молбени арзоалъ (прошениѣ) начинити, и на капию (врата) дати, ваша милость ако мени дозволенъ извади, ја немогу, и ако би тако учинили, и ја се сретно тамо повратио до 30. Аугуста, ја одобравамъ одъ мое плате, коя ѣ у вашимъ рукама, 1.000 гроша у нову вашу цркву, ако ли нећете, а ви се старайте за мою плату и у напредакъ, како што сте мени и обвезателство са осталимъ посланицима одъ каймакамлука дали, а књигу кою самъ примио, гласи да нисте, али може бити да сте контрактъ мени

дати заборавили, него молимъ, изволите видѣти копию одъ више пута споменутога контракта; — сада одъ двѣ ствари оберите и промислите, и пишите како што самъ више рекао, а особито другога посланика тражите, я се за мою плату старайте, и тако оставь васъ најлюбезниѣ поздравляюћи и свако вамъ добро желѣћи и сретни одговоръ очекуюћи, вашъ слуга.

Гавро Вучковићъ.

У обвезателству стои, ако би видио, да ђу дуже времѣ на остати, да самъ дужанъ јавити вамъ до 15. Юлија текуће године, я вамъ јављамъ на 17. Юнија.

У Цариграду 17. Юнија 1858.

Више речени.

Дописникъ каже да ми ѣ одређена плата одъ осамнаестъ хиљада гроша мѣсечно, некъ виде Господа редактори како су имъ достаточни дописници кадъ на свога брата овако нагло насрѣху и наваљују и петероструко (кажу,) онда нека иѣ суде према Турцима, ево контрактъ, на нека свѣтъ види.

БОСАНСКИ ДИОНИСИЈЕ.

МОЛИТВЕНИКЪ. (М. П.)

ОБВЕЗАТЕЛСТВО.

На едногласномъ собранію у Митрополи Са-
раѣвској, ми долѣподписати преставници одъ свию
каймакамлука у Босни, и обшеству православно-

християнскогъ у Сараеву са високопреосвященнѣйшимъ Архиепископомъ и Митрополитомъ свега босанскимъ Господиномъ Господиномъ Дионисиомъ избрасмо г. Гавру Вучковића за преставника изъ предъ свега народа православно-християнскогъ у Босни, при скупштини у цариградской Патриаршии за уређењъ црквени и народни ствари и зато цѣло опуномоћавамо га, да може заступати при реченой скупштини мѣсто изъ предъ свега народа православно-християнскаго у Босни.

На речену сверху погођењъ е до 3000 гроша три хиљада на мѣсець и то одъ 1. Марта за шесть мѣсеци, одъ исте плате примно е у напредакъ сву плату за прва 3 мѣсеца т. е. Мартъ, Априлъ и Май, за послѣднѣ пакъ три мѣсеца Юния, Юлиа и Августа налазе се новци кодъ Високопреосвященнѣйшега Архиепископа и Митрополита Господ. Господина Дионисия, кои ће исте новце плаћати пуномоћнику г. Гаври Вучковићу т. е. г. Ристи Митровићу и то свакогъ мѣсеца петнайсти данъ три хиљаде гроша за савъ мѣсець, ако би се пакъ и далъ у реченомъ послу задржати морао, онда дужанъ е явити намъ, и писмо истогъ са авизомъ да дође овде до 15. Юлиа ове године, да би могли и у будуће за опредѣлѣну нѣгову плату старати се да е прими.

Ако би пакъ речени посо прие шесть мѣсеца свршенъ био, онда безъ задржаваня да буде какве друге послове дужанъ е поћи изъ Цариграда, и чимъ дође своєю кући дужанъ е явити како е

дошао да би исти данъ и нѣгова плата престала дѣйствовать и само колико се буде задржавао да за онолико и плату прими.

У Сараеву 1. Марта 1858.

Михаило Гоѣѣ,

преставникъ каймакамлука зборничкогъ.

Тодоръ Дабовиѣ,

преставникъ каймакамлука банялучкогъ.

Коста Пешаръ Кулагѣѣ,

преставникъ каймакамлука новопазарскогъ.

Янко Остоѣѣ,

преставникъ каймакамлука траванскогъ.

Ристо Шавиѣѣ Коробаша,

Манѣло Ёфтановиѣѣ,

Ристо Трифковиѣѣ,

Јово Х. Н. Бесаровиѣѣ,

Симо Пупиѣѣ,

Анѣониѣ Ёфтановиѣѣ и

Ристо Савиѣѣ.

Шта велишъ садъ дописниче? Или осамнаестъ хиљада мѣсечно, или 6 три, и то да ми се сваке две седмице припадајућа сума шилѣ? — ако ми 6 слато, зна и дописникъ, и сва браћа, а нека и свѣтъ знаде, само г. читатељи нека назе на писмо 20. Мая и нека сравне контрактъ, па нека измере карактеръ.

А ево неколико о томъ писама:

Любезни Приятелю!

На 1. Августа примили смо ваше любезно писмо одъ 17. Юния преко нашегъ г. Дионисия, и видимо да се исто дуго задржало ков сте по пошти послати могли, те би и нашъ одговоръ давно примили, изъ истога писма драго намъ в било разумѣти да се хвала Богу здраво налазите, и притомъ видимо како пишете да народни посао за кои сте отишли незнате кадъ ће се почети пакъ и свршити, и молите насъ да ми преко овдашнѣ капие, и преко тамошнѣ Патриаркиѣ молимо се да вамъ се тамо допуштенѣ даде, да се овамо повратите. Ми се доста вама чудимо што се ви обраћате на само общество овдашнѣ Сараѣвско; будући ви добро знате и у руци писмено имате дасте опупомоћени, не само одъ насъ, него и одъ свие пуномоћника изъ петъ каймакамлука у Босни, и зато требало в да сте свиемъ посланицима кои су васъ опупомоћили, писали овако као и нама даби сваки могли дати свой одговоръ, што се пакъ нашегъ самога общества Сараѣвскогъ тиче, ми вамъ одъ наше стране и само за наше общество являмо да смо ми овде молили нашегъ г. Дионисия, Митрополита, коме в ово дѣло познато, да онъ учини доброту и да пише у Патрикалну да вамъ се даде допуштенѣ да можете поћи до свршетка овогъ мѣсеца, будући ваша плата престае одъ свршетка Августа, ербо овдашнѣ общество неће да зна, за далѣ вашу плату, за узрокъ што ваше писмо ни смо примили до 15. Юлия овде, а друго

што нисте и осталимъ пуномоћницима одъ каймакамлука писали, да се съ нама заедно о томе постараю, како што су се и обвезали, будући како што вамъ е познато да на наше общество ние више спало него 2612 кућа
 а зворнички каймакамлукъ 8668 „
 а банялучки каймакамлукъ 7370 „
 а травански каймакамлукъ 5206 „
 а новопазарски каймакамлукъ 4342 „
 а вишбиаћки каймакамлукъ 7802 „
 дакле видите да у томъ разрезу на пастъ найманъ припада, које некъ вамъ служи за владанъ, при чему остаемо и любезно васъ поздравлямо, и есмо ваши пријатељи.

У Сараеву 5. Августа 1858.

Рисшо Коробаша Шавићъ,

Манойло Ђфтановићъ,

Рисшо Савићъ.

Рисшо Трифковићъ,

Јова Николићъ,

Јова Хаџи Н. Бесаровићъ.

Мића М. Јовановићъ,

Сима Пушићъ,

Аншоније Ђфтановићъ.

Скидаю браћа Сараевци са себе одговорностъ за сву плату, а изъ контракта се најболъ види истиностъ одакле се може сваки увѣрити да су се обвезали, сви заедно и уредно плаћати ми.

Я ишъ одговарамъ ово слѣдеће:

Господарима Ристо Шавићъ Коџобаша, Манойло Ђетановићъ, Ристо Савићъ, Ристо Трифковићъ, Јово Николићъ, Јово Х. Н. Бесаровићъ, Мића М. Јовановићъ, Симо Пупићъ и Антоние Ђетановићъ, преставници Православногъ общества Сараевскогъ.

Ваше почитаемо писмо одъ 5. Августа, примио самъ изъ когъ видео да се тужите за нов писмо одъ 17. Јуния послато вамъ, преко г. Дионисия Митрополита да се в задоцнило зашто га ни самъ послао вамъ по пошти.

Ја самъ га вама упутио на 17. Јуния по г. Епископу, и судио самъ да в најсигурније по нѣму како што мора бити, а што вамъ га в онъ задоцнио предати, ја у то неулазимъ; видимъ да се чудите што се само на васъ обраћамъ будући да самъ изъ петъ каймакамлука одъ преставника опуномоћенъ, ја познаемъ као што свакъ тако и ви сами, да сте ви главно мѣсто одъ Босанскіи пуномоћника, ђе в и столица Митрополитова, зато кадъ самъ писао вама и г. Митрополиту, то в доста, а не да ми пребацивате што и другимъ обществима ниесамъ писао, брезъ да знате, него по момъ писму имали сте ви јавити осталимъ обществима будући в свию едию у обште дѣло, зато морали сте се споразумѣти.

А ја самъ писао и осталимъ обштинама преко г. Ристе Митровића јошгъ на 15. Априла, па осимъ едногъ г. Тодора Дабовића са обществомъ банѣлучкимъ нико ми ни одговорио није, јавио самъ

вама у свое време да самъ искао допуштѣнъ одъ високе Власти, да се даде мени дозволенъ да идемъ одавде; исто речено прошение я самъ учинио на Свѣтѣйшега Патриарка да би то обдржао кодъ В. Порте, али послѣе одговору моме, одъ Патриарка да В. Порта недопушта вратити се, докъ се несврши посао за кои самъ послатъ и тако самъ явио, и васъ молио да ви пишете, сасвимъ тиѣмъ я за едно са преставницима, одъ кадъ Стамбола, Родоса, Шпарта и Вадина, ми петорица учинилисмо на 3. Августа прошение г. Садразема, (Великогъ Везира), у комъ смо просили да намъ се дадне допуштѣнъ да идемо своимъ кућама будући да имаде толико мѣсеци да смо дошли овде, а да намъ никаква посла не указую нити насъ зову зашто смо звати и послати; -- На кое прошение очекуѣмо одговора одъ капис (власти) дакле господо моя я ни самъ изостао одъ други посланика, него сувише преко свию нѣи самъ најпрѣе перви прошение како исто вамъ горе реко учинио самъ преко свѣтѣйшега Патриарка, пакъ и са нѣима, дакле немате ми шта пребацивати, а я се неби овуда укабулно ни за три плате ков ми даѣте, да овуда се горе долѣ, пребиямъ и потуцамъ.

Казао ми ѣ г. Митрополитъ кизички, да ѣ примио одъ нашега г. Митрополита Дионисия писмо у коме ви пишете да ми даду одиустъ да идемъ одавде, а када устреба посланикъ да ѣе те га ви послати, ков ми ѣ много драго я вамъ зафа-

люемъ и желимъ да ми часъ прие изиђе допу-
штѣнъ.

Господо моя! писали сте чрезъ г. Митрополита
Дионисия за мой одпустъ одавлемъ, а у исто време
мени пишете зашто и осталиемъ обштемъ нисамъ
писао кадъ самъ и вама, да пишете да ме одпуста
одавлемъ; дакле и мени ставяте кривицу, и пи-
шете ми да ви безъ другие преставника одъ осталие
каймакамлука неможете, а и пакъ у исто време
безъ осталие преко Митрополита мой одпустъ
одъ В. Порте иштете, зато ви съ тимъ подпуно до-
казуете да сте одъ свию осталие каймакамлука
опуномоћени, дакле одъ мене криете или ти, ако
ниесте опуномоћени, ви сами премъ свию осталие
обштина на себе узелисте одговорность, — што
се тиче за мою плату како исто по контракту и
обвезателству изговара, тако в ваша дужность била
да се старате, али будући да ви са реченимъ
вашимъ писмомъ одъ 5. Августа тражите изговора
съ тога, за ваше владанъ являмъ вамъ да одъ дана
1. Септембра починюћи немогу пристати на нижу
плату одъ 5000 гроша на мѣсецъ, говоримъ петъ
хиляда гроша на мѣсецъ, ако вамъ нестои добро,
а ви плату пошальите коме оћете, а мени израдите
одпустъ одъ В. Порте. У случаю ако и на ваше
прошенъ послато на Патриарка неби висока Порта
одобрила за мой одлазакъ, или ако одобри, ода-
вленъ наравно примићете извѣстие по истоме пу-
ту, а я одна љу вамъ явити, како примимъ од-
говоръ, пакъ ви чините како вамъ се уздопада,
а я владају се, како ви будете наређивали, у

толико возлюбите послати по одну копию одъ овога мога писма преставницима одъ остали каймакамлука; остаемъ са високопочитанѣмъ любезно васъ поздравлююћи, покорни слуга есамъ

Гавро Вучковићъ.

Цариградъ 25. Августа 1858.

После самъ писао преставницима свию каймакамлука, и ево како самъ писао, ово е копия:

На преставнике каймакамлука босанскихъ!

Пофторавамъ вама мое писмо одъ 15. Априла послато вамъ преко г. Ристе Митровића, на кое самъ до данасъ очекивао одговора и виђао да нема, осимъ само г. Тодора Дабовића са обществомъ банѣлучкимъ по томе желимъ да васъ мое писмо наиђе у доброе здравлю, ако сте ради знати за ме, я самъ фала Богу здраво, али у великой мысли, и пуно ми се досадило; — тако могу вамъ явити, како самъ одъ сараевскогъ общества примио едно писмо одъ 20. Мая по г. Пантелаћа брату Владичину, кои гласи да гледамъ часъ пре посао свршити и натрагъ се повратити до уреченогъ дана т. е. свршетка Августа, веле, ако би се реченомъ послу и далѣ продужило време, да ми не стое ни за кога добри, осимъ мулалука, а за другога никога, я самъ їймъ одговорио, да се до 30. Августа посао ни почета неће, а камоли да ће се свршити, а исто пишу да за другога никога добри не стое, него да я промишлямъ изъ Цариграда, я самъ и на то їймъ одговорио да контрактъ тако не гласи, кои е

мени од свию у скупштини, кои смо били, датъ, у ме нема шестъ контракта, одъ Бишћа, Банѣ-луке, Травника, Зворника, Сараева и Ново Пазара, осимъ у све еданъ како што реко, будући свию ово да смо у обште, я самъ браћо допуштенъ то-лико пута тражио и одъ власти и одъ Патрилана, и ние ми датъ одпустъ и са осталимъ моимъ друштвомъ па и самъ и преко свега тога речено писмо, кое самъ писао у Сараєво, подъ датумомъ 17. Юния послато по г. Епископу, са свимъ што самъ више рекао, нѣи молио, да они пишу, овде на капию, и на Патрикану, да се мени допуштенъ даде, и тако су учинили по мојој жели и я самъ се радовао и веселио, и сваке поште очекивао, и за цело држао, и мислио по нѣинову писму, да ће ми се одпустъ дати кое пису дали, већъ ми одговорили, да отићи не могу ни я, ни други, докъ се посао не сврши, и тако се уздамъ, крозъ 10. 15 дана, да ће се започети, таки намъ е одговоръ датъ. Сараєвске хорбацие у другой књизи пишу ми од 5. Аугуста, да моя плата престае одъ почетка Септембра, збогъ шта мога писма послата имъ по г. Епископу Неофиту одъ 17. Юния примили нису до 15. Юлия.

Друго што и вама писао нисамъ, збогъ те две ствари да моя плата престае, я самъ лепо ѣимъ одговорио, да самъ послао па више речену дату, па што ние г. Дионисие у Сараєву било, и Епископъ моє писмо послато имъ задржао, то я кривъ нисамъ.

А за друго, што и вама писао нисамъ, я самъ и зато одговорю, да самъ вамъ писао преко реченогъ г. Ристе Митровића, писао јошть на 15. Априла, чимъ самъ дошао у Цариградъ, и да јошть ни одговора добио нисамъ, него одъ само г. Дабовића, я браћо у томе ништа кривъ нисамъ, я самъ и мојой кући писао толико писама, па никадъ ни одговора нема, я немогу у царской земљи реда ни поште увести, то ние у мојой руци. Видио самъ, да ми пребацую, и све некаква изговора траже, я самъ имъ писао, да на прошасту плату више не пристаємъ нити могу манъ одъ 5000 гроша, и словомъ говоримъ петъ хиљада гроша, ко ће манъ, сретно му било, само мени одпустъ нека израде, и израдите, я се неби кабулио овуда скитати и потуцати и за мојомъ кућомъ мислити и чезнути ни за три плате, коє ми плаћате, па Богъ намъ дао свако добро.

Съ тимъ одъ васъ сретанъ одговоръ очекујући и најлюбезниє остаємъ поздравляјући васъ и проче общество, када ми узвишете писмо, ставите надпись: Цариградъ у Зунъ-чаршии килитанъ на г. Стевана Митровића.

Бсамъ слуга

Гавро Вуковићъ.

Цариградъ 8. Септембра 1858.

Како што самъ већъ неколико пута рекао, да самъ само од банялучкогъ преставника г. Тодора Дабовића одговоръ добио, ево тогъ писма у изводу.

Г. Гаври Вучковићу у Цариградъ.

Банялука 10. Юлиа 1858.

Ваше пријатељско писмо ђсамъ примио одъ 15. Априла — кођ заиста мислимъ да сте фалили, да ћете бити писали, 15. Мая, тако я судимъ, да пре нисте могли тамо бити, тако любезни брате, као самъ у истомъ писму разумио, да сте здраво путовали и сретно тамо приспѣли, то ме ђ највише обрадовало. Само брате, да вамъ Богъ поклони здрављѢ, а за друго све лакше, што пишете, да ви ђ тамо сваки данъ како амо недѣља мислимъ да ће вамъ тако бити читаво тамошнѢ пребиванѢ, за унаприједъ вашъ айлукъ брате, што пишете да ђ скупоћа, и да ђ мало айлука, то ђ мени познато, али брате, я вамъ сада ту ништа немогу помоћи, већъ, ако Богъ да, када изађе 6 мѣсеци онда ми се морамо исти они опетъ онако као и пре састати и твой айлукъ представити, а ти ми пиши првомъ поштомъ, пошто би био тамо у будуће, я ћу ако Богъ да опетъ поћи у Сарајево, када се буде та стваръ рѣшавала, — —

Примите најиубезније братско поздрављѢ како одъ мене, тако одъ гг. Т. Радуловића, Јове Пиштелића, Николе Баслића, попа Трифона и свию другихъ.

Тодоръ Дабовићъ.

Изъ Сараева пишу ми:

У Цариградъ г. Гаври Вучковићу, посланику босанске Епархиве.

У Сараеву 30. Септембра 1858.

Одговарамо на ваша три почитаема писма т. е. 1. одъ 25. прошлога месеца, а друго безъ датума. кое судимо, да ће бити одъ 8. Септембра а треће одъ 15. истога, изъ кое смо све разумѣли, што намъ јављате — изъ сва три писма видимо, да е највиша ваша желя и намѣра да се одъ тудъ избавите и својой кући повратите — та би иста желя и наша била, кадъ би могућно било, али вама е добро познато, да сте ви изъ предъ свега християнскогъ народа босанскогъ тамо послани и опуномоћени, зато нама ние могућно изъ осталихъ каймакамлука никакво рѣшенѣ вама учинити, како што смо вама и пре писали, кадъ смо примили ваше писмо одъ 25. Августа и разумѣли да намъ налажете, да ми вашу намѣру и зактеванѣ у сваки каймакамлукъ пишемо, кое ми изоставили писмо, него по вашой жельи писали смо на 18. овога у четири санцака, на онога представника и њихову обштеству, кои су васъ опуномоћили, т. е. у Травникъ, у Банюлуку, у Тузлу, и у Нови Пазаръ, а у вашъ каймакамлукъ писмо будући сте изъ предъ њихъ, и одъ истога писма ево вамъ овде копию прилажемо, коју изволите виђети, шта смо имъ писали за васъ, на кое до данасъ добили смо само едно писмо на одго-

воръ нашего писма, и то одъ траванскогъ общества, и одъ истога вама овде прилажемо копию, да видите шта пишу, а одъ други санѣака до данасъ одговора имали нисмо, кои какавъ годъ примимо одговоръ, ми ћемо вамъ одма явити — сада мислите и расудите ви, шта ми сами у овомъ дѣлу можемо учинити, а ви се на насъ найвише обраћате — али ипакъ што се нашегъ общества тиче, ништа вамъ се више обвезати не можемо, него што на наше общество спада одъ ваше плате мѣсечне одъ гроша три хиляде, одъ тога колико на наше общество спадне треба намъ се бринути и новце одъ народа сабирати, и кадъ се скупе онда вама или вашему пуномоћнику предати а и то ви добро познаете, како е по народу за ову стваръ новце скупляти — а што пишете зашто вамъ новце не шалѣмо, намъ е зачудо, будући ви сте овде оставили свога пуномоћника г. Ристу Митровића, кои е дошао и одъ г. Дионисиѣ за мѣсець Юній и Юлій вашу плату примио, а онъ ако вама не пише и не шалѣ, то ми не знамо како међу вама стои, — а за мѣсець Августъ нису сви новци овде ни покупљиви, а тако ни вашъ пуномоћникъ до данасъ ниѣ дошао, да се прияви речене новце поискати, збогъ тога е се ово мало времена провукло, али надамо се, за речени мѣсець Августъ да ће се скоримъ временомъ извршити ако Богъ да. — А за далѣ безъ остали каймакамлучки Християна ми ништа сами вама какво рѣшениѣ учинити незнамо, а нама е

познато, да сте ви на 8. Септембра и у остале каймакамлуке преко г. Ристе Митровића писали, кои е речена писма нашемъ г. Дионисию предао, и исти у каймакамлуке разаслао, а познасмо и то, да е вама тешко тамо сѣдити, али брате, ви промишляйте, како е за болѣ. Съ тимъ васъ најлюбезниѣ поздравлююћи, остаємо

Обшћесство Сараѣвско.

Копия одъ 4 писма послата у 4 каймакамлука, то етсѣ, у Банюлуку, Тузлу, Травникъ и у Нови Пазаръ, у којима е писато овако:

Любезна браћо! являмо вама како смо одъ г. Гавре Вучковића посланика опуномоћеногъ одъ б. санџака християнскогъ народа босанскогъ, подъ датомъ 25. Августа 1858, едно писмо примили изъ Цариграда, у коему намъ явля и наређуе, да вамъ пишемо, како онъ они посао, за кои е послатъ свршио ние, нити е исто дѣло до горнѣ дате предузето у Патрикани, нити пакъ знаде, кадъ ће се почети, кадъ ли свршити — а будући познато е и нѣму и вама и нама, да е нѣгова плата одъ 3000 гроша на мѣсець, по погодби до 1. Септембра изплаћена, а одъ 1. Септембра новаца ни одъ куда примити нема — пише намъ, да е арзоалъ давао на капию и у Патриаркию молио, да му одпустъ даду, и да амо пође, али ние могао издѣйствовати, нити му даю одпустъ, докъ се посао, за кои е послатъ не почне, и не сврши у Патрикани. — Съ тимъ пакъ сувише ре-

чени Гавро пише, да онъ одъ 1. Септембра далъ у Цариграду сѣдити не може, нити пристае на прву плату одъ 3000 гроша на мѣсець, него што више засѣди одъ 1. Септембра, хоће по 5000 гроша на мѣсець, и нама пише и наредбу чини, да ми свима каймакамлущима явимо, за ово нѣгово преставленѣ.

Дакле браћо, ето видите што пише, зато мислите и промишляйте, што ћете му одговорити и писати, пакъ ако хоћете и преко насъ писмо послати можете, кое ћемо одма по пошти послати, тако и за плату нѣгову, одъ кудъ и како ћете му плаћати, будући вама е познато, да одъ нѣгове плате на нашъ сараевски санџакъ найманѣ припада, за кое се реда нама бринути што на насъ, спада да се скупи, али онъ съ овимъ ни найманѣ помоћи се не може, него ви гледайте и за вашъ каймакамлукъ по својој дужности бринути се, ербо ние ни право, да бесплатно у Цариградъ сѣди, а знате добро, како сте се обвезали и писмено му дали — а на нѣгово одъ 5000 гроша мѣсечне плате поискаванѣ, нашъ сараевски санџакъ не пристае, него како е и погођенъ по 3000 гроша, али онъ на то пише, ако му ви на плату одъ 5000 гроша пристати нећете, тада да се побринете другога посланика у мѣсто нѣга у Цариградъ послати а онъ да се избави и амо поврати.

Даклемъ браћо! немојте ову стваръ за маленкостъ држати, него се брините и часъ пре од-

говорите му, или ако хоћете на ново овди коѣга пуномоћника послати можете да се међусобно съ вама свѣтуємо у избираню другога посланика, будући ми сами за нашъ сараѣвски санѣакъ ништа безъ васъ одговорити не можемо, докъ вашъ отвѣтъ не добиємо.

Данасъ друго неимаюћи, любезно васъ свию у обште поздравлямо.

У Сараѣву 18. Септембра 1858.

Обшћество Сараѣвско.

Копия одъ одговора на наше послато писмо одъ 18. Септембра 1858 когъ смо примили изъ Травника коѣ гласи овако:

Любезна Браћо!

Ваше почитаємо писмо примилисмо одъ 18. текучегъ мѣсеца, изъ когъ смо све разумѣли шта намъ пишете чрезъ г. Гавре Вучковића депутирца цариградскогъ; ми мислимо, да ѣ вама добро познато нашега мѣста стаиѣ докленъ ѣ доведено, у коме се сада налази, фала Богу народа християнскогъ 40 кућа и то найвише еснафа и танки люди, исти депутирацъ када ѣ опремаѣ за Цариградъ, вама ѣ познато кои сте срклетъ нама училили, онда за новце коѣ смо онда морали потегнути на интересъ, па и данасъ интересъ расте, и ми кадри нисмо покупити по кадилуцима — тако више се необвезуємо окромъ што падне на нашъ кадилукъ платити, а за проче кадилуке ми се неморемо обвезати. — Фала Богу, кодъ васъ ѣ и вашъ и нашъ Архипастиръ, кои ѣ кадаръ свакоме попу

заповедити, како и нашемъ попу а Християнина прочимъ како и нама, а ми никоме неможемо, нисмо возможни пити се пакъ ни за кога обвезуемо него сами за се, — за данасъ друго неимаюћи, любезно васъ свию у обште поздравлямо.

У Травнику 23. Септембра 1858.

Обшество Траванско.

ИЗВОДЪ:

У Сараєво, Почитаємомъ Православномъ Обшеству!

У Цариграду 27. Октобра 1858.

Примио самъ ваше любезно писмо одъ 30. Септембра са приложеномъ копиомъ одъ писма обшества траванскогъ, послатогъ вама на одговоръ вашегъ писма нѣима послато.

Како изъ реченогъ вашегъ писма, тако изъ копие траванскогъ писма разумео самъ што ми пишете, — што пишете да ви неможете ништа учинити безъ остали санџака, то ћете ми опростити зашто у прошастимъ вашимъ писмама, коя су кодъ мене, ви сте подпуно разлагали и мени наређивали, безъ освртања на друге санџаке, и тако и я на ново вама повторямъ да я починюћи одъ дана 1. Септембра разумиємъ 5000 гроша на мѣсець, мов плате да ми на свршетакъ свакога мѣсеца предате г. Ристи Митровићу толико служи вамъ за ваше владанѣ, у случаю ако вамъ не стои добро ову мою плату мени точно давати, а ви моралисте послати на иѣсто мов, другога преставника, и сада не стои

никаква изговора на ново и съ овимъ позивамъ васъ да како ово писмо примите да пошалѣте на мое мѣсто другога, кога ви оѣте, али ако тако неучините добро знайте да никаква изговора не-изостае вама, него я знадемъ мѣсечну плату одъ 5000 гроша како што самъ реко навише, зато одаберите, или едно, или друго безъ разлаганя, я безъ да ми пишете да неможете безъ другии общества, за узрокъ како што самъ вамъ реко да сте ви мени налагали пуномоћно, безъ освр-таня на друге санѣаке . . . и т. д.

Покорни слуга всамъ

Гавро Вучковићъ.

И сама Нѣгова Светостъ Г. Патриаркъ Ки-рилъ увидивши мою оскудицу, и како ми се плата неуредно шалѣ, и болѣ казати никако, зашто крозъ шесдесетъ мѣсеци нисамъ више примио осимъ 27042 гроша, тако ми се чини, и зато Патриаркъ пише на Владику и Первѣнце, а ево тогъ писма:

Пресвященѣйши Митрополитъ босански пре-чесни ексархъ цѣле Далмацие, во Святимъ Духомъ возлюблѣни Брате и Сослужителю наше умѣре-пости Господине Дионисие!

И честнѣйши Первостоятели и благословени Християни ови Епархия, Чада возлюблѣна, одъ Господа благодать буди вамъ и миръ одъ Бога!

Заклучуемо овде преставление преставника босанскогъ, г. Гаврила Вучковића, чрезъ кою пре-

ставля на цркву нѣгова Чесность праведне жалбе противъ немарности, кою до сада показали сте веѣтъ одъ 5 мѣсеци; нити послаюћи новаца нѣму за нѣгову мѣсечну плату, нити му одговарате сходно на оно, што е вама писао 17. прошастогъ Юния, и опетъ 8. Декабра, чрезъ кое дошла нѣгова чесность, незнаюћи шта да ради, искао е црквену нашу помоѣтъ, како ѣете видити обширно у опоменутоме преставлении.

Начинъ овай вашъ и ово неподобно владанѣ ваше противъ поменутога преставника вашегоъ привлаци праведно и мржню свакога човѣка противъ вама, и доноси лягу на целу ову округъ одъ кое е нареѣенъ и послать овде поменути.

Будући дакле нити вама пристои, да удулите више ваше ѣутанѣ и немарливість, нити Црква може гледати преставника едне целе провинцие, да се утѣшнява безъ новаца и да трпи оскудицу унутра у овоме великоме мѣсту и граду!

Зато писаюћи чрезъ ову нашу патриаршеску Епистолию, заповѣдамо и препоручуемо строго вашему Архиереиству, тако вашей Пречесности, да би се старала безъ разлаганя времена, и позовите и друге, кои вамъ потребую, и заедно смислите се на она преставления, коя су вама временомъ послата, одъ нѣгове чесности и за плату одъ 5 мѣсеци нѣгово исканѣ подпуно кои на свему имаде одъ више праведно, таки да по-

шаѣте нѣму, што се може пре новце соразмѣрно потребите трошкова овде, безъ да укабулите, да вашъ преставникъ стои овде потребитъ безъ новаца, и да се не може обдржавати одъ потребити трошкова за живлѣнѣ, а благодать Божия буди са свима Вами.

Константинополъ 31. Януария 1859.

Во Христѣ брашъ и молишвеникѣ.

Изъ овихъ свию прилога види се: прво, да ние онолика плата моя била, колико дописникъ вели; друго, да ми е иста неуредно шилята; треће, да ние истина што дописникъ вели, да ми е писато изъ Банѣлуке, Приедора, Бишћа, Лѣвна, Травника, Тузле и други многи мѣста; или ако онъ зна за писма изъ ти мѣста, нека ихъ покаже, одакле ми е писато и ко ми е писао, и коє дате? па макаръ било и едно то писмо, па да му кажемъ, аферимъ, а общтина сараевска, преко коє е све онда збогъ неуредни пошта ишло, што се мене тицало, има свой билѣжникъ па ће валда и та писма тамо забилѣжена бити, ако и има такихъ, я би онда молио да се даю явности.

Дописникъ вели, да е мени общтина сараевска писала и натрагъ ме позвала, ево тогъ писма, па нека свѣтъ и то види, колико е истине у речима дописника:

У Цариградъ г. Гаври Вучковићу, представнику
босанске Епархије!

У Сараєву 3. Новембра 1859.

Примили смо ваша два почитаема писма, едно одъ 20. Юлиа, а друго одъ 19. Октобра о. г., изъ исти смо разумѣли, да сте изъ сѣднице били изключени, и да васъ е опетъ високи царски Девлетъ помиловао, и у сѣдницу поставио, кое намъ е драго. — Даклемъ любезни брате, молимо васъ, да се позовете на ваше обвезателство и наше пуномоћие, и како е заповѣдъ високогъ царскогъ Девлета, да по дужности вашој подпуно извршите, а остало што би годъ на насъ и на дѣла црковна лягу нанети могло, избѣгавайте што далъ можете, да се ниби какве сплетке изродиле, кое би насъ кодъ в. ц Девлета у омразу и подозренѣ поставити могле, будући ми, сараєвско общество у таковомъ случаю не желимо никада трѣфити се како што и сами знате; А што се тиче ваше погођене плате, што годъ запада на наше общество до 1. Септембра о. г. ми смо све сабравши, преко госп. Дионисия исплатили, кое мислимо, да сте већъ и ви примили.

У прочемъ оставмо данъ ноћъ къ Богу молитвеници за нѣговогъ високогъ Девлета долготѣногъ здравля и вама желећи добри успѣхъ на ползу царства и народа.

Смо ваша браћа,

Предстоятели общества сараєвскогъ.

Мене су били истина изключили изъ сѣднице, на начинъ као најгрдниегъ зликовца, о коемъ љу што више говорити на свомъ мѣсту; — ево и могъ одговора на више речено писмо общине, изъ когъ ће се такође моћи и дописникъ и сва браћа увѣрити, како самъ мислио радити и шта самъ радио доказаћу јоштъ.

Православномъ Обштеству у Сараѣво!

Примио самъ ваше почитаемо писмо, одъ 3. Новембра, изъ кога самъ видио за мое повраћанѣ у сѣдницу, да вамъ е драго, за кое вамъ благодаримъ. По томе, любезна господо и браћо моя! у истоме писму разумео самъ, да се я позовемъ на мое обвезателство и на ваше пуномоћие, мое обвезателство, кое сте ми запитали и кое имате у вашимъ рукама, я мислимъ, да у нѣму друго ништа нема, осимъ да се немамъ ни у што мѣшати, осимъ за што самъ и упућенъ, кое васъ молимъ, да добро чисто извидите, и ако дознате да самъ што преступио, немојте изоставити, него ми јавите да знамъ; — а ваше пуномоћие, кое ми е у рукама, я самъ га башъ добро и наустице научио, и много васъ молимъ, да узмете предасе и мое обвезателство, и ваше пуномоћие и да видите, ко се е у заборавностъ бацио? а што пишете како е заповѣдъ в. ц. Девлета, да по дужности мојој извршуетъ, зато вамъ, любезна господо и браћо! на совѣту фала, кои ме совѣтујете; — уздамъ се у Бога, по дужности, да за

ме стидни бити нећете; што се мене тиче и мога извршивања, међу то читамъ у вашемъ писму, да избѣгавамъ што далѣ могу, што би лягу нанети могло на васъ и на дѣла црквена, и да се неби какве сплетке изродиле, кое би васъ кодъ в. ц. Девлета у омразу и подозрение поставити могле, будући да ви сараевско общество у таковомъ случаю не желите се трѣфити.

Ово писанѣ ваше књиге кадъ самъ читао, чудио самъ се, смејао самъ се, а и сада се чудимъ, коме пишете, и шта пишете? управъ да вамъ кажемъ, я нисамъ могао то шта значи извадити, а мрско ми било кога другога питати. — По томе браћо! ко би годъ желио и радио и то мнѣније имао на браћу своју и на цркву какву лягу нанети, тако кодъ високе Власти у омразу и у подозрение браћу своју поставити, да Богъ да, онъ немогао ни живити ни умрети.

А я самъ свагда мислио, тако и данасъ, а и одъ данасъ, да не само сараевско общество, него и сва браћа околна наша у босанскомъ аялету кои се налазе, единако съ вама едно мнѣније имаю, вѣрни својой в. Власти били и вазда бити и любити є, као што се више може, а ако би ми когодъ рекао, да ние овако, я би му знао како би и заслужио одговоръ примити, кога би се за дуго опоминяо, а да є Богъ дао, да се може свачије мнѣније узети на огледало, я какву мѣру мѣрити, онда би знали цѣнити ко шта заслужує, а пеби слушали свакакве лажи, на исту

дату кадъ самъ квиту предао, примио самъ на рачунъ мое плате две хиляде шесть стотина и дванаестъ гроша, кою мислимъ, да сте примили и то на рачунъ мое мѣсечне плате одъ петъ хиляда гроша. У прочемъ остаемъ данъ поѣтъ, съ свимъ прочимъ молити се Богу за здравлѣ Н. ц. В., та нѣговогъ в. Девлета, почемъ васъ съ почитанѣмъ найлюбезниѣ поздравляюћи остаемъ

Гавро Вучковићъ.

Цариградъ 23. Новембра 1859.

Него на противъ и я самъ у Сараѣво общини писао, само да ме они позову, да я нећу питати ни саме Власти, ни Патриярхѣ, него да ћу се на ма повратити, само да ми пишу, те да имамъ тако писмо у руци, ово писмо налази се у рукама речене общине а копию истогъ негди самъ забацио, и оно свѣдочи дописниче, ко одъ насъ двоице истину каже, али сигурно Гавро.

Што дописникъ вели о заоставляню мое плате, аферим, то е и опетъ велимъ, права истина, да ми е обуставлѣна, и то не онда, него и до данасъ е нисамъ примио, ово е већъ девета година, кра-
сни мой дописниче, писамъ се я у залудъ одъ бѣса о томъ жалио общини сараѣвской, као што свѣдочи ово мое слѣдеће писмо:

Благоизбрана Обштино Сараѣвска!

и любезна браћо моя!

Пре свега молимъ да ми се опрости што ћу у обширномъ смислу мою жалбу и ядикованѣ да изјавимъ,

потребе су и посведневне оскудице и нужда велика, а честъ ми е као и свакомъ другомъ брату мила и драга; а да се ово све обясни и разложи мора се обширность наблюдавати.

Одъ истине нећу се ни најманѣ удавити, па зато ћу јоштъ напредъ самъ оно рећи, што би ми ко други казати могао, — я самъ, истина, не само одъ общине сараевске и браће Сараеваца, него одъ цѣле Босне, за преставника познате религиозне ствари наше, опуномоћенъ и у Цариградъ послатъ; и зато одъ свега Народа а не само одъ васъ браће, заслугу и издржаванѣ и примити имамъ, а елте овако да е, драга и поштена браћо! моя? сви ћете ви рећи тако е, — право вела Гавро па кадъ ово речете ви ћете ме може бити и жалити, а тешко ономъ кога ви жалите, чему се я ни најманѣ не радуемъ, еръ тешко оное кога жале а рукопомоћи непружаю му, немойте любезна браћо овако, и ово што я наводимъ рећи, зашто и я и цели свѣтъ противни и боля доказательства и нема, а такова су ова:

Сараево зна се и држи у цѣлой Босни, за прву и најзнатију одъ свию други вароши варошъ, а тако исто, и жители, сараевски за прве и најотмѣније у Босни люде, и ово е праведно казато, па кадъ е све ово овако, онда коме би се другомъ я имао за потраживанѣ мени явлѣне вамъ суме новаца обраћати, него првой общини и најзнаменитимъ людима, — людима, кои знаду шта е страно мѣсто, скупобу цариградску, бреме дуга, неспокойство и стидъ, коє дугови дужнику данъ и ноћъ причиняваю и исподъ роба и просняка понижаваю га, нико ми други у овой ствари природнѣй и ближи ниє, него община сараевска, и ви браћо Сараевци, — кои важность мога посланства познаете, и кои треба и осталой браћи нашої примѣромъ да предходите, и да сви макаръ у пола колико я самъ, за нашу свету стваръ жертвуете.

Изъ ови наведни побуђеня, я самъ се за мое по-

траживанѣ свагда вама обраћао, па и садъ то чинимъ а и у будуће чинићу.

Вама неће непознато бити, да я како свама тако и свомъ браћомъ моіомъ Бошняцима, писмени уговоръ, о издржаваню и трошку моме имамъ, я знамъ да ни то заборавили нисте, да самъ я вама 25. Августа 1858 год. најпосле јавио и писо, да се ономъ првомъ сумомъ одъ три хиљаде гроша мѣсечно, немогу да се и далъ у Цариграду издржавамъ и обстанемъ; и зактѣво самъ. да ми се петъ хиљада гроша мѣсечно даде, па у исто време и то казо, ако ми се ово што зактѣвамъ дати неморе, нека се одма и што пре друго лице на мое мѣсто пошалъ, а я да идемъ кући моіой; овако изъ међу мене и нашега любезногъ Народа, постои уговоръ; и овако самъ я вама о повишеню мога издржаваня писо, и на ово писмо, почемъ на мое предложенѣ и зактѣванѣ, ние нико други послатъ, я држимъ да е у свему примљено и укабулѣно, връ да то учинѣно ние я би данасъ у моме Отечеству и кодъ мое куће био, а други одъ наше браће мене у Цариграду измѣнио и заступио, истина, да све ово мое досаданѣ писанѣ ние никаква одзива и успѣка, у подпуномъ смислу нашло, и я самъ у залудъ артию трошио и забадава трудио се, но садъ се надамъ да тако више бити неће, већъ да ћу я извѣстно знати оћули лепимъ начиномъ до мое заслуге доћи, или ћу се морати съ браћомъ тужити и царничити.

Благо избрана общтина сарајевска изволеда ми е подъ датомъ 3. Новембра 1859 писати, да на сабору. у предлаганю и даваню миѣния умѣренъ будемъ и да не премашимъ границу учтивости, ово заиста за мене као човѣка проста и млада превећъ благодѣтелно и братијски. — оно е ово, чему самъ се я свагда, одъ кадъ самъ за овамо спремлѣнъ, па и данасъ надао. Љпо е и патриотично, што ме браћа у нашемъ послу, кои много болѣ одъ мене разумию, подпомажу и савѣтую; наравно кадъ би я са зактеванѣмъ претерао, и у даваню миѣния осра-

мотио се, онда би на цели народъ лягу и стидъ нанео, и сваки би рекао, заступникъ ние кривъ, еръ е тако и на то одъ свога народа опуномоћенъ. — Слѣдователно свако мое непоштено и хрђаво владанъ и поведение, кога до сада благодаримъ Господа Бога никако и ни учему било ние; целомъ и свемъ народу нашемъ приписало би се и рекло: ели све ово што кажемъ истина? браћо! сами расудите, па онда слободно и признайте, да е тако а никакo другчие, кадъ то признаете, онда сами себе упитайте, да ли и шта срамотније и бити море него ово, да ми нашега брата по обшти народни посао пошлѣмо, па да се онъ збогъ свию насъ пати, мучи и задужуе а сувише невинъ стиди; кажите себи, богме, ово ние ни право ни човѣчно, еръ на насъ највећа срамота пада, почемъ не само Цариградъ, него и читава готово Европа *) знаде, да е онъ нашъ заступникъ.

Некима одъ браће Сараеваца ние било задоста, што знаду да се я у дубљини виера (воде) дуга, за њи и читавъ народъ нашъ топимъ и давимъ, него се усудише до те дѣтинштине и непоштена доћи, да у Цариградъ пишу (на едно велико мѣсто) да я много трошимъ, да у Билитъ а не гди сви Бошняци сѣде, не сѣдимъ, већъ у Галати, наслаждавајући се највкусниѣмъ естиѣмъ и питиѣмъ. — Найлакше е другога усуђивати, но наймучније себе и своя дѣла виђети и познавати. — Право е рекао нашъ Х. Спаситель: „Неосуђуйте, да осуђени не будете.“ — Сваки они, кои о моме трошку и животу приватномъ брине се и пише, нека самога себе застиди, и нека не кука на туђему гробу; мени треба мое платити и дати, а шта ћу я съ тимъ учинити, да се нико не стара, колико ћу я трошити, нико о томе главу некъ не разбия, и нико нека ми

*) Ово е писмо мой добри дописникъ неће сигурно намири-
сао, па каже, да я кажемъ, да ме сва Европа познае, у до-
пису своѣмъ.

више не дадне, у колико заслужио нисамъ, а мое и мога опредѣлення важностъ добро поимамъ, а колико ми преко таковоме трошити треба, никада заборавити нећу. — Браћо! заръ васъ ние стидъ и срамота, што самъ се васъ ради задужио, и непрестано задуживати се морамъ? Заръ ви заборавляте, да се по личности и карактеру вашега посланика, карактеръ свию васъ цѣни и оцѣнюе, и да оцѣну најболю недобия — еръ се зна, да самъ се збогъ вашега небриженя и што ми се новци уредно, и управо никако не шалю, задужио? — Заръ ви незнате да ћете све оно, што се я збогъ нашегъ небриженя и немарности задужимъ, морати платити? — Ахъ жалосное и тужное мени!!! Заръ немате людскогъ и християнскогъ сожаленя, на мою дѣцу и старе родителъ, којима в пропасть мое одсуствие а смртни ударъ мое задуживанъ.

Та нема мислимъ уста коя васъ неће што тако самномъ поступате осудити, нема држимъ словесногъ створеня: дѣца бабе и жене, да неће рећи, и греота и срамота за Народъ босански, а нарочито за жителъ и трговце сараевске, да свогъ брата по свои посао пошлю, а даму издржаванъ и трошакъ нешалю, него да се онъ насрамоту свои и свога Народа задужуе, съ едне стране нужда и оскудица, а зъ друге вашъ поступакъ, принудили су ме те самъ се и тужити морао, — чега се свагда стидимъ, а ви би требало много више да се стидите, али тога кодъ васъ нема, моя тужба би послата нашемъ честитомъ Везиру, и онъ сигурно башъ Ћатибу но извршенъ препоручи, а овај башъ уступе Паши Ефендиумъ, па опетъ башъ Ћатибъ заповѣди, другоме, а овај каже пеке Ефендиумъ, па я написао, коме каймекаму я не написао, а за остало и заборавио, и тако моя тужба оста на артии не извршена, кое тако неби било да су браћа Сараевци, око честитога Везира настояли и молили, него нису према брату своме, и према нѣговой нужди којой онъ узрокъ ние, ово упражнявати, т. е. ни мукасть нѣговомъ писаню и ядикованю не бити,

невидимъ за човѣчно и поштено, а истину кажемъ, даћу я ако ми се одма и што пре новци и одговоръ не пошало, оно учинити што само люди у оваковомъ положаю, као што е данасъ мой учинити могу, за кое ме моя совѣсть ни наманъ кривити неће. — А да се оће сложно и братински, заръ се неби могло честитоме Везиру отићи, и умолити, да онъ изъ свое касе мою заслугу вама дадне, а онъ да учини наредбу каймеками. ови мудирима, а мудирѣ Народнимъ изборницима и свѣштеницима, да они новце одъ Народа покупе, и надлеженой власти предаду? све би се ово могло кадъ би се ктѣло, него неће се, а та нећа море бити одъ свакога врага већа.

Браћа Сараѣвци, знаду и стотину начина за помоћи мени, али шта кажу, нѣе само наше него читавогъ Народа бреме, па како сви такоћемо и ми, немојте тако любезна и драга браћо — немојте, еръ ви сте у свему одъ нашега Народа и мућни разумни, па кадъ е то, онда примите къ срцу жалбено писмо вашѣга брата, умолите властъ за рукопомоћъ, и што пре овога очаяння ослободите ме, и чести кою и самоме животу предпоставлямъ обезбѣдите.

Драга браћо моя! я нисамъ овамо послать да се свама као новинаръ съ новинаромъ надписуемъ, или као адвокатъ са адвокатомъ парничѣ и тужи, него да васъ одъ наши религиозни извѣдѣца и дѣрача колико е могућно бранимъ, кумамъ васъ и по сто пута братимимъ! — Немојте да се предъ свѣтомъ компромигирамо, и да се тужимо и ружимо, зашто непомислите да сте ми за ово 24 мѣсеца само 9768 гроша послали? зашто нерасудите? да мени као посланику и заступнику народа босанскогъ, не мале чести и доходака, па богме и приличне трошкове, најотмѣнѣиши люди указую и причиняваю, и да мени у свакоме случаю, честность, добро поведѣние, и лѣпо обхожденѣ а сувише материялна помоћъ нужна; на послѣдку узмите у рачунъ ово, да самъ я онда новце займаво, кадъ

су по 75, 78, 80 и 85 гр. дукати били, и да на то интересъ плаћамъ,—наравно према ондашњему курсу и интересъ в уговоренъ, срачунайте, пошто су новци данасъ, па ћете лако виђети у какву сте ме несрећу и стидъ бацили, и наћићете да би корисније било, да ми е слато по 3000 гр., него да ми данасъ по 6000 гр. пошалѣте. — Да се оставимъ далѣгъ плача и јадиковања, па да рекнемъ оно што ми е на срѣцу, и у шта јошъ неку надежду полажемъ, т е. : ја се у вашу братску доброту уздамъ, и брзој се помоћи и подпори надамъ. Па ако што напрасито и ватрено, у овомъ момъ писму изрекао будемъ, да ће ми се опростити, ерѣ самъ савъ у лютини и еду. Вѣрујте ми, поштена браћо! да самъ у крайности и нужди великой, па зато овако пространо пишемъ; ерѣ данасъ лажи едномъ а сутра одъ другога, постаемъ общта лажа, а тиме и себе и васъ срамотимъ: и тако ми Господа Бога, кадъ помислимъ на стидъ и дугованѣ кога сте ми ви узрокъ, да е табакъ артие пространъ колико сводъ небесни, биоби ми мало, да у вѣму мое яде ставимъ, и да имамъ рѣчи колико ясни звѣзда, па да ихъ све на таковой великой артии напишемъ онетъ би себи казао, да самъ много мањъ него што ми на срѣцу, рекао и написао.

Со тимъ оставмъ најлюбезније грлећи и любећи поздрављујући. Вашъ истинити, доброжелатель есамъ.

Гавро Вучковићъ.

У Цариграду, 15. Августа 1860.

По томъ и самъ Синодъ съ Патриархомъ, увидивши мою нужду велику, ние могао трпѣти, него е писао сараевскомъ Митрополиту ово слѣдеће писмо:

ІОАКИМЪ,

Божією милостию Архиепископъ Константинопольски новаго Рима и вселенски Патриархъ, св. р.

Священѣйши Митрополите босански и Пречестнѣйши Ексарху всея Далмации по светомъ Духу возлюбљени брате и сослужителю наше умѣренности г. Игнatie! и

Честни предстоятели и првенци, Благословени Християни града и Еалета босанскогъ чада о господѣ намъ возлюбљена, благодать буди вамъ и миръ одъ Бога.

Господинъ Гаврилъ Вучковићъ, кои одъ три године и више посланъ овде представникъ у овдашнѣмъ по височайшой заповѣди, привремено саставлѣномъ народномъ Сабору. Преставио є тужбу, и садъ височайшой Порти, тужећи се за оставлянѣ погодивше за ово послание нѣгове плате, колико речени г. Гаврилъ трпи утѣснение и неволю мућећи се толико време по странимъ мѣстима и одъ многи дугова немогући да отиде, а съ друге стране налази и изъ оставлѣни нѣгови домаћи и новчани интереси, за кое и ви не сумняте, а и Црква изъ свое наклоности (симпатіе) писала є и превама за оскудно станѣ овогъ човѣка, и дала є вама наставленіе за плату нѣговогъ послания, али по злостаню и преко све надежде припада на васъ велика немарность, толико више и неправда и неправдословие, сувише, будући се разумѣло, да

виша часть нѣговоѣ плате, исплатила се и поку-
 пила и одъ надлежащи мѣста, и естъ чудно за
 што, и одъ кога се задржава до садъ? — Дакле,
 будући в садъ и висока Порта на нѣзию право-
 судие издала високу заповѣсть на тамошнѣгъ ви-
 сочайшегъ г. Босна Валиса, заповѣдаючи оштро,
 да ове новце, кои су надлежащи за плату реченогъ
 господина Гаврила, ако су скуплѣни, као што
 смо разумѣли, или нису, да скупе одъ они под-
 ложни мѣста и часъ прие овамо да се пошлю.
 Неизостасмо дакле нити пишући вама съ овомъ
 нашомъ Црковномъ Епистолиномъ, да вамъ дамо
 наставление согласно и повелѣние наручуемо, да
 пошто се извѣстите о недостойно трпеѣмъ станю
 реченогъ саграђаѣна вашегъ и нетрпеѣи више
 злостанѣ и явну пропасть нѣгову, одъ дугога
 неприсутства къ своіой Фамиліи и своимъ посло-
 вима. Да ускорите по високой заповѣсти и по
 правди да у дѣло приведете скуплѣнѣ нѣгове
 плате, приморани бивши на издаванѣ они мѣста,
 кои су изоставили, и пошлите речене новце овамо,
 за да може да се избави одъ држеѣи нѣга дуж-
 ника и да се може вратити на свое (во своя си)
 будући другчие, не само се противите височай-
 шей зановѣсти, него е и несложно са чести вашегъ
 отечества, да страда нѣговъ Представникъ, и
 читавъ Народъ и Епархіе, кое е онъ са своимъ
 жельомъ послушо и послужно, да садъ остаю
 немарљиви за нѣгова права и да гледаю равно-
 душно нѣгову пропасть, поредъ бивше и писмене

погодбе. Пазите дакле добро, да за далъ време неизоставите пошылянъ плате реченогъ г. Гаврила, да неби подпали подъ већу одговорностъ, коя може принети слѣдства веће штете. —

У Константинополю 30. Септембра 1861.

Коншаншинопольски Іоакимъ,
во Христѣ братъ и молитвеникъ.

Кизички Никодимъ,
во Христѣ братъ и молитвеникъ.

Халкедонски Герасимъ,
во Христѣ братъ и молитвеникъ.

Мелениски Дионисий,
во Христѣ братъ и молитвеникъ.

Дринопольски Паншелеимонъ,
во Христѣ братъ и молитвеникъ.

Никейски Іоаники,
во Христѣ братъ и молитвеникъ.

Драшски Агашангелъ,
во Христѣ братъ и молитвеникъ.

Ганохорски Хрисаншъ,
во Христѣ братъ и молитвеникъ.

Халейски Іерошей,
во Христѣ братъ и молитвеникъ.

сви св. р.

А ево мое писмене молбе, кою самъ у Сараеву дао збогъ заоставше ми плате, коя ми е као што самъ рекао по 3000 гроша мѣсечно одређена одъ свию тридесетъ и два преставника а и дописникъ ми е онда био одъ помоћи, ерѣ е онда палазио за право да ми се плати по петъ

хилада, по моме зактеваню, или по три хиладе па на нихъ интересъ, кои неодобрише, зато и я предъ свимъ свѣстомъ благодаримъ му, т. е. моме добромъ противнику, што се онда за мене, а и кодъ г. Владике заузео, кои ми е хтео покварити ову мою по моме миѣнию трудно и праведно заслужену плату; г. Владика ели хтео то менн покварити, хотимице или нехотимице то не-знамъ; — и за ово тобожъ уреѣенъ мое плате, (шесте године, а ево и девета да е примио ни-самъ) као да я писамъ имамо право? имаи доста међу којима е и противникъ, и они то одъ мене закѣваю, као да самъ имъ робъ и да лажемъ за нѣиову любовъ, и да кажемъ естъ тако е, и да ме водаю за носъ као овчега коня, и тога е било, али се то не може свакадъ учинити, никада чо-векъ ни еданъ данъ ни е единако расположењъ, у нарави, они кои би то хотѣли одъ мене, прева-рили су се у рачуну, а кадъ би дошао до какве озбиљности, тога човѣка нема да е роѣенъ, па да би му рекао тако е, ако па противъ неби било тако, а то моя любезна браћа врло добро знаю, да оће да истину кажу, али неће, фала имъ, и ако неће, баръ кадъ неће истину да кажу, а зашто се ягме браћа одъ не истине, каква имъ е користъ?

ВИШЕРЕЧЕНА МОЛБА

Благочитаема Скупштина, Дражайша Господо
и Браћо!

Вама е свима познато, да има готово шестъ година, дасте ме у Цариградъ, за црковна и на-

родна дѣла послали, вама ће и то бити познато, да е за речену цѣлѣ и плата мени одъ народа била одређена, али одъ исте плате я се стидимъ и казати, да самъ малу частъ примио; и збогъ тога неприманя, као у страномъ даљномъ и великомъ мѣсту, био самъ преморатъ на грдни интересъ, новце, за мое нужно препитаванѣ, готово у за све мое пребиванѣ у Цариграду узимати, како што и сами знате, и за тай узрокъ толико самъ се у несретини дугъ увалио, да я суму мога дуга никоме ни изустити немогу! А то е любезна господо и браћо моя! што немогу прегутати а да вамъ не речемъ, збогъ ваше немарности било, мое е посланство тако било, што оно има една проста пословица па вели, „ето га тамо, педайте му амо“ елте да е овако единоплеменита браћо? —

Међутимъ ево вамъ овде контрактъ и рачунъ, рачунъ кои предлажемъ може бити даће вамъ се учинити претѣранъ, кои я судимъ да е праведанъ, и то ако би вамъ се као што реко претѣранъ учинио, а оно судимъ и мислимъ, да ми нећете одказати по 3000 (три хиляде гроша) на мѣсецъ и на исти е трговачки интересъ.

Ако би се пакъ кои, одъ членова и браће нашо, па би реко Гавро нема праро на петъ година свое заслуге тражити (т. е. одъ 1-вогъ Септембра 1858 па до 1-вогъ Септембра 1863. ће године) зашто су сѣднице у Патрикани само три године биле, ово е истина да су три године,

али е питанъ са шта, а и изъ кога узрока дулъ
времени остадо? — То кривица ние ни найманъ
моя, а ви браћо можете лако знати чия е. Гавро
е желио како што ће те и изъ сами многи пи-
сама осведочити се, својой кући часъ прие по-
вратити, и то му е приска нужда била, зашто
вама е добро познато, да су у Гавре кодъ куће
како родители тако и браћа помрли? — Али е
нешто било ту посреди што е нашега Гавру,
насилно задржавало, и најпосле мой одлазакъ
изъ Цариграда, кадъ самъ се рѣшио, затворив-
ши очи да пођемъ па како било, незаслужуе ни-
мало похвале, али шта ћу силомъ, и опетъ го-
воримъ да ние моя кривица?

Зато господо и любезна браћо! я вамъ се
препоручуемъ, и братински свие умолявамъ, да
учините превелику доброту, моме послу край у-
чинити, я ни еднога немолимъ да ми оно учини,
што немамъ право, я за атаръ какавъ, или любовъ,
не, и опетъ кажемъ што е право, я васъ браћо
найучтивие повторително умолявамъ да узмете у
расуждение, сви сте трговци, и сви фамилие имате,
и то дошлисте ви юче овде у Сараево, јоштъ у
наручѣ браће и нѣдра домовине своје, па опетъ
чуемъ да говорите, да вамъ е тешко, и съ нео-
дольимомъ желѣомъ, чекате часъ да вамъ се рече
готовисте, ели истина да е овако? я да како е
мени петъ и пола године у даљномъ и туђемъ
свету било, молимъ промислите, а одъ оскудице
коя е црня одъ свега ништа и некажемъ.

Садъ при заключеню признаемъ да е ово моя велика слабостъ што ъу истину рећи, и што могу отворено свакоме, безъ икаква зазора казати, да я ниучемъ мога прелюбезнога народа увредио нисамъ, нити каква стида, срама, безчестия, лаге и штете нанео, а увѣрени будите ако Богъ да, да нежелимъ ни унапредъ, и до смрти мое, тога ъу се правца држати, како што сви у обште, желимо и свакадъ желѣли смо нашемъ премило-стивомъ Султану, народу и закону вѣрни бити.

Остаемъ съ великимъ почитаниємъ називаюћи се свию покорни

Гавро Вучковићъ.

У Сараеву 25. Јануара 1864.

Што вели дописникъ, да самъ се свему учинио невѣштъ па продужио мое бавлѣнѣ у Цариграду, теглећи новаца одъ банкера, већъ се изъ преднаведеногъ види да нисамъ имао чему невѣштъ се чинити; а новаца самъ морао узимати, еръ ми е валяло живѣти, а већъ види се како ми е та плата долазила.

За оно што вели да ми се омиљило у Цариграду сѣдити, хатове яшити, у каруца се возати, галантирати се, кодъ високе господе одлазити, и самъ себе као любимца единцатогъ повѣреника босанске рае представляти, одговарамъ му, да се изъ тогъ види нѣговъ ниски духъ и завидљиво срце, и я се надамъ да ће ми свакъ признати и одобрити, да е положение мое као заступника

едногъ читавогъ народа, захтѣвало са сваке стране, да се отиѣно понашамъ, и са отиѣнима людима дружимъ, а я да ме ние босански народъ любии и у мене повѣрение имао, за цѣло ме не би ни изабрао, я ти кажемъ дописниче да тебе никадъ избрати неће да живѣшъ миллионъ година, кога познаю као свогъ целата, и робскогъ трговца.

А хата, хвала Богу, яшио самъ одъ постаня свога, и яшимъ га и данасъ, кои свакадъ бие ногомъ десномъ и лѣвомъ, ногомъ копа а ушима стриже крвавиємъ окомъ превальива, а ти дописниче, ако ми невѣруешъ, потруди се, до Далмацие (ако ти е малена Краина и Босна) нека упита у Книну Дрнишу, Скрадину, или Гавро яшио хатове јоштъ прие одъ двадесетъ година и поболѣ, него ли данасъ, кажемъ некъ упита, па ће не примѣно чути по се, и по свою завистъ немио одговоръ, я се слава Богу и садъ галантирамъ, и кодъ найвише господа одлазимъ, и у њивимъ се каруца возамъ, а примѣнъ самъ свуда као поштенъ човѣкъ, за цѣло ће Гавру зовну, онѣ нѣга зовнути неће, па ако ће дописникъ и нашапортлия па и найвећи родолюбъ у Босни бити, нека увѣре дописника и ово неколико позива да ли е Гавро призиванъ, или се е утискивао насилно, ово су само позиви са едногъ мѣста (а мложину другие изоставлямъ, као одъ министра, разни консула, и друге најотличниѣ господа, зашто изоставлямъ? зато што овоме послу вѣштъ нисамъ т. е. књиге издавати, а свакъ ће

и нознати да самъ се латио туђегъ посла, али ние другчие могло бити, я самъ раздао огласъ да ће петъ штампание табака бити ова моя књижица, а би ће више зато ствари има па изоставлямъ за други путь.)

КИРИЛЪ,

милостию Божию Архиепископъ константинопольски новаго Рима и вселенски Патриархъ.

Поштенородни и намъ по светомъ духу си-не возлюблѣни г. Гаврилъ Вучковићу, преставниче босански, ваше поштенородие одъ душе молитвуюћи благосилямо отечески!

Поручено намъ е одъ нѣгове узвишености министра изъ вански дѣла да позовемо саме чланове народнѣгъ собрания како да се састану у Патриаршии и посавѣтую о избору Патриарха. Слѣдствомъ поруке одъ високе Порте да заключе о томъ смислу што скорис. Зато вамъ являмо съ овимъ нашимъ писмомъ да васъ принудимо, како да се потрудите доћи данасъ у петакъ у 5. часова у Патриаршию да се посавѣтуете съ осталимъ членовима и заключите о наведеномъ горѣ послу као нуждомъ и не избѣжимомъ, и да вамъ буду ваша лѣта одъ Бога многа здрава и благополучна. 1860. Юния 1-вогъ.

Константинопольски о Христѣ молитвеникъ (св. р.)

Н. Г. оставя се скупштина за сутра у Суботу у 4. часа по турски. (нужно.)

СА ГРЕЧЕСКОГЪ.

ІОАКИМЪ,

милостию Божією Архиепископъ константинопольски и вселенски Патриархъ.

Поштенородни и намъ по светомъ духу си-
не возлюблѣни и возжелѣни г. Гавро Вучковићу
возжелѣно намъ поштенородие одъ душе молит-
вующи благосилямо отечески, будући одъ како се
установила дуго трајућа народна мѣшовита ко-
мисия по уставу (канонизму) по списку о избору
8. членова иѣни, која ће бити прекосутра у Не-
ђелю о меснимъ покладима, есу изборници съ
осталимъ и судѣлательци у прошастой народнѣй
скупштини има 4 члана која су заступала Цари-
градъ. Зато и ви као членъ одъ оне скупштине
возжелѣно намъ поштенородие являмо ти оте-
чески како да прекосутра у Неђелю у 5 саа-
та по турски дођете у Патриаршию да заузме те
мѣсто у изборной овой скупштини која има бити,
и да буду твоя лѣта одъ Бога многа здрава и
благополучна 1862 Фебру. 9-та.

Константинопольски о Христѣ молитвеникъ (св. р.)

Возжелѣно намъ поштенородие о Господѣ молит-
вуемо васъ отечески.

Будући да намъ е сада повраћенъ одъ висо-
ке Порте списакъ кои су за изборъ Патриарха.
Являмо вашему поштенородию као преставнику
Епархив босанске кои сте судѣлатель изборни
чланова за изборъ Патриарха заключени одъ об-

ште скупштине. Зато являмо вамъ отечески како да се потрудите доћи у Патриаршию у Суботу у часъ четврти да дате и ви свой во тумъ (гласъ) съ осталима членовима по смислу устава (канонизма) и имаћете при себи ову цедулю која ће вамъ служити за улазакъ, и да вамъ будутъ лѣта многа и благодатна.

1860. Септембра 20-го.

Возжелѣногъ ми вашегъ поштенородия теплѣй-
ший молитвеникъ.

Нашѣстникъ веселенскогъ престола,
Никейски Іоаникій.

Возжелѣно намъ ваше благородие одъ све ду-
ше о Господѣ молитвуемо.

Будући да намъ є писмено послала висо-
ка одлука, и заповѣдъ која насъ побуђує да за-
почнемо радити о избору вселенскогъ Патриарха,
зато являмо и вашему поштенородию удостоява-
мо васъ отечески да се потрудите доћи у Па-
триаршию сутра у три часа, збогъ тогъ нуждногъ
и не избѣжимогъ посла, и да буду твоя лѣта одъ
Бога здрава и благополучна 1860 Октобра 1-вогъ.

Нашѣстникъ веселенскогъ престола,
Никейски Іоаникій.

Возжелѣно ми ваше благородие поздрав-
лямъ. И являмъ вама по заповѣсти нѣгове все
святости Патриарха да прекосутра у Четвртакъ
изъ ютра потрудите се доћи у Патриаршию,

ербо имамо вамъ говорити за еднѣ посао и
збогъ тогъ очекуемо васъ съ жельомъ, и да бу-
ду твоя лѣта одъ Бога здрава и благополучна

1862 Януара 9-тогъ

Велики Протосинѣлъ.

Ваше благородіе!

По налогу нѣгове все святости г. Патриарха
пишемо вашему благородію, како примите ово
наше писмо, да се потруди те у Патриаршию
данасъ у Понедельникъ доѣи, ербо васъ потре-
буе нѣгова все святость, и збогъ тога очекуемо
васъ, и да буду ваша лѣта благополучна. 1862.
Априлия 16-тогъ.

Возжелѣногъ намъ вашегъ благородія.

Велики Протосинѣлъ.

А да ме народъ за шта любви, увѣрио би
се дописникъ, ако би упитао роѣногъ Сарайлию
г. Ђ. Х. Авакумовића, кои е лане самномъ пу-
товао, па е самъ лично видио, како свуда браћа,
различне вѣре Гавру предусретаю и любовно
дочекую.

На оно што дописникъ рече да се и я фа-
лимъ и главу пробиямъ, што самъ ослободио не-
вина проту и попа Давида, одговараюћи повтори-
телно велимъ, да се до садъ ниссамъ фалио, ни-
ти коме главу пробио, али кадъ ме дописникъ
изазива, и моя родолюбива дѣла побия, онда на
страну са скромности! хоћу да му поброимъ на-

ло више, шта самъ у Цариграду и у отачеству чинио и радно, на нека свѣтъ суди како му драго.

Дописникъ спомену проту, попа Давида неколико краишника, а изостави и пређута највећи брой посављака, којихъ е у све било више одъ тридесетъ. Ови су при концу 1858 год. послати у Цариградъ у синџирима на име као бунтовници, и буду осуђени едни на петъ, неки на седамъ, а неки на петнајстъ година у окове у терсану (арсеналъ.)

Ови су несретници да речемъ сваки готово данъ мени досађивали и писменомъ ме молили за помоћъ, а неки су ми пакъ и изъ Азије писали, као: — Синђелъ Теодосије, попъ Аћимъ, попо Иванъ и т. д.

Ја самъ се за исте кукавце трудио колико самъ годъ више могао, и усиљавао се и онолико колико нисамъ ни могао, трудио самъ се и одлазио самъ имъ у затворъ, тѣшио ихъ и разговарао, о божићу, и воскресению односио имъ по две хиладе гроша, па имъ својомъ рукомъ дѣлио; на све пакъ страхе за њихъ самъ молио, по властима и на капи за њихъ досађивао, преко стотину прошения за њихъ самъ давао, високой власти (и свако прошение морао самъ платити најманѣ одъ двадесетъ до стотину гроша) и најпослије успѣмъ, те ихъ изъ терсане избавимъ, вериге (пранге) са њихъ скинуте буду, те ихъ преведу на бабу-зафтиѣ (главну полицију) овђе имъ се

затражи емство, па да они могу изъ затвора из-
лазити, за ово емство молио самъ браћу трговце
сараевске, кои су се онда збогъ трговине свое
у Цариграду бавили, у Килитъ Хану, да заедно
будемо емци, и ове браће нисамъ могао ни на
кои начинъ умолити ни пато склонити, па тако
одемъ самъ те ихъ изведемъ, обвезаши се пис-
мено за њихъ, да ћу ихъ свакадъ дати власти,
чимъ се поишту, а ако кои умре да ћу и занъ
власти одма јавити, и да ихъ морамъ свакихъ пет-
најстъ дана представити полицији, те тако изведемъ
најприје седморицу, проту Василия, попа Давида,
Василию Поповића, Луку Мудриновића, Саву Ри-
стића, Симета Вучковића, Шунду Маловића, уочи
божића 23 Децембра 1861-год. Садъ куда ћу съ
њима, те у ханъ, ту узмемъ едну собу; само
четири платна (дувара) није ништа прострто,
люди голи и боси, ни нашто лећи, ни съ чимъ
се покрити, купимъ двие хасуре, свѣћњакъ, свѣћа,
угля, судове за воду, донесемъ моихъ хаљина до
педесетъ комада, истина ту ние било ћурака
(али самъ и њи даво те су се покривали), али
е било као душекъ, јорганъ, подглавачъ, чакшире,
панталоне, прслукъ, капа, чарапе, поясова, убруса,
гаћа, кошуля, обуће и т. д. па поделимъ међу
страдајућу браћу, и дамъ имъ неколико стотина
гроша. да купе и прибаве штогодъ треба за праз-
никъ, после неколико дана, изведемъ и ону за-
оставшу двадесетъ и четворицу, или и двоицу,
изгубио самъ рачунъ, оволико число люди, „како

ти се допада драги мой дописниче?“ ово мое галантиранѣ.

У Цариграду, како е скупоћа, мучно би било и еданѣ данѣ држати и моме противнику оволико число люди, кои се назива као најпрви родољубѣ у Босни, и кои е богатѣ човѣкѣ, а немоли човѣку сиротици као што е Гавро, кои самѣ пре велику оскудицу трпио, и тражио займа на интересѣ, само неѣ ми кои вѣруе, и неѣ ми даде, па макарѣ било 50 по % и одѣ мога милога отачества удалѣнѣ, и мое единоплемените и любезне браће, тако послатѣ и добро препорученѣ, сѣ тога шалѣмо тамо не дайте му нешалте се овамо, башѣ као на чамцу отиснути човѣка на пучину морску и то безѣ весла, кормила и ядра, епо г. Х. Лазара Јовановића жива, кодѣ кога самѣ на еданпутѣ по 35 цесарски дуката остављаю, да имѣ дае што имѣ е нужно за препитание, а исти г. Х. Лаварѣ, г. Коста Петровићѣ, Јово Митровићѣ, Стево Мостарица, Илия Ђорђевићѣ зна ће и за ону робу што самѣ навише напомено што самѣ имѣ дѣлио, еданѣ путѣ г. Коста Петровић донио е изѣ Сараева послато овой браћи страдајућой одѣ браће Сараеваца 7 или 8 стотина гроша право се не опомињѣмѣ.

Нѣки одѣ ове дружине били су много стари а нѣки болестни, одемѣ у Патриаршию те умолимѣ Н. С. Патриарха Јоакима, и узмемѣ писмо за улазѣ, те оне слабе и болестне дигнемѣ у болницу на еди куле (седамѣ кула) као Арсениа Петковића, Саву Максимовића, Алексу Петровића,

Стевана Юговића, Лазу Глушца, да и послужую нѣко време и проту и пона Давида, — послѣ обратимъ се опетъ кодъ Н. С. Патриарха, и С. Синода узмемъ дозволенѣ, те проту Василию намѣстимъ у најлѣпшу и најотмѣнију Цркву у свемъ Цариграду, у С. Константина, (мой е дописникъ у Цариграду, а јоштъ има тамо понова босанскихъ у затвору, а би га учтиво молио, нека и онъ кога ослободи и намѣсти ће у Цркву да тамо служи на славянски) у калунѣи кулуку, да тамо служи на старо Славянскомъ взику. А пона Давида у Галату у С. О. Николаа, ове друге заоставше нађемъ свакомъ мѣсто и посао и дамъ имъ у руке, и кажемъ имъ, садъ браћо Богу се молити, ради те, те се препитавай те, докъ всемогући Богъ и съ нама болѣ провиди.

Али браћа, као браћа, ни два заједно, сваки данъ међу њима свађа, онај онде неће, онај онде не бегенише, што но има една пословица па вели, моли дѣвойку да пође, а моли момка да узме, није имала баба ђавола те купила мало прасе, те и ја, мучно е едномъ угодити, и съ њиме се согласити, а камо ли са тридесетъ (а јоштъ не задовольни люди), сваки данъ иди те ихъ мири, мити, моли, закљнѣи, и т. д. мене е ово, люди свачимъ ћу се заклети коштвало у Цариграду што су 3 године у затвору били, и двие на двору, најманѣ макаръ тридесетъ хиљада гроша, а имъ прашћамъ хиљадама пута, као майка одъ срца свомъ дѣтету, сисно млиєко што прашта, и човѣка

рођена до данасъ нема, па ни самогъ исповѣдника, да самъ му ове ствари преко уста превалио, али шта ћу кадъ ме люди неће на миру да оставе, него ме дрпају, и накаљају и за леђа, па самъ преморатъ насилно да ово чинимъ, али свакога молимъ да ми опрости, да ме извини, и не замѣри.

Високой Власти ипакъ досаду чинио, прощения давао, да имъ се дозволи да могу поћи у свое мило отечество, у наручја свои ближњи и премилой фамилии.

Висока Властъ, сва кадъ би писала у Босну власти, толико е то пута било писанѣмъ, па и жицописомъ, и питала за те и те люде, хоћемо ли послати? и свакадъ е изъ Босне противно дошло виској Власти у Цариградъ, немой те ихъ слати у Босну, съ шта би силомъ, земля тврда а небо високо, вода дубока, и она немила, кога валя молити не треба га срдити, а старијега треба свакадъ почитовати, и повиновати се и молити му се, а мислимъ да нема књиге на читавиѣмъ свѣту, па да каже, да се своя Властъ, и свои стари не почитую, оно има проста пословица па вели, лиена рѣчь гвоздена врага отвара, умиљато ягиѣ двие матере сиса, не умиљато неће ни едну.

Наипослиѣ при полазку моме изъ Цариграда, узмемъ одъ найвише Власти препоруку добру за исте люде на ч. г. цевдетъ Пашу царскогъ посланика и испитателя у Босни, изъ Цариграда кренемъ се 6-гъ Августе, растанемъ се съ бра-

номъ страдаюћомъ, о! да ли е био овде и очима гледао мой добри дописникъ? Како браћа горке сузе пролѣваю, то е било лицемъ на Преображение Господнѣ 1863, браћа се врате сузе пролѣвајући, а я продужимъ путъ преко црногъ моря на Дунаво, са добромъ дружиномъ троицомъ земљомѣраца (инджинири) кои су са собомъ и фамилије имали, и путомъ доста труда видели, збогъ мале воде, и тако приспѣсмо здраво и весело у Сараево у пола дана крозъ Ћурчи-лукъ, те се смѣстимо у Фочинѣ гостионикъ (ханъ) 26-гъ Августа.

У Сараеву будемъ нѣко мѣсецъ дана, и послѣ упутимъ се у Мостаръ, безъ икаква посла, само за да предамъ цвдетъ Паши препоруку, за више споменуте страдајуће люде; — у Мостару пакъ будемъ нѣколико дана, Цвдетъ Паша да ми рѣчъ, я самъ писмено емство набавио, и на истоме преко двадесетъ подписа изъ биѣљине, кое самъ дао Цвдетъ Паши съ препорукомъ, да чимъ дође у Сараево да ће одма писати у Стамболъ, да се пошало споменути люди изъ Стамбола у Босну, по томъ вратимъ се у Сараево опетъ; — Н. високопреосвященство Г. Игнатије Владика знајући мою велику оскудицу кою трпимъ, зове ме къ себи у Митрополию у госте, я одма не одемъ нити му обећамъ доћи, него зовнемъ најперве господо трговце у школску магазу, кои су на мою молбу дошли, я имъ кажемъ зашто самъ ихъ молио да учине доброту те да дођу.

И почнемъ мой говоръ съ овимъ рѣчима, Господо и браћо! Я самъ како што знате скоро изъ Цариграда дошао, и ево ме у Хану ће трошимъ, а то ниесамъ у станю чинити, познато вамъ є мое несретно станѣ, мене зове г. Митрополитъ къ себи, ако є вама повољно, па нећете шта послѣ замномъ говорити, я ћу се премѣстити кодъ г. Владике, а ако є што пакъ вама противно я нећу ићи па макаръ се и мучио, у томе господа трговци, мени одговоре, айде брате Гавро одма, и ми г. Митрополиту одъ наше стране на любви кою вама чини благодаримо, и тако я се премѣстимъ у Митрополию ће самъ био нѣко до петдесетъ дана, и одъ г. Митрополита примлѣнъ и угошченъ био, на коємъ му свакадъ признателанъ и благодаранъ остаємъ.

Кадъ єданъ данъ, алъ ето ти писма одъ єдногъ могъ приятеля изъ Цариграда, и пише ми да су они мои Бошняци сви побѣгли изъ Цариграда, тай ме гласъ тако убиє, и упрепасти, да за толико дана ништа ниесамъ знао, а како ћу да знамъ, мое є писмено ємство остало у главной полиции, но я никомъ ништа не казуюћи, кадъ алъ єданъ данъ кажемъ башъ самоме моему противнику, зашто смо онда као тобожъ приятели били, съ томъ намѣромъ кажемъ му да би ме што разговорио, знаюћи да є врло краснорѣчивъ, и да би готово могао свагда ће га не познаю продати бакаръ подъ само злато, а онъ ти се надме смеяти и зубе кезити и свое

поштено срце показивати, мени јадноме кржаве сузе изъ очию лию, а онъ се наслаждава и мени на мое очи подругива.

Овако е ово мои красни и найвиши родо-любе у Босни, а никако другчје, люди су они изъ Цариграда послѣ моего одлазка, мислимъ на три мѣсеца побѣгли, а не као што мой поштени дописникъ каже, да самъ био у Биограду и тамо би био одъ господа дочекатъ, и добро примлѣнъ, и да самъ наговарао бѣгунице опетъ да се у Цариградъ врате, или да дођу у Босну, камо срећа да су дошли, било би за мене болѣ, а ја да самъ био у Биограду, шта ту има, та није Гавро крадена кобила па да се крие, или да самъ коѣмъ Сарайлии шта дужанъ, ако они мени нису и у Биограду люди живе, нијеу тигрови, ја свой велики Ц. пасошъ имамъ, онъ би најболѣ освѣдочио, или есамъ или ниесамъ био, ја се чудимъ како мой добри дописникъ није имао ту доброту те да и то рече, да самъ био у Биограду да што шпионирамъ, као што е говорио другимъ? и да е реко томе се не би зачудио, онъ свашта рѣћи може, у нѣга е душа яча одъ оногъ највећегъ инглескогъ параплова, онъ е само поштенъ човѣкъ, а свакъ други елъ естъ елъ није, онъ сиромъ тако мисли, и то лако е у се залюблѣнъ и занешенъ.

Како што е познато, и овде речено, да самъ био у Цариграду, кадъ су споменути люди ови послати изъ Сарајева у синцирима у Цари-

градъ, и тамо ихъ е око петдесетъ умрло, за коѣ я не могу рѣћи ни да су прави, ни да су криви, то мой посао није, а није самъ какавъ судија, па да речемъ, тај е правъ, а онаи е кривъ, казао самъ да самъ био у Цариграду.

То ће мой врли дописникъ болѣ знати, будући е онъ био у Сараѣву онда, кадъ су споменути послати, и очима својемъ гледао, кадъ се е еданъ по еданъ изводио и у синцирѣ мѣтао, я му се чудимъ како е могао видивши своју браћу толику повезату у синцирима, велимъ како е могао, као најпрви родољубъ у Босни, велико и милостиво и родољубиво срце свое стегнути, те да што онда не проговори Власти, да су они люди праведни, и да се не шалю у Цариградъ, а за цѣло му е пасирала рѣчь. Као и чия кодъ наше Власти, онъ е био закупникъ и продаваоцъ босанске сиротинѣ, као на торжишту бедуинскогъ робља, двадесетъ и више година, и съ милионима гроша владао, али може бити да е заборавио оногъ времена? те му садъ после осамъ година паде на умъ, или може бити да му е онда родољубие спавало? те збогъ тога мени каже у допису свомъ у три споменута броя, да е лако праведне люде ослободити! порепу е *) то дописниче драги: и опетъ кажемъ Боже сачувай, то Гавро

*) У насъ Србаля одъ памтивѣка обичай е да се за-
облице (печенице) колю уочи Божића, тако е еданъ
родитељ имао сина, па се отацъ збогъ свое ста-

судити не може, нити томе пресуде изрећи, него невольномъ и бѣдномъ дужностъ в помоћи колико се више може, а ма тко да био, ако не буде онај знао, има еданъ непремѣно кои сва-чье зна.

Садъ настаю други, а то су сами мои Краиширици Турци нѣи двадесетъ и два, и ови су били послати у Цариградъ, а после кои у заточение; докъ су били у Цариграду у полицији у затвору ђе в мучно било приступити, истина да у Цариграду свакадъ има по нѣколико стотина Бошняка Турака, нико имъ ни дошао ние, нити су они сиромаси кога знали звати, осимъ Гавру, кои самъ имъ и одлазио и съ нѣи мало затвора допао ние самъ, био самъ и подъ стражу метнутъ, и овима самъ односио по нѣколико стотина гроша, двоица су одъ нѣи умрла, а двадесетъ има и садъ живие, и ено ихъ у Краини, ако невѣруешъ дописниче, а ти айде те ихъ упитай.

Дервиша Амзића изъ Брчкога, и нѣга самъ терсане извадио и вериге скинуо, ямацъ самъ за нѣга био, путни му листъ извадио, на вапоръ га одвео, и у отечество упутио. **)

Кодъ Коница низъ Неретву еданъ саатъ, у селу Челебићу, ту се в сазидала нова Црква.

рости измакао са управе, а свиъ наступио, и ние заоблице на врѣме донео, него други данъ Божића, и повали в да заколѣ обично исподъ врата, а стари отацъ повиче немой сине туда, него исподъ репа.

**) Ова три фермана, ков самъ узео, потрефио се в Трифонъ Ђурићъ и платио.

У Дувну и ту е нова црква сазидата, у Бѣломъ Полю, не домакъ Мостара и ту е нова црква сазидата айде родолюбѣ па упитай, ко имъ е послао фермане бесплатно преко г. Архимандрита Памучине.

Тко би узрокъ да се начини монастиръ храмъ С. О. Николая, *) између двѣ рѣке т. е. Уне и Унца више Куланъ-вакуфа, према личкомъ кордону.

У Дабру и ту е сазидата црква.

Кодъ Бишћа у езеру и ту е начинѣна мала дрвена црквица.

У истомъ езеру даровао самъ мою сиротну кућицу браћи за школу? све ти ово дописниче добро развиди и распитай, па кадъ то учинишъ, онда дођи да те упитамъ као врсногъ родолюбѣ, зашто ти ћешъ сигурно знати, тко одбрани сиротни народъ босански, одъ намета страшногъ патриаршескогъ дуга?

И чие писмене протестацие послао е честити господаръ Османъ Паша у Цариградъ по моме захтеваню найвишой Власти? Гаврине или чие друге? Ево нека сведоче саме те протестацие.

Високопочитаемо Собрание!

Како у последнѣмъ засѣданю нашемъ кадъ е требало да се дѣлания собора заклуче и нуждинимъ подписима потврде, а долеподписани пре-

*) Кой е изгорео 1788. год.

ставникъ босански Християна, не мого изъ многи узрока мой подписъ ставити, захтевало е почитаемо собрание да писмено изясненъ дамъ, и изложимъ узроке могъ несогласия на више казана дѣланиа. Томе дакле захтеваню удовлетворавајући приступамъ съ овимъ изложениемъ показати те узроке:

Главни и собствени узрокъ збогъ кога нисамъ могао подписомъ моимъ на дѣланиа собора согласити се, тай е, што самъ са свимъ у другомъ духу схватио опредѣленъ собора, него што е онъ своя дѣланиа извршио. Нѣгово царско Величество премилостиви нашъ Царъ изволио е сазвати овай соборъ съ томъ намѣромъ да се онъ посавѣтуе о начину коимъ би се станъ Християна у црквеномъ смотрению поболшало, сматрајући мислимъ, све свое вѣрне подайнике, Християне, равне између себе, у таковомъ смислу еднакости и правде, требало е да и почитаемо собрание совѣтованя своя изврши.

Но соборъ е ову дужность у многومه пребрегао тако, да су заключена нѣгова са свимъ тегобна за оне Християне кои нису одъ оногъ народа кои найвише преставителя у собору има; онъ е у више своихъ заключения гледао не на потребу но на вишину гласова, а намѣра управо да се по потреби заключения изводе.

Вишина гласова могла е лако као што се е и догодило, изићи на ползу оногъ народа кои е

за себе у Собору више одъ*) 25. гласова имао, а съ тимъ би се промашила она благотворна намѣра съ коіомъ су преставители изъ свию краєва царства разни народности сазвати.

По совѣсти христіянской и предъ правдомъ нѣговогъ Величества нашегъ премилоствитогъ Султана, соборъ при совѣтованію свомъ дужанъ є био да више гледа на изложения по єдини преставителя одъ кои є се права потреба могла дознаги — како би тимъ начиномъ рѣшеня нѣгова, за све краєве царства пробитачна била и поболшеію ствари служила.

Я самъ на примѣръ, представлю собору жалостно станѣ цркве у Босни, казао самъ да се народъ у смотренію вѣре и нравственности къ растробнію и пропасти клони; изложио самъ єдина средства коимъ би се народъ одъ те несреће сачувао и у поболшанѣ у томе довео: Па кадъ у овомъ ние соборъ сходно моме изложению и потреби цркве пожелательно рѣшеня учинио, слѣдуюћа рѣшеня нѣгова не само къ поболшанію, него іоштъ къ већемъ огорчению и разврату сиротогъ народа служити:

1. Саборъ є рѣшио да се сараєвскомъ Митрополиту издає редовна плата одъ народа 100.000, сто хиљада гроша, а зворничкомъ 70.000, седам-

*) 30 чланова било є одъ народа грчкогъ, а свега ихъ нема у турскомъ ц. до єданъ милионъ, а Србаля и Бугара, мислимъ, да има петъ милиона, па само три преставника.

десетъ хиляда гроша. Но ово би издаванъ за народъ босански врло тегобно било, и какво би то поболшанъ било, да се издае зворничкомъ, на примѣръ Митрополиту 70.000, гр. кадъ му ни пре нѣгова Епархия ние могла давати више одъ 50.000 гр.

2. Рѣшеніе собора, да сваки женихъ при вѣчаню дае Архиерею 10 гроша, неможе се у Босни упражнявати; ербо неможе сиротиня у Босни да издржи при женидби толики трошакъ, да плаћа сирѣчь и свештенику за вѣчанъ и Архиерею 10 гроша, и да се иначе за женидбу спреми.

3. А за рѣшеніе собора, да се дугъ Патриаршиє кои толико милиона износи, разреже и на народъ у Босни, шта би праведанъ и совѣстанъ човѣкъ могао казати? ние ли то грѣхъ противъ совѣсти и правде, да народъ босански исплаћує дугове Патриарха за кои ова — могу съ убѣђенѣмъ казати — ние ни єдне паре потрошила.

Станъ є народа Босанскогъ бѣдно и сиротно, а овоме се є и само наше високо Правителство увѣрило, кадъ є лѣтосъ депутацию народню у престолну варошъ изволило дозвати, и зато є не само о свомъ трошку исту депутацию довело, и докъ се овде бавила — издржавала, него є јоштъ и четири милиона гроша народу, да би сиротно станъ нѣгово поправила, изволило поклонити; а я кои исти народъ у овомъ собору преставлямъ већъ 18 мѣсеци никакве помоћи за мое овде издржаванъ примио одъ нѣга нисамъ: Па кадъ є овако станъ ствари у Босни, чия совѣсть, чия ли

душа може допустити да се јошгъ и исплаћиванѣ
нѣчигъ дуга намеће?

Шта више, я самъ мнѣния да се и плата
Патриарха на оваи народъ не разрезуе, него да
се она сума колика би се за ову цѣль одъ на-
рода скупляла, наплаћуе одъ мѣстни Архиевееа.

Ти и тима подобни узроци уздржаваю ме да
дѣлания собора, почемъ никако пису пробитачна за
народъ, кои у нѣму преставлямъ — подпишемъ.

Гавро Вучковићъ.

У Цариграду 5. Фебруара 1860.

Исту протестацию у препису дао самъ рав-
ногласну г. О. Паши, са овомъ слѣдећомъ, која е
била на турски писата и предата, скупа.

Честити Г. и Царски Везиру!

Налазећи се пре нѣколико година, у Цари-
граду у совѣту Патриаршескомъ као заступникъ
босанскихъ Християна, изно е на срѣду исти со-
вѣтъ дугъ одъ 10,000.000, патриаршески и рѣшио
е да савъ милетъ християнски у турскому царству,
имаде овај дугъ исплатити, јошгъ онда я самъ
се изявио да будући ние Патриаршия на босанске
Християне ни едне паре никадъ до данасъ по-
трошила, зато да они и педугую ако би се на
нѣи коя сума одъ тогъ порезала, да они нису у
станю платити, ербо су порези войнице, и други
данци царски одъ десетъ година на нѣима за-
стали, и збогъ тихъ се у неприлици налазе.

У исто врѣме ону мазбату која е свѣрху тога начинѣна, не само да нисамъ мухурлеисао, него самъ најпаче и протестовао, и преписъ истогъ протеста, јоштъ се кодъ мене налази, премъ да е висока Порта са својомъ наредбомъ наложила, да имаю нѣку суму и босански Християни платити, која се сада одъ њихъ изискуе, и пакъ они ни подъ кои начинъ ни су у станю ту суму платити.

То се усуђуемъ покорно представити!

Гавро Вичковићъ.

У Сараеву 1864. —

Шта самъ чинио, шта ли говорио, у заоѣданию у Сараеву, у име тога дуга, нико ми до данасъ правне рекао ние, што ондашњи „Муасабеѣна а садашњи г. Наширѣ Паша, Мутесарифѣ Мостарски“ вели ми: Гавро вли ту савъ народъ ђе си ти? кажемъ му естѣ г. каже онъ мени не вѣруемъ, издаће те народъ Гавро, па ћешъ страдати а Бога ми жао ми те е, зашто си поштенъ човѣкъ, одговарамъ я, како г. мене народъ издати? то никадъ не вѣруемъ, е добро Гавро видићемо. Ово е било узъ Рамазанъ (постъ турски) у њи е тако по закону обданъ ништа не ести и воде не пити, а обноћъ сѣде, еду, кафу пию, пуше дуванъ, па и после гледаю, и за више споменутога разговора, другу вечеръ, позове Везирѣ све Первѣнце, я самъ знао да ихъ зове збогъ споменутогъ дуга, одемъ къ њима, у Миће Маѣара кафану я имъ кажемъ да све они то на мене

одбию, и да одговоре г. Везиру, да они ништа одъ тога не знаю да тако кажу, да е Гавро био у Цариграду свию босански Християна, па е и садъ нашъ преставникъ, нѣму е то дѣло познато, ако е Гавро на то присто, онда ми морамо хоћемо нећемо платити, а ако ние онъ присто, то е нѣшто друго.

Ми сви дођосмо на капию, уђосмо у салу одъ засѣдания, Везира ту не бияше, већъ у другој камари са нѣкимъ одъ господѣ Консула, мало прође дође и Везиръ: — Ми сви скочимо на ноге, Везиръ насъ поздрави, ми сви поздравъ одъ примимо, и посѣдамо кафу попиемо, онда мени господаръ Везиръ ове рѣчи предъ свима каже, а то су ове: Г. Гавро, ви изиђите у другу собу запали чибукъ, и кафу попите, зашто ми имамо нѣки посао кои се васъ не тиче, а кадъ свршимо ми ћемо васъ зовнути.

Ја таки скочимъ, и изиђемъ у другу собу, послѣ моѣга одлазка, пита Везиръ г. трговце, естели ви онђе Ђорбаџиларъ, ће Гавро, и говорители ви онако као Гавро? Богме господару ми незнамо што е Гавро говорио, е то е добро кадъ незнатѣ што е говорио, да хоћете ли платити патриаршески дугъ, кои спада на сваку мужку главу по шестъ гроша? Богме господару хоћемо, али ми ни за кога више добри нисмо, осимъ сами за се; онда то се може толковати овако, да су они сами покорни, или вѣрни — а више нико, освѣдочише се рѣчи више рѣченогъ господара

Наширѣ Паше, послѣ трговци оду, и г. Везирѣ почео е одну приповѣдку која е врло смѣшна, овако е ово а никако другчие, а ние онако као што е нѣки дописникъ писао „Напредку,“ како е г. Везирѣ зовпо нѣколико трговаца и исти брой кона подѣ самарима да е наредио, то бива ако не пристану на дугѣ Патриарховѣ, да ће ихѣ на самарица у заточение послати, ово е гола измишльотина, а самъ самъ више наговорно за тай дугѣ десетѣ пута више него сви остали, па ми господарѣ ние рѣчи проговорно, зашто зна да самъ чинио дужность.

Ово е моме противлѣнью нико ние слѣдовао осимѣ само Банялучаня и Бишћана.

Ко би узрокѣ да ђумручка кумпаниа, Томо, Максимѣ, Радуловићи, Хаџи, — Сзидо, Јанаћѣ, Перинѣ, и обориная манѣ плате сто и десетѣ хиљада гроша?

Кажи де, тко спасе кућу Јована Крзмана изѣ Мостара? Овай ми е послао 84 оке вина као грома преко господа браће Ђуковића, на дарѣ — хвала му.

А тко спасе кућу сироте Стаке Ломбардића изѣ Травника, што јој бѣше такавѣ еданѣ родолюбацѣ као ти, избацио напола на највишой зими калѣ но срце пуца одѣ студени, те сирота жена три пута збогѣ тога долази пѣшке у Сараево, и одѣ велике зиме изгуби сирота едно дѣтепце, и за кою самъ я съ листомѣ у руци одѣ дућана до дућана, помоћѣ тражио, докѣ самъ

сироти кућу спасао, а твоје родолюбје, ни твоја дружина не даде ни едне солде; а ако ти е воља оне господе и честна имена да дамъ печатати, кои су прилогъ учинили? Богъ ће нѣма хиљадама накнадити изъ своје простране благаице.

Тко лане спасе изъ воде кодъ Али Цашина моста дѣте Петра Јошида?

Съ чиимъ трудомъ дођоше црквене округе у толико цркви у мојој сиротној Краини? —

Ј би могао моје му родолюбѣ јоштъ едномъ оволико ситнарија наброити, и јоштъ више одъ стотине люди све именомъ именувати које самъ које ће пустио и ослободио, збогъ дуга и други које какви погрѣшака; мени е то едно, био Турчинъ, или што кажу Ришћанинъ или Католикъ, а мислимъ да то поштени люди не гледају, и не муче, *Сами Спасишеть каже „Држи оногъ за ближнѣга швога, кой швое помоћи пошребуе, био онъ Еврей, био Самарянинъ, био ко му драго, онъ е човѣкъ.“* Ово стотину пута кажемъ осимъ онихъ више споменути, а као хрѣавъ, шпионъ и улизица, по казиваню могъ доброгъ и поштеногъ противника, оволико самъ мали стварчица учинио, а мой противникъ, као закупникъ двадесетъ и петъ година, као добаръ, поштенъ, богатъ, најпрви родолюбъ, пасапортлиа, па и друштво јоштъ имајући, башъ ако ме е и увредио, ја би га опетъ учтиво молио, да и онъ своје заслуге поређа, или ако то неће, онда да то мени дозволи, дозволи кажемъ, са своимъ соб-

ственимъ подписомъ као што я нѣму дозволявамъ, подѣ тимъ условиемъ да се не лютимо, зашто ние улюдно изъ мрака и иза бусие, изъ пуко- тине, изъ дуплѣ, и изъ подѣ камена пецкати, него отворено и поштено, свако да зна, па онда нашъ свѣтъ нека насъ осуђуе.

За Банкиере што каже дописникъ да су ме тужили, мене ние нико тужио осимъ еданъ ро- долюбъ као што е и мой дописникъ, овај ме е доиста тужио, па сувише и затворио *) два дана, при моме одлазку изъ Цариграда. Споменути бу- гаринъ Ристо Топѣилештъ, докѣ самъ му подпи- сао облигацию тродупло? мене е стидъ за овај случай, али шта ћу я! А овога стида, па и савѣ тай стидъ на другу браћу припада, ако знаду, ако не знаю то е онда нешто друго, а видимъ да незнаю, и узео ми за седамъ, двадесетъ и седамъ хиљада гроша, а други мои повѣрителѣи као Нѣгова Светостъ Патриархъ, господа Спиро Шортанъ, М. А. Пет. Л. Хр: и Евтивие Јовано- вићъ, овима ни едне паре, боже сачувай да имъ не вратимъ, не би се бојо тужбе и немамъ до- вольни рѣчи, нити умѣмъ; да имъ онолико бла- годаримъ колико су заслужили.

А особито г. Спири Шортану, овај ми е више валао, него мои родителѣи кои су ме ро- дили, овомъ се никадѣ одужити немогу да живимъ

*) а роба ми стишла у вапору, а мене споменути за- творио, и они Инджиниери све су ме чекали у Костану.

сто година, ово е тастъ г. Јове Вучетића у Триесту.

Мой родолюбиви дописникъ сирома, смиловао се и на Симета Вучковића, за когъ вели да ми е стрицъ, и брине се да ли е живъ. Ей мой дописниче, да е Симета чекао твоје милости, ни гавранъ му кости не би извадио, Симета и Стана да се зове племеномъ као што и я, али мой стрицъ ние; мой е стрицъ био покойни Силвестръ Вучковићъ, покойни попъ Коста Вучковићъ, и покойни Михаило, отацъ проте Дамяна Вучковића у Дабру. А ено Симете у Бравску, три стотине оваца предъ кућомъ имаде, и стотину коза, за Симету за кога си ме питао, далъ е здраво и весело: Садъ да ти кажемъ и за оне што ме ниси питао, Шунде Маловића ено на Гласницу; Арсена Петковића у Бѣљини, Гавре Ябланице кодъ Брчкога, Саве Максимовића кодъ Зворника, Ђуяна Медића у Вођеници, Стеве Кресоя на Пркосима; не брини се, сви су добро и весело, ако вѣруешъ; ако невѣруешъ а ти затвори дланомъ мѣсецъ ако имашъ снаге, дописниче.

Дописникъ каже да су мене Цевдетъ Паша, и Османъ Паша метнули насилно, и да ме е морала сараевска общтина признати на срамоту за своѣга Коџобашу. Дописникъ све е о мени фалио, и за ово коџабашево и наметъ найвише. — я му кажемъ да е фалио а ако е лѣпше да му кажемъ да е сла . . о, а оба смо овде у Сараеву. — я као што самъ писао изъ Бишћа у Н. Но-

вине у бр. 241. да е мой изборъ био, онако е, а ако хоће да се за то обкладимо, я кажемъ да е онако као што самъ казао, а ако не буде онако, онда да самъ му, докъ самъ живъ робъ т. е. противниковъ; а ако буде онако као што самъ я казао, онда нека мой противникъ положи само три стотине дуката, а има ихъ хвала Богу, може положити и три хиляде, я самъ сигуранъ да ћу ихъ добити.

Дописникъ каже, да самъ ихъ служио шестнајстъ мѣсеци, па пита, шта самъ привредио за њихову общину, и вели да ће читатељи знати оцѣнити шта вреди еданъ Коџобаша на турскомъ Меџлису, па јоштъ сидомъ наметнути. — Вара се сиромѣ дописникъ; приврѣдио е Гавро за общину сараевску више него ли онъ?*) Еданъ драги каменъ да се ће му драго баци, онъ свакадъ има своју врѣдностъ, а стѣница да е затворе и у саму кутию одъ дияманта, па кадъ би е отворили, свакъ ће виђити да е стѣница, и да одъ стѣнице нема ништа до гола смрада.

И за ордене мой дописникъ нѣшто споминѣ и на очима му е Џевдетъ Паша и Османъ Паша кадъ су писали у Цариградъ писмо, да ће Бошњаци драгавольно свомъ премилостивомъ Султану дати войнике, и ми смо, чланови засѣдания, печатима то писмо потврдили, и зато су нама ордени дошли, ние само еданъ, него двадесетъ и еданъ,

*) А нека каже община есамъ ли?

међу којима е и Гаври био. Ето ја каза искрено неки дописникъ зна, зашто, а ја се ако Богъ да, надамъ съ поштенѣмъ јоштъ ордена добити у здрављу г. Османъ Паше, па и да све перси на-китимъ са орденима, опетъ в Гавро поштењъ човѣкъ, добаръ Србинъ, вѣранъ подайникъ, и любитељ рода свога, као самога себе.

Садъ ђу ја молити господу читателѣ, нека замоле моѣга доброга родолюба, зашто да га ја питамъ и молимъ, мене неће послушати, зашто и за какву заслугу доби онъ на даръ царски Ферманъ и Бератъ, у Станболу 1853. године, да му неможе сваки судия судити, осимъ кога онъ хоће, и да може саблю пасати? За сваки Ферманъ и Бератъ люди да потроше по петъ стотина дуката, па немогу га добити безъ добра ѣмства и то ѣмства у Цариграду, а родолюбъ доби на даръ, — ја му честитамъ.

А што дописникъ каже за мою гордостъ да самъ се погордио, и то са опроштењемъ казати — омануо е, и хођу да само споменемъ за Решидъ Пашина времена кодъ моѣга дописника нисмѣо крштенъ човѣкъ сѣсти, него подвити руку стаяти, ја мислимъ да е то гордостъ, ово самъ нѣкогъ времена чуо одъ нѣговогъ правогъ сосѣда, ђе му каже у очи, а ја то знамъ и безъ тога, зашто мой родолюбъ свагда по врхъ свию люди горе у небеса гледа и звѣзде брои, или нѣшто вальда одъ Астрономіе врача, а кадъ би гледао као и остало людство, онда би требала една

торба сиротиньски суза изъ времена нѣгова закупства и метнути му исту на вратъ, да му вратъ у вѣчба, те да онда гледа као и остало людство.

Вели „платила му е сараевска община само да неби имала бѣде“ браћи Сараевцима честъ и поштенѣ; мени су они платили 1861 године у Цариграду, а послѣ ми ни паре дато ние? А ти дописниче именуј само одну общину, именуј и едногъ човѣка, и прстомъ га покажи, кои се е противио, и кои се е жалио на Гавру, и коме се е жалио; подай копию жалбе, печатай у повине, па кажи, поштени човѣче противъ кога самъ одржао побѣде, ниси човѣкъ, ни ти, па ни други, ако знате, па нећете да кажете?

И то кажи, ће самъ, шта и одъ кога узео? а на рачунъ мога старца Топала, именуј ако си човѣкъ? Баръ ако те ние стидъ людскога пола, постиди се браће свое.

А да самъ рекао да ме сва Европа познае, то рекао нисамъ, а да самъ рекао, у Гавре Бучковића краишника изъ Петровца, никада било ние криюћи и шапћући, и докъ очи гледаю, тога кодъ Гавре нема нити ће бити, а да самъ ће рекао да има доста люди кои ме познаю, има може бити и да самъ рекао. А мой дописникъ некъ иде часомъ у Пекингъ, кои е нѣшто по далѣ одъ Европе, па нека упита г. Вл... а зна ли Гавру или незна.

А да су се разишли гласови, да е Гавро Вучковић по послу Везиреву, као да нѣшто шпионира отишао до Беча; лаже то дописникъ, пуста е то измишљотина нѣгова, коју е онъ то изъ своихъ прста исписао, нѣговъ е то посао одавна, по себи е то онъ сиромасудио, али се е преварио, то е оно одъ Беча изъ греческе кафане, прѣђе мой поштени дописникъ све законске секте што ихъ годъ има на свѣту, све редомъ измѣняти, докъ Гавро буде шпионъ, а врло добро зна и самъ противникъ, само да хоће истину да каже. А слободно отворено кажемъ, сва наша браћа одъ Босне кои путую, и у кога поштено срце куца, кои велики путую, збогъ трговачки послова, по Србији, Славонии, Хорватској, Далмацији, Русији, Влашкој, па и у Атини, на овимъ споменутиимъ мѣстима свагђе има люди кои Гавру познаю, пека упитаю да ли е онаки Гавро, као што поштени дописникъ каже? Па ако и еданъ потврди съ доказима и свѣдочбомъ, люде ћу изоставити, пека ме е паса стидъ.

А за господина русскога Консула видимъ ђе му садъ противникъ захваљуе и поштенъ каже одъ све браће Сарайлија, и я кажемъ Сарайлијама сто пута честь и поштенъ, овде ние рѣчь о Сарайлијама, него одъ лажнога дописника, я самъ одъ тебе сто пута чуо, а знашъ болашъ кадъ си ме слао да говоримъ за оно одъ Минхена знашъ а то врло добро познае и г. Ш в.

твое поштене рѣчи за њимъ, што ихъ нико рѣчи неће до само тебе поштенога.

А за оне друге особе што ихъ я бранимъ и хвалимъ као њиховъ приятель, я и есамъ приятель, и кодъ мене ние тако бѣтино, за пенде крайцари, приятельство, — и я нећу рѣчи да самъ и одъ кога болъи или гори, то ће нашъ народъ болъ знати оцѣнити па изрећи, него што я кажемъ, и мой добри дописникъ, а я пакъ да самъ одъ свакога гори и слаби, зацѣло самъ одъ моего дописника хиљадама пута болъи. А печатай ово честно име, десетипутъ кажемъ, некъ те позна народъ, скини маску, покладе су давно прошле, и онда ће страни свѣтъ знати, ко си и шта си, и кои си поштени човѣкъ.

А я што самъ казао да би г. Османъ Паша волио да имаду браћа Сарайлие — и универзитетъ, то Говро драги дописниче и сада каже, и то е истина права. А за мое Банялучане, хоће, хоће мои Банялучани, они се не хвале и не пишу у новине да су најпрви родолюби, као ти, него люди раде.

А я самъ, ако нѣси знао, у Цариграду са писменимъ предлогомъ у сабору искао и богословию, да се заведе у Сараеву, ако мени певѣруешъ, упитай обште поштованогъ и славногъ г. Л. П. Н. кои е тамо у Цариграду био и читао исти предлогъ, па ако ти е мало тога свѣдоцанства, а ти ето идешъ у Цариградъ на парницу, види у протоколу Патриаршескомъ ели истина; — На кадъ

идешъ у Цариградъ, морешъ тамо узъ путъ казати, како е Османъ Паша обмануо царску Владу и пѣколько милиона, бива, по твоємъ писаню, себи задржао.

Ако су милиони одређени, дописниче, знашъ ли за ђе су одређени? Ти кадъ знашъ за двадесетъ година пару у пару, колико е сва Босна давала царске дацие, по закупские тефтерима које имашъ у рукама своимъ, сигурно знаћешъ и милиони, за које су путове одређени, али видимъ да се стидишъ казати; — ево ђу я то казати, одређени су ти милиони за путъ одъ Мостара до Коница, кои неможе јоштъ за три године бити готовъ.

За грдну планину Прологъ кодъ Ливна.

За ритачки кланацъ кодъ Бишћа, и за многе мостове, зато дописниче, милиони су одређени, а ние Османъ Паша ништа себи уставио; баръ што и то ниси записао, да е и Гаври која хиљада дата, и да си рекао, неби ми било за чудо. — А за оне друге путове, ако е сиротиня начинила, начинила е за себе, а господаръ Османъ Паша е наредио, вальда ђе ихъ онъ савити у цагару па ихъ са собомъ носити, или ђе опетъ сиротинњи остати? — Ти садъ, како си престао бити наша рая, жалишъ тобожъ сиротинѣ босанске, а што ихъ ниеси жалио за двадесетъ и петъ година, кадъ си ихъ куповао и продавао?

А за гимназию што кажешъ, да си какавъ човѣкъ, я би ти се чудило, я би ти се смио, али као теби, казао самъ да се ништа зачудити нећу,

у тебе су бржи самари, одъ нѣчиѣ коња, кажи кукавче право, тко памъ неѣа гимназиѣ, именуј га поштени човѣче, именуј драги дописниче, ако ти ѣ мрзко да ти Гавро каже, ми неѣамо, неѣамо па и трећи путъ кажемъ да ми неѣамо, дописниче красни!

Овѣе треба еѣну причту примѣтити, оно ѣ био еѣанъ човѣкъ, пакъ нѣкако падне у воду, и већъ готово да падне на дно, а све вичући: помози, помози свети Никола, а свети му се яви, са овакимъ рѣчиѣма, мани мани хрѣо и ти око себе рукама, немогу те я узети за перчиѣ (косу) пакъ те бацити на обалу, тако и наши люди нѣки хоће да му све падне изъ облака готово, а да онъ не жертвуѣ ни гроша?

Ти дописниче врло добро, болѣ одъ свакога знаѣшъ, да ѣ ово писаѣъ све као око у око, а чело у чело, и да смо обаѣвоица становници у Сараеву, ти родолюбѣ красни, добро знашъ, да на наше чѣтири основне школе, и до петъ стотина, изузимаюћи пету школу, ѣе слугѣ уче, нема више него 8.000 ф. све фондациѣ, ако се не варамъ, а да милостиви Богъ да, да се будемъ преварио, ово 8.000 ф. били су на сигурнимъ мѣстима, коя су давали сваке гоѣине добити по 10% и ти си дигао ове новце, и садъ леже онако на тавану те арию узимаю, безъ икакве користи, школа ѣ имала на чѣтири угла, чѣтири подвалька камена, на коиѣа ѣ школа стаяла, ти си три камена са три угла изваѣио, и садъ у-

чилиште наше у Сараеву само на едномъ камену онако накривљено стои, съ којомъ е то спекулациомъ и намѣромъ мой врли дописникъ учинио? — Има 20.000 ф., у сплѣту кодъ господара Косте Вучковића — мога братића, што е не умрли покойни Ристо Тузлићъ оставио на гимназию у Сараеву, мой е дописникъ ишао на то да дигне оно 20.000, ф. али се ови фиорини дигнути не могу, осимъ кадъ истече петнаиствъ година, четири су протекле, јоштъ потребуе еданаиствъ година, и онда ће се моћи ови новци изъ сплѣта потегнути, зашто тако не умрлогъ покойника тестаментъ гласи; — међу то мой добри дописникъ имао е седамъ листовъ, (табака) фине министериялне хартије (папира) те ти нађе едного наученогъ господина, те му овај начини седамъ еднакиѣ прошения, шестъ преда у шестъ славниѣ консулата, кои станую у Сараеву, а седмо господару Османъ Паши, ово е оно седмо прошение што мой дописникъ казао у свомъ допису да само му га я смандрљо — фалио е дописникъ, то се е пѣму онакло перо, онъ е та прошения тако крио, као што не веле змија ноге, нико за то знао ние осимъ само пѣга едного, и г. писара му другогъ, г. Јове Петковића трећегъ, г. старогъ Маргете, а невѣруемъ ова послѣдня двоица, да су знали на што су се подписали пети ние знао. И славни царско-француски Консулъ господинъ Руссо, и кралѣвско италиянски, Консулъ господинъ Дурандо, добию палогъ одъ

своихъ превисокихъ Влада да кадъ ступи гимназии у животъ, да издаю годишнѣ по 200 франака.

И тако мой добри дописникъ, одъ они 7 табака хартиѣ привеже титулу самъ себи най-први родолюбъ у Босни, а на срѣди у ствари нема ништа, ни новаца, ни зграде, ни гимназиѣ! А за родолюбие нетреба ни у сну мислити! — ко е био вукъ (курякъ) лани, тай не може ни ове године бити овца! — Садъ нека почитаѣми читательи суде тко неда гимназиѣ?

А я судимъ по моему малоумию, да за гимназию потребуе найманѣ, као у насъ у Сараѣву ђе ние велике скупѣне 500000 гроша, а у насъ нема за ту цѣль ни петъ сто хиљада пара, а зграде никако! — Мой е поштени дописникъ, богатъ (имућанъ) човѣкъ, а видимъ, да му и срце родолюбиво у рѣчима празнимъ пуче и-скочи изъ прсию за просвѣтомъ, а особито за гимназиомъ, айдемо, и то ћемо виђети! — Я самъ пакъ сирѣма човѣкъ, као што е познато свемъ Сараѣву, па и Босни, айде родолюбѣ да градимо и оживимо гимназию, и да даѣмо примѣръ и другой нашой браћи, али е потребито најпрѣ основати и темель сталанъ ударити, слогѣ и братской любви, и ако Богъ дадне, те ме послушашъ, онда ти, велимъ, да си братъ, онда ћу ти казати да си родолюбъ и поштенъ човѣкъ, онда ти све прашѣамъ, што си ме люто увредио; а на правди, стидъ те било, кажемъ прашѣамъ ти таманъ да си ми деветъ рана начинио, па да ни-

кадъ ни преболѣти нећу, све ћу ти опростити, т. е. ако ме послушашъ, ево одъ Гавре оние шестнаистъ хиљада гроша, за 16. мѣсеци штоно кажешъ да ми е давато изъ пародиѣ благайнице, а ћу ихъ повратити, и на нѣи озго другие шестнаистъ хиљада, а по врхъ свега сувише три хиљаде гроша, нека е равно 35.000 гроша, добрие порезски кажемъ, а съ моимъ дужницима како начинимъ макаръ имъ ишао у наямъ, а и ти као родолюбъ, према Гаврину иманю и богатству, покажи родолюбие, зажимири ако ти е жао, те жертвуй са дружиномъ суму новаца, а и друга браћа, нека памъ помогну, и некъ намъ слѣдую, пакъ ће нама бити огромна фондация, и новаца и на претекъ, ако ме послушашъ ето новаца, пакъ кадъ буде то — биће гимназия наша, пакъ ако хоћешъ, и богословия, пакъ на ма и зграда, ако хоћешъ да ти име неумрло остане, свиемъ о-нимъ, кои на ту свету цѣль жертвую? Пакъ да видимо онда родолюбие, тко намъ неда! — Я мислимъ, да би болѣ било овако као што Гавро вели, него тако као што си почео по новина писати, и хоћешъ као нѣшто на силно, повци, паре, паре говоре, томе мой красни родолюбие, края нема башъ ко, она пѣсма пѣмачка, што каже „трай ла ла ла“

А за Рашидъ — Ефендию што кажешъ, да приповѣда браћи Турцима: „Педаймо Власима школа, а подаймо цркве до облака,“ а то певѣруемъ, а ти ако хоћешъ да ти вѣрую, треба да

докажешъ ѣе в говорио, и коме в говорио, и на комъ мѣсту.

А за мою Гаврию, коя ти в у очима, даћу ти чистъ рачунъ, па прегледай ако што будемъ фалио — поправи, кадъ те нив стидъ било о нѣой и говорити. Ово в девета година одъ марта настала, како я за ту мою Гаврию чекамъ, незнаюћи кадъ ћу еданъ путъ рећи: „Е хвала Богу, ево самъ примио све!“ я би користнии био, да ми в давато редовно, као што контрактъ гласи по три хиляде гроша, него данасъ да ми се дадне по осамъ хиляда, а ти драги, кадъ ти в тако срце родолюбиво, и за сиротиню сожаливо, изплати мов дугове, пакъ ћу я на ма потегнути руке одъ сиротинѣ, а имашъ одкле, стекао си на сиротинѣи, у здравлю бивши господара Везира; ти имашъ полъ милиона гроша одъ едного да примишъ, па што не би жертвовао, за свою сиротну браћу сто петдесетъ и три хиляде гроша Гавриѣ? Мени да в дао Богъ толико новаца као теби, ево ти се кунемъ свиѣмъ на свѣту, да би я самъ основао и гимназию, и богословию, ако не би, да Богъ да, да ме твоимъ именомъ звали, а волио би у найдублю воду скочити, негъ да ме твоимъ именомъ зову, а здравля ми, пливати не умѣмъ, башъ као ковачко надо.

А ти што знашъ, нечовѣче и нехристиянине да ти речемъ, шта самъ я препатио у Цариграду на едну старану, а моя фамилия па другу, кудъ се в премѣштала, бѣжала, и окленъ

е скакала, съ кое висине! А таки, као што си ти са голомъ сабљомъ у руци, у пола дана дошли на кућу и троя ми врата на кући разлупали, и мои родители, отацъ, мати, браћа и дѣца, све крозъ двѣ године одоше и помрѣше, не одъ смрти суђене, него одъ страха помрѣше, и у њима срца попуцаше!

А я пакъ крозъ петъ мѣсеци само да споменемъ у Цариграду шта самъ претрпио, и сваки данъ изгледао кадъ ћу путъ Африке на вѣчиту робию одаслатъ бити, знашъ ли ти ово родолюбче? — Ако незнашъ, да ти Гавро каже, а знашъ бољъ него я, а то е и свакоме познато у Босни, ово е било оногъ времена, кадъ но самъ три писма преко аустриске поште добио у Цариграду, писма изъ Петровца, у почетку 1859 у Фебруару мѣсецу, писма велимъ сва црна и крвава, и на њима преко 25 подписа како е кодъ Петровца, у селу Колунићу црква свето Преображение затворена, одъ едногъ Бега Куленовића, и кадъ когодъ умре, не да цркве отворити, нити се да кодъ цркве у гробљъ упоати, тогъ истога времена и моя е мати умрла, по нашемъ обреду докъ е се црква отворила, и докъ се упоала, Беговъ е момакъ стаяо на вратима, и ной покойни отацъ дао е осамъ ока кафе, осамъ ока шећера, и петъ дуката за отворъ цркве и за упокъ, я примивши речена писма, и видећи шта ми пишу!*)

*) Да самъ я речена писма затаяо, и потрпо питамъ? какавъ би я човѣкъ, и народњи тобожъ преставникъ био?

шта самъ знао чинити, начинимъ прошение у комъ стваръ у кратко обяснимъ.

А ево то е прошение одъ рѣчи до рѣчи.

Високопочитаемо у общте собрание!

Са овимъ моимъ преставлениемъ долазимъ објавити како самъ примио подъ 18. датомъ Фебруара три писма изъ моего отачества, кое самъ истогъ дана у високопочитаемо собрание предао.

Я се усуђуемъ и узимаю слободу, најтоплие и умиљатие приступамъ свима са сузама, како обзнанити тако и више пути молити, за любовъ народа, вѣре и закона, наше майке православне цркве, најпослѣ заклињући вишнѣмъ Богомъ и светимъ Іованомъ, да би ме совѣтовали, шта да чинимъ и да радимъ, илѣ да преставимо на високу Порту, я судимъ и мислио самъ свакада, тако и данасъ мислимъ и тврдо држимъ, да одъ овакихъ ствари најпрѣ Богъ не любви, па Н. Ц. Величество, и Високо Правителство, а не наше почитаемо собрание, па нико поштенъ!

Висока ће Порта то естъ, кадъ би едно молбено прошение предали, писати нама на босанскогъ Везира Ћаинъ Пашу, а Ћаинъ Паша на друге Паше и Каймакамъ по налогу одъ високе Порте да се такѣ ствари не догађаю, и да ми в фамилия сигурна, и ключъ одъ цркве да предаду свѣштенику, и да е свѣштеникъ слободанъ цркву отворити, тако народъ цркви приступити, сада овај велики и душеполезни постъ настае, треба

ли народу со страхомъ Божиємъ приступити, или
ће бити као и друга марва.

У Цариграду 20. Фебруара 1859.

Гавро Вучковићъ.

Соборъ ово прошение преведе на турски и
преда Блистательной Порти, а самъ съ тимъ ишао
на то да покажемъ мою вѣрностъ према високе
Власти, тако према моме народу, и закону. Власть
примивши мов прошение, нађе се зачуђена бу-
дући неће да се такве ствари догађаю, и таки
одъ онога часа пише на босанскогъ Везира г.
Ћаинъ Пашу. — Овај Ћаинъ Паша призивши одъ
великогъ Везира тако ошгро писмо, кога ће звати
да га пита, брже зове Владику Дионисию, Коцо-
башу сарайскогъ, не могу више*) шире да пишемъ,
него у кратко да кажемъ, моя тужба занѣче се,
(добро смо господару у царскомъ здравлю) то
да одъ тога ништа било ние, **) и тако начине
мазбату као громъ, на великога Везира, Владик
и сараевски Коцобаша мурлену да в Гавро преко
мѣре ватренъ и бунтовникъ човѣкъ, и све да ние
истина што Гавро каже, в. Везиръ примивши ову
мазбату, нама да писмени налогъ на Патриарха,

*) Ово в све у кратко писато, а могло би се доста
шире и яснѣе, зашто у насъ ко има пара па сва-
кадъ долаже, люди одобраваю, а кой нема пара, све
да говори устима зла, о усти нѣшто ће му рећи.

**) А све Сараево зна да в ово била истина прѣва, па
нико ни слова, и таманъ да су ме обѣсили, рекли
би кривъ в и био, а я и данасъ главу полажемъ
ако не буде истина.

да ме изъ соборне сѣднице изѣра, и у собору као бунтовника прогласи, како што е и било, теже ми е што ме е Патриархъ предъ свима членовима собора изружио, ништа мањ него мртва глава, али Богъ свемогући никадъ праведно не оставља, него одъ зла ихъ свакога избавља, крозъ петъ мѣсеци страдања моєгъ у Цариграду, ни еданъ ми Архiereй ни калимера примио ниє, о стотину самъ наймањ писама крозъ то врѣме послао у Босну, и нико ми ни одговорио ниє, па ни сама любезна браћа Сарайлиє, осимъ онда кадъ су чули и кадъ самъ имъ писао да самъ се повратио у сѣдницу, а ја да самъ издаица као мой противникъ што каже, ја самъ нама могао накривити капу на десно уво, само да самъ показао писма и поднесе и печате, али су люди знали коме пишу, а знамъ да е истина, али то Гавро не би учинио па таманъ да би ме ја главе коштвало, зашто онда иѣси писао у новине дописнице? Ти то врло добро знашъ родолюбє, да е Гавро савъ одъ голие рана, рана велимъ, коє ме люто болу, а све ране люте, што су га тако браћа изранила, са своємъ невѣрствомъ, издаицствомъ, прѣваромъ, лажима, граблѣнѣмъ и видимъ да вамъ е и то жао што самъ живъ, и мѣсто да ми благодарите, такомъ ме части отликуете — хвала вамъ браћо, па поштењу. У Босни има више одъ 50.000 Православни одъ кои самъ био послатъ, савъ онај сувишакъ одбиєнъ е на сиротино. А па 36.000 кућа порезато е, на сваку кућу

долази годишнѣ по еданъ грошъ или мѣсечно по три паре и треѣа часть одъ паре, ели овако красни родолюбѣ? Я мислимъ да тога нема у Босни, коме в Гавринъ грошъ годишњи тежакъ, или мѣсечно три паре, а ти ако знашъ родолюбѣ кажи, али само по имену.

Премъ да ти кажешъ родолюбѣ, да самъ я любимацъ Османа Паше, ево деветъ година ди моя плата дрѣма, и шта е мени Османъ Паша дао? и съ чимъ ме е обдарио, осимъ едне црне коже, мени в Османъ Паша квара учинио, а не користи, да Османъ Паша хоѣе мени као што ти кажешъ, сва би моя плата била готова крозъ педесетъ и еданъ данъ, али кадъ неѣе шта ѣу я, онъ неѣе ни за царске дацие башъ тако да изгони на вратъ на носъ.

Я мислимъ да нитко ни чуо ниедногъ служителя, ни државногъ, ни народногъ, ни поедини люди, пакъ да е чекао свою заслугу оволикогъ дугогъ времена, и питамъ тебе родолюбѣ, какавъ би насловъ дао овой Гаврии или сретна или не-сретна, — ти поштени дописниче врло добро знашъ, прѣ моего одлазка у Цариградъ, да самъ я трго-вацъ био, и съ мојомъ маломъ трговиномъ задоволянъ био, и доста трговачки куѣа у Босни има да е наша мала куѣица, съ нѣима по 100.000 ф. цва, промета чинила, и никомъ ни двѣ паре поели нисмо, а я ихъ имамъ таки стотинама кои су мени поели, питай дописниче да ли в истина што самъ казао, питай куѣе Тодоровиѣа, Радуловиѣа, Юдиѣа

По чемъ самъ яданъ завиданъ? Са шта е та толика злоба? шта самъ ти учинио? или теби или комъ било? шта си ми видио? црни брате, капиталъ? или трговину? или кућу,? видишъ да у туђой кући сѣдимъ, или служби, кажи родолюбѣ имамъ ли шта више одъ тридесетъ дана на мѣсець?

За мою иглу одъ дияманта и прстенъ, фалио си, нѣси погодио, и кадъ ихъ годъ видишъ, а ти дозволявамъ да ихъ на ма узмешъ као свое, пакъ да купишъ папира и мастила за нѣи, па пиши у новине као што си почео одъ годину дана.

А за мое янице и пилиће што си казао да и едемъ узъ велики постъ, нѣси погодио, твои су то послѣ я доказати могу, ти еди и мрси родолюбѣ, еди шта хоћешъ, пакъ ако хоћешъ..... я ти завиданъ ниесамъ — сладко ти било, а ти рачуна не тражимъ, а болѣ би било и то да радишъ него да нападашъ часъ едпогъ часъ другога, оно има една пословица која вели нѣ у елу већъ е у дѣлу, дѣло, дѣло ти мени брајко покажи.

А за мой златни сатъ са ланцемъ, лагиране кундуре, свилену огрлицу, и за другу ливну обуку, као бѣле панталоне, рукавице, то мой драги людесници као што е Гавро треба, а да зашто Гавро тражи оно нѣколико стотина хиљада гроша Гавриѣ, по твоје казивању, жао ми е што си ми изоставио штапъ и мачку, немой други путъ заборавити, оно има една проста пословица која вели, погледай му у обућу, пакъ га онда пусти

у кућу, ти видимъ да ми завидишъ што имамъ ово мало обуке, а теби родолюбје не завидимъ, ни твоимъ ђурцима, ни роби обуки турской, ни европейской, не завидимъ ни прекрасной кући, ни трговини ни великомъ капиталу, ни каруцама, само ти завидимъ што ниси човѣкъ, што хоћешъ, кадъ што кажешъ да те свѣтъ обожава, и рукама плѣска, а ништа истина ние што кажешъ.

На прилику нѣки родолюбѣ, кои воле туђе зло него ли свое добро 1858. год. приметнуше буну смущѣние и крвопролитие, кое никада у Босни одъ Христијана било ние крозъ сва прошла четири вѣка, да се браћа едноплемените крви, оно има една проста пословица, која вели, са киме е вѣкъ вѣковати, ние съ онимъ вражства враговати, кажемъ крве, пале, убия и колѣ еданъ другога, а по нѣки родолюбѣ кои су узрокъ той несрећи били,*) изъ пукотине као стѣница, дуплѣ као пу, аме као мишъ, и као змија изъ подъ камена, кадъ и кадъ извируе, и наслаждава срце родолюбиво свое, и са стране гледа — а браћа, нѣки као сноплѣ одъ пушке и хавѣара падаю, други у синџирима путъ Азие шалю се и одлазе, трећи листомъ преко границе себи спасение траже, а таки као ти дописниче, виче и говори: нека, нека садъ е добро, у новине пакъ пише и печата јдно станѣ сиротинѣ босанске, а новине то имъ е посо

*) шта е добивено съ томъ буномъ? добивено што е изгубљено око десетъ хиљада люди, и другога кое ја нисамъ у станю одѣнити.

едне изъ другие те црне и чемерне чланке, узимаю и претискаваю, они пакъ кои те новине читаю и съ њима свое врѣме у читаню пробавляю, потрефи се у толико година, пакъ њѣки одъ они читателя и у Босну дођу, ови кои у Босну дођу, они не иду по селима, или варошима, или да се ђе задржаваю, то не, него право у Сараево, као главно мѣсто јошѣ и то па ако потрефи странацъ съ којомъ светковиномъ дођи, они велимъ кои све оне новине читаю, у Сараево кадъ дође ту ђе наћи задовољство, свое као пришелацъ, а и народа на све стране чути ђе увеселительне любовне пѣсме, у механа (пивница) пакъ грая гусле и јуначке пѣсме, ни едни пакъ врата, крозъ главне пролазе нема, тако рођа (ћошета) а да на њима нема троје, четверо подбочио врати ћоше да се не превали, накићено облизато у драгоцѣности, странацъ, кои е дошао па види наките богате обуке, безъ и најманъ сумњѣ мора се дивити, и самъ у себи казати рећи, та Богъ и душа, ниђе сретнијега, и нигдѣ богатиега мѣста нема, та шта самъ годъ у новина одъ Босне читао, видимъ да није истина, болѣ е очима видити и съ њима се осведочити, и очима вѣровати, него ли новинама, странацъ суди и мисли, да е у све стране Босне као и у Сараеву, у томе се јако вараю они кои тако мисле.

Одъ 1849. год. сиротиня се у Босни, пропасти приближава, тако исто према народу и трговина пада и на танѣ долази, а све одъ дана

на данъ луксузъ то већи,*) одъ првогъ до последнѣгъ, десетъ кућа нема кои су могући тай луксузъ издржавати, и ови су стекли у добримъ година, овде би требало што повише писати, алъ то мое слабашино перце ние у станю учинити, и сама наша висока Властъ томе е се луксузу противила, наредбе издавала, и све залуду, Боже убрани да нѣколико година овако трговина узъ иде, онда ће многи казати, та Богъ и душа имао е право Гавро што е говорио!

А по свой околной Босни сиротинѣ у велики брой, кадъ кои има комадъ хлѣба, онда нема осоляя соли, а кадъ има соли онда нема залогая хлѣба, за тай е узрокъ Гавро у „Нар: новине“ прошле године реко сва е Европа чула јукъ босанске сиротинѣ зато, а ако хоће кой то наопако толковати нека толкуе шта ћу му я. — Будући ми е еданъ господиѣ рекао да самъ я съ тимъ писанѣмъ хотио увредити браћу Сарайлиѣ, вара се сваки онај кой тако мисли, то ние истина Боже сачувай, Гавро ние радъ никога жива уврѣдити, али богме ние ми драго ни да мене ко вређа, али уврѣдили ме — онда нека чисто зна да то Гавро неће заборавити, него му поштено отворено одговорити подъ именомъ своимъ.

А кои пакъ каже да е Гавро завиданъ на-
китима, кућама, народнимъ обичаима, и то се

*) довольно узрока имамъ викати, на луксузъ, или залуду ђораву намигиво, а глуву шапто то е све едно.

вара у рачуну, те како јако, ја мислиш да Гавро зна и умѣ народъ цѣнити и уважити ако не више, а онъ баръ коликъ онај кой тако што каже, него е Гавро завиданъ лудоріяма, претѣраностима кое каквимъ, и. т. д. ние ми жао што немамо онога блага што би га могли имати, него ми е пате жао што нећемо да га имамо, а можемо га имати.

Заръ е улюдно едногъ гледати ђе кука ядикуе набрая, а други кодъ нѣга да се подругуе и смее?

Заръ е поштено сузу у ближнѣга свогъ оку гледати, а други према нѣму као узъ пркосъ да попѣва?

Заръ е лѣпо брата свога, са свимъ нага гледати, а други кодъ нѣга, као племићъ богато обученъ, и да нѣга плюе?

Заръ е севапъ (задушница) гледати брата ђе издише, а други кодъ нѣга да чашу испия?

Заръ е християнски брата гледати ђе тоне на дно воде, и хоће да се удави, и обѣ руке сиромахъ пружа, да му се помогне те да се спасе, и мѣсто по дужности браћа да га спасу, *) а они га тураю да што прѣ иде да дно?

Заръ е братински и совѣстно свога ближнѣга жлицомъ (кашикомъ) пуномъ пудити, и онъ сиромыхъ само штов окусио, а јоштъ ние прогу-тао, а овај окреће одъ жлице држакъ, те му очи

*) то е Гавро

копа? Оно казали су у едној малој пословици, која вели — ситъ гладу не разумъ, и ко е за свѣтъ плакао, очи е самъ свое изплакао.

ПРИМЪРЪ ШТА ТРЕБА РАДИТИ!

Найпотребитиѣ се врућо заузети, за гимназию, и друга училишта, која су намъ пайнужднѣя, одакле ће способнии свѣштеници излазити, кои су намъ одъ велике потребе.

А ето благодаримъ Бога, садъ ћемо имати двѣ богословѣ, одну у Баньолуци, а другу у манастиру Житомишльићу у Херцеговини, учинише племенита браћа, то велико и боголюбиво дѣло, учинише оно што би требало, да то други учине, и примѣромъ покажу!

Нѣколико младића, кои су учили и кои су добро у науци успѣвали, таки баръ четворицу послати съ топломъ молбомъ у Цариградъ преко Н. С. Патриарха, у Богословию, у Халке, да продуже баръ четири, петъ година науку, ће имаю професори разни ѣзика, као старо славянски, турски, гречески, латински и француски, одъ кои можемо се надати, и Митрополита имати одъ нашега народа.

По томе даровити е одъ природе младића, кои лебде и теже за наукомъ као што е Јоцо Райковићъ, мали Јосифовићъ, Ристо кодъ г. Петковића и овима подобни, избрати и послати на страну съ топломъ молбомъ нашој единоплеменитой браћи Србљима, Руссима и Хорватима, кои

ће ихъ радо примити, да продуже науке као за струке земљомѣрства, лѣчника (доктора) и правника и т. д.

По моему слабоумију нама е преко нужно да нашу младежъ, колико е могуће обучавамо у државномъ езику читати и писати, мислимъ и то да нема државе ни едне ни на едномъ крају свѣта, а да подайници државни езикъ не уче, пакъ и друге езике, зашто човѣкъ што више зна онъ више и врѣди, и вишу важностъ има.

Узмимо примѣръ кои очима гледамо одъ наши домородни Евреа кои су се научили пѣи пѣколицина државномъ езику, пакъ ено ихъ свѣю кои примаю одъ 1.000 до 3.000 и до 5000 гроша мѣсечно, и ми имъ томе завидимо много, а самъ чуо незнамъ колико пута, одъ наше браће Сарайлиа кои кажу чифути све преотеше, и пѣихова е капия, естѣ, али су люди научили, пакъ зашто да имъ будемо завидни, зашто се и ми неби учили? За ове мое предлоге и примѣтбе, знамъ да ће многи казати и рећи, ево хоће Гавро да насъ изтурчи, они кои тако узмисли, превариће се, и некъ ми покажу число, колико самъ ихъ до данасъ потурчио? Я ћу ове рѣчи самъ за себе казати, камо та одъ Бога пуста срећа, те да самъ турски читати и писати научио, баръ оволико колико србски, данасъ би био одъ користи и себи и својемъ, овде е рѣчь и мѣсто оной пословици коя вели, — „Ей старости велика жалости, а младости прође у лудости.“

По томъ сви безъ разлике подайници Н. Ц. Величества нашегъ премилостивогъ Султана, имаю право участие, да у Цариградъ шалю по нѣко число младића у царско училиште на све царске трошкове, Грци даю 50, младића, Ермени 40, Евреи 20, а наша браћа Бугари 25 а ми Бошняци ни єдногъ, лиєпъ примѣръ, у насъ є све овако! ние ли то наша грдна погрѣшка? погрѣшка, коя намъ се неда опростити, и за кое ће насъ свакъ живи осудити, за таку нашу превелику немарность, млитавость, лѣность, поступанѣ неподобно, и тама коя насъ є заслѣпила па невидимо, и у дубоки санакъ унияла! Та у све стране, и гране велике лозе славянске знаю за нашу споменуту превелику немарность, и о нама немаю najboljъ мѣние, а то є све као на примѣръ, очекујући да намъ ко готовъ комадъ дадне у шаке, нема одъ тога ништа.

Ей браћо! Деветнайсти є вѣкъ ово, погледаймо шта околна пространа свиєтина ради, и у коме степену науке разне цвѣтаю, та за Бога браћо, ние ли намъ то и одъ Бога грѣхота, а одъ люди укоръ и срамота велика, да овако съ крштени руку као очаяни стоимо, та нема уста коя насъ неће осудити, зашто браћо само съ наукомъ и просветомъ можемо доћи до бодѣгъ стая и среће наше.

А я и то знамъ, да ћете ми ви браћо мила казати и рећи, гледайте лудога краишника, шта каже и шта набрая, знамъ да ми ништа рећи

неможете, што до данасъ ниесте, алъ опетъ ако хоћете можете и повторити, я ћу вамъ браћо моя све и сва опростити, само васъ молимъ, и Богомъ живимъ заклињмъ да ме послушате и слѣдуете.

Ви ћете казати, на ма то знамъ, немамо новаца, а я пакъ кажемъ да имамо ми новаца, само треба сложно колико е можно, да ихъ жертуємо по могућности, и да се рѣшимо на то, зашто безъ жертве и безъ труда ништа не бива, а ви све ово стотинама пута болѣ знате него што я знамъ, да е ово све овако.

А ево начина за новце, да молимо нашегъ честногъ г. О. Пашу, Везира, те да изда налогъ да скупимо народню скупштину у Сараево — баръ одъ четрдесетъ членова, и ова ако би се скупила, то естъ народни преставници сабрали, треба да сваки съ пуномоћиемъ одъ стране свогъ окружия дође, те да има силу та нѣгова мисия, за кою се буде позвао, на овой пакъ скупштини имало би се доста ствари рѣшити, ствари велимъ, кое су до сада ни како биле, пакъ съ писменимъ картама утврдити, и на потврѣнѣ в. Власти нашой подниѣти, ствари говоримъ, одъ велике важности нашемъ народу, а докъ су одъ ползе народу, не премѣно су безъ и найманѣ сумнѣ одъ ползе и нашой превисокой Власти.

Реченой*) скупштини съ топломъ молбомъ да

*) Има јоштъ начина осимъ скупштине?

придружимо сва четири њихова Високопреосвященства, г. г. Митрополите, призренскогъ Мелентию, херцеговачкогъ Прокопию, зворничкогъ Дионисию, и нашега босанскогъ Игнатию.

Међутимъ да молимо наше Архипастире, да се и они постараю, свѣштеницима хрсне за дѣцу малу, протоколе наредити, раздати и упутити како што треба, да сваки попо по обичаю остане научи свѣштеника, дѣтенцета малогъ данъ рођеня, хрштеня, како и имена родитеља и кума у протоколъ запишу, и да сваки Митрополитъ подчинѣномъ му свѣштенству наредбу учини, те да сваки попо у својој парохии оба пола попише, и списакъ Архидерею пошлѣ, а ови да даю сваке године као еданъ шематизамъ печатати, као што то чине и свѣштеници западне цркве.

По томе да гледамо люде способне, за струке судейске изабирати, као што намъ и самъ законъ (канонъ) одъ високе Власти налаже, да народъ бира оне люде одъ кое народъ повѣренѣ има, да покажемо добримъ примѣрима наше владанѣ, и другой нашој околной браћи, ми кажемъ кои смо најпрви, и најимућнији, и највише свѣта прошли и виђѣли, кои смо као на врелу челу престолне вароши у Босни.

Да будемо према нашомъ на около браћомъ искрени, да ихъ милуемо и любимо, као што намъ е и дужность християнска, поштениемъ да честь одаемо, почитуемо и одликуемо, непоштене пакъ да опоменемо да и они постану поштени, они

кои нѣке погрѣшке учине, да ихъ опоменемо више да нечине, да будемо и у напредакъ као што смо и до данасъ, послушни и вѣрни пре- високой Власти нашої.

Што намъ е пакъ нужно, и оно што желимо за нашу просвету, за нашъ напредакъ, да се обратимо съ топломъ молбомъ високой Власти, ако намъ одъ првогъ пута по жельи неби испало наше прошение, слѣдовати и повторавати, непро- мѣно ћемо добити и успѣти, наша е Власть у томе много милостива, узмите на умъ нашу су- сѣдну браћу научну и просвештену, па шта пута адресе и прошения шалю, ми ихъ сваке године у новина читамо, а ми до данасъ шта смо искали? шта смо просили? камо — желио би виђети ко- пию (прегледъ) тогъ прошения? зашто ми до да- насъ ништа писменомъ прошњомъ тражили нисмо одъ наше високе Власти, осимъ само за церкву насъ пѣколицина што смо дали прошение за по- моћъ, пакъ смо нама и добили, треба нашої в. Власти ствари које насъ тиште, и које насъ боле — обяснити и казати, а не онако као што у прошлимъ временима, било намъ што повольпо или небило, кадъ би насъ господаръ упитао, да на ма одговоримо, добро смо господару, него за коју смо стваръ добро и да кажемо да смо добро, а у чемъ оскудѣвамо, казати чисто, отворено и поштено, казали су у едной пословици, докъ годъ дѣте не заплаче, мати га се не сѣћа, куцайте, отвориће вамъ се, иштите даће вамъ се.

Ферманъ

Дашъ одъ Султана Мамуша, сина Султана Мусшафина, више речени С. Мамушъ сачуио е на прешолъ у 43^а, 20, а умро е, у 68-е год.

Велики господарски Ферманъ у почетку мѣсеца мухарема год. 1157. (Марта 2. + 1732.) Мехмедъ-Паша у опо доба Везиру у Босни.

Духовници у сръбскомъ Котару (окружию) стојеће цркве св. Николе на име Варошиште у пѣкой на прагъ мов сѣйне Порте положеной молбеници тужили су се да — премда по доказу кнѣига (списа) одъ државнихъ добара кодъ сѣйне Порте сахранѣнихъ. Духовници ове кодъ Уне лежеће цркве, млине, винограде, травняке, и друга добра властито посѣдую, и друге дужности неимаю, него да господару Тимара десетину даю — инакъ пѣкои люди по имену Дипанъ, Османъ и Омеръ насилѣтъ поступаюћи пѣйма властитостъ овихъ добара узети и предобити желе.

Не давно нова молбеница предата е била управителю Босне, кои изъ овога узрока и по извѣшћеню у опой доби даномъ одъ траванскога судца указао е (наредио е) да се ова судбено претражива. Изъ довршенога претраживања сазнало се е: да се духовницима услѣдъ у нѣховимъ рукама налазећихъ се писама и другихъ праведнихъ разлога право дати, противникомъ на

коб указати има, да се на далѣ свакога увлаче-
 ня (усертаня) у ова добра уздржати имаю. Али
 будући да они супротъ овой изреки судчевой
 настаю (слѣде) духовнике неприятельски гледати
 и нѣхъ у нѣихову праву властитости узнемира-
 вати, предана є била моіой сѣйной Шорти нова
 молбеница у коіой духовници милость и помоћъ
 траже. — Изъ овога узрока бияше претраживанъ
 у шоему пайвишемъ архиву сачувани регистеръ
 државнихъ финанца (доходака), у коимъ се чита
 да духовници цркве с. Николе „Варошиште“ коя
 у санѣаку скоплянскому у сръбскому окружию
 кодъ Уне лежи одъ властно посѣдованихъ зема-
 льа, винограда, и други вртлова конопльишта, и
 другихъ доходака имаду у све платити 500 ас-
 пра. Сувише єсть уписано у главному регистру
 финанца одъ властите руке главнога контролера
 финанца: „млини кодъ Уне лежећи по царской
 повели (диплиноми) и предложенѣмъ нарису (плану)
 спадаю духовницима више речене цркве.“

У посебномъ регистру финанца находи се
 уписано одъ руке истога контролера финанца:
 „духовници цркве с. Николе и Варошиште могу
 одъ нѣихово црквенихъ земалѣа, травняка, паше
 и млина одъ иностраннихъ данке узети,“ у ономъ
 истомъ мѣсту єсть убилѣжено да села: Косинъ,
 (Колупинѣъ) и Хмолница (смоляна) и друга спахии
 Хассану као посѣднику Тимара имаю у све*)
 9190. асприхъ платити.

*) три су аспри една пара.

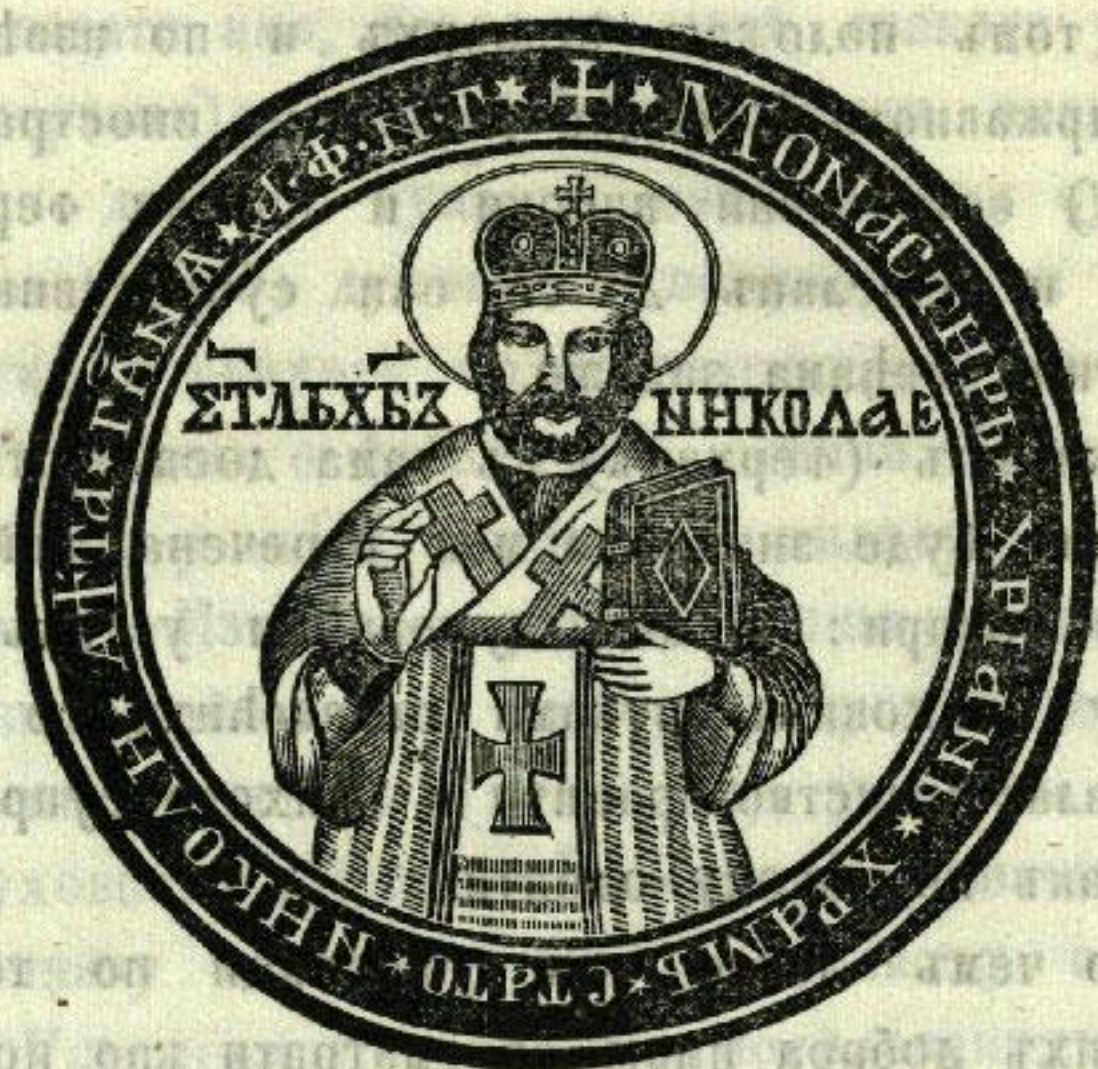
У томъ положаю стварихъ и по извѣстию
моѣга државнога Ефендіе (министра иностранныхъ
послова) естъ оваѣ високи и царски ферманъ
писанъ и одасланъ да се ови супротивници у
законитимъ меѣама задрже.

Ако онъ (ферманъ) къ вама доспѣ (стигне)
нека вамъ буде знано да моя изречена найвиша
повелѣа говори: да ови духовници услѣдъ пи-
сама у нѣиховимъ рукаха налазеѣихъ се имаю
право власнѣиштво бранити и нѣихове супротив-
нике пакъ по закону одбити.

По чемъ дакле ови духовници по темелю
државнихъ добара имаю се сматрати као истини-
ти и праведни властници овихъ земаля и добара,
одъ нѣихъ, ако више одъ три године не остаю
пуста и по све не обраѣавана, други као изза
(осимъ) кнѣига добара и екстрахта (извука) те-
ретскога регистера, данци се захтѣвати немогу;
до паче треба ихъ противна свакомъ неправед-
ному захтѣваню и насилю крѣпко бранити.

У случаю да супротивници неби признали
свою кривицу и неби одустали одъ неправед-
нога овога поступаня, потреано е да ихъ по за-
кону опоменете и казните, и у случаю потребе
нѣихова имена и извѣстие онакову поступаню
вѣрно и истинито моѣой пресяйной Порти обзна-
ните.

Потребно естъ да ви то знате и да моѣму
царскому подпису подпуно вѣрованъ придружите.

Овай печатъ наѣнъ е преко границе у црквѣ храму св. успение богородичногъ, кодъ г. проте Чучка на буядница, ондашњи жители на- шавши овай печатъ, мени су послали снимакъ на артии, а пакъ за украсъ ове књижице, поша- лѣмъ исти снимакъ преко г. Васе Хаџи Ристића у Бечъ, на г. Перу Хаџи Ристића, да ми на др- вету кодъ каква дрворезца печатъ изради као што е и учинѣно.

Печатъ овай на дрвету садъ лѣпши изгледа, и лѣпша слова, само е една погрѣшка учинѣна, ово е, (погрѣшки вѣшти дрворезацъ ние кривъ, него су криви жители, што су мени снимакъ на папиру послали, будући да ниесу сва слова чи- сто изишла, у печату е погрѣшка та, Хрисанъ, а требало би да будне Хрманъ.

Казивао ми е ниже именовати г. да и е некога старога времена изъ овогъ манастира пребѣгло седамдесетъ калуђера са Митрополитомъ Гавриломъ у Аустрию, те да су тамо подигли Манастиръ Марчу с. Архангела Михайла у Подрављу, и да е постао речени Гаврилъ Митрополитъ Патриархъ Србаля у Аустрији прие Черноевића.

Сараевски дописникъ 1-
крвавиъ протѣкъ

И самъ се ја одговорно, и постојећи календару уредничеству „Правда“ да овај пошта мой одговоръ, исто овако као што е пришло и издана, изъ сѣ уредничество то нешто зрѣти да пошта моя одговора, те да съ тако много-маломъ мога добротъ напача, сѣ уредничество пошта издана на не, и то безъ имене дописника, мой одговоръ писати е бже подъ именомъ мое-мъ, а самъ бже да иже права иже видъ овогъ дописника, него да што та иже мой напача, бже, бже се и протѣк у мене иже, и не бже мой одговоръ иже прѣти, иже иже уредничество ту ову дужностъ испуни, а самъ се ја уредничество иже бже хвала бу.

Са иже бже иже, иже а одговоръ бже како што сѣ бже. Драга мой дописникъ сѣ иже конъ прѣти а дописникъ сараевски, иже бже да подравско иже, протѣк иже и опри-

Примивши одъ мога едногъ доброгъ приятеля „Напредакъ“ 3. Юля ове годице, брой 53. и виђавши дописъ одъ Сараевскогъ дописника управлѣнъ противъ мене.

Я самъ на ма одговорио, и послао славномъ уредничеству „Напредка,“ да овай печата мой одговоръ, исто онако као што е примило и нападанъ, али сл: уредничество то пешће примити да печата мога одговора, те да съ тимъ задовольнимъ мога доброгъ нападача, сл: уредничество печата нападанъ на ме, и то безъ имена дописника, мой одговоръ писатъ е био подъ именемъ моимъ; ясамъ судио да више права имамъ кадъ свой дописъ подпишемъ, него ли што га има мой нападачъ, естъ, али се я превари у моме миѣнию, и не би мой одговоръ явности предатъ, нити хтѣде уредничество ту свою дужность испунити, а зашто? то сл: уредничество зна боля — хвала му.

Са мало маиъ више, мой е одговоръ био како што слѣдуе: Драги мой покривени съ маскомъ приятелю и дописниче сараевски, видимъ ђе не неправедно нападашъ, протестирашъ и оцриѣ-

нимъ називашъ, велика ти за то хвала, а се одъ тебе болѣмъ ни чемъ никадъ ни падао нисамъ, нити се пакъ могу падати, хвала Богу кадъ си ти бѣлъ, (а за цѣзо црни си одъ свега, докъ си дошао почео си на ма распру, раздоръ, злобу и мрзость међу браћу сяти, а покажи се само мало изъ подъ маске, и подигни по више мало црну завѣсу съ прозора, да те познаю) онда се и ми црни можемо падати покрай ваше доброте, доброте у овчијој кожи, а са вучиємъ срцемъ, да постанемо бѣли, као ти што си бѣлъ, Боже ме сачувай твоє бѣлотиѣ, и свакога поштенога човѣка, та погледай болашъ само на огледало, пакъ ћешъ се богме препасти одъ себе; — Ти си драги могао своју не измѣриму слабостъ и не угасиму мрзость гнѣвъ и злобу коју имашъ и ранишъ у потан противъ мене, мало е угасити, утолити, ублажити и причекати докъ моя књижица изађе, (кажи ти мени, како можешъ одну књигу осудити, а јоштъ на свѣтъ ни изишла ние?) Па кадъ књига изађе, онда е узети прочитати, разгледати, разсудити и оцѣнити, пакъ ако те не би задовольила, онда писати можешъ шта хоћешъ, него тако безъ икакве смислености и стида на не тако звѣрски нападати, за тай твой поштени поступакъ, и я ти одговарамъ, премъ да знамъ да немамъ право, и шта да ти одговарамъ? Зашто съ пашквилантима нааква посла ни преговора нећу да имамъ.

Ти драги г. ако си завиданъ мени, и мојој

малой књижици (која незнам ни кадъ ће изаћи, ни хоће ли изаћи? а то е све съ такѣ поштено браће као ти што си, те ние и одавно изишла, а Богъ зна да кривъ ниесамъ, што ние готова, а кое томе узрокъ и кривъ, те неизласку стао на путъ, нека га е стидъ самогъ себе.)

Истина да е моя књижица ако буде печатата, изгубила сласть збогъ тогъ што е такимъ приятельима у рукопису западала у шаке. Сигурно си и ти иѣшто одъ тогъ намирисао, пакъ е збогъ тога и осуђавашъ, ако си пакъ завиданъ моимъ уписницима на књижицу и цѣни књиге, и дару чистогъ прихода мое мале књижице, Банялучкой богословии, онда се и ти драги потруди, а ето умѣшъ писати добро, те и ти напиши другу, скупѣ предбройника десетъ пута више, цѣну метни колико хоћешъ, приходъ обдари ће ти е драго, или ако волишъ можешъ съ приходомъ и у белай сандукъ, а ти Бога ми завиданъ ниесамъ, ти си у мене уписао едну, и то ниеси платио књижицу, а ћу у тебе две, и на ма ћу ти платити.

А што кажешъ, да самъ се изъ Бишћа у Н. новине оцрнио, то ти самъ кажешъ, и кои е поштена твога, али ако знашъ за какву мою црнотину, човѣкъ ниеси, нитићешъ икада бити, ако е у тайности оставишъ, те е съ доказима не обяснишъ, то е драги само просто казати, таки си, и онаки си, хрѣавъ си, црнъ си, бѣлъ си, съ пашквиломъ изъ потае, изъ бусие и изъ подъ маске тако лицемѣрно, али ако си човѣкъ те имашъ

и шта одъ поштена, докажи што уствари и освѣдочи, то в потребито, и то в нужно, ако желишъ и хоѣшъ да ти се рекне бравосъ, и да ти се плѣска рукама, и да ти се виче фора, ф. ф.

А я драги мой што самъ писао, и што пишемъ све истину пишемъ, са подписомъ и именомъ своимъ, а да ние истина, него да в лажъ, онда би радио тако као ти што радишъ съ пашквиломъ, а я есамъ ли црњи, а ти бѣљи, то ће свиѣтъ болѣ и правие знати казати, а и пашквила то липо и најболѣ свѣдочи кой насъ в какавъ?

А што кажешъ, да самъ се заклео бити непријатељ роду ербскомъ, то си се тако яко преварио. преварио да ти се никадъ опростити неможе, и ти си до те риечи за србство могао и имао шта триста табака хартиѣ са свию страна написати, али може бити да в то твоя желя, и да ти то лежи на срцу и души, и подъ сакривеномъ, маскомъ, лако в брбляти ѣзичиномъ шта ти на уста дође, и писати оно што перо написати може, али ти мени и другомъ свиѣту дѣла покажи, па дѣла нека те покажу, она некъ те осуде и оцѣне какавъ си, вси ли србинъ, или ништа ни-еси? Или в само за форинте и гроше? Ёзичиномъ бесплатно в лупатъ, а може се и писати шта се хоѣе, пакъ јоштъ изъ мрака тако

Ј мислимъ да то ние уљудно, ние поштено, ние християнски, и ако имашъ поштени човѣче шта противъ мене, имаю люди, имаю трговци, имаю свѣштеници, има најпоследне судъ, имаю

разни консули, позови ме ће хоћешъ, да нашој распри -- за коју Богъ некъ ми е свѣдокъ незнамъ, край и конацъ учинимо.

Ј овдаленъ знамъ да ћешъ ти казати па ма да не смиешъ на турскиѣмъ судовима у турской земљи самномъ парницу дѣлити, онда я теби каженъ поштени човѣче, да ти речемъ да си србинъ то боже сачувай, тога имена ти не заслужиешъ, нитиси га достојанъ, осимъ само тако изъ мрака пецкати, клати и дрпати, онда ако хоћешъ позови ме у Биоградъ, на цетинъ или Петроградъ, пакъ ако ти не дођемъ, биоти она госпа што съ тобомъ у ложници спава, пакъ ће мо виђети одъ насъ двоице, коме ће се заракнути у чело? — Да те зовемъ у Загребъ или Задаръ, тамо има више число хорвата, може бити да би те тамо мрзило, зашто видимъ, да ти то име не звони добро; — а я драги не само да самъ србинъ и приятель, срцемъ и душомъ — србства, него и свакога поштеногъ човѣка, пакъ онъ когъ да био народа, само кажемъ некъ е поштенъ човѣкъ, па био онъ хорватъ, турчинъ, мађаръ, та-лијанацъ, нѣмацъ, Французъ, и тако далѣ, и кажемъ отворено да самъ србинъ, и онђе ће би картачъ као киша сипо, а не таки србинъ изъ дувара и пукотине дрвета, и само изъ мрака.

А што каженъ драги, да самъ понуђаво трговце Сарајевске да ми се унишу, тие мало има да са њихъ понуђаво, а кога самъ годъ понудио, вѣруй ми да ми се и унисао, осимъ

самогъ г. Миће Савића, одговоривши ми, да кадъ буде књига готова, да ће е узети, то е рекао изъ тогъ узрока, мислећи да ћу я ишена печатати, и ясамъ на ма престао съ томъ понудом, а ако када књижица буде готова, онда ћу истина понудити, и то драги брате, ако ти е желя знати, за колико књижица купаца имамъ у Сараеву? Имамъ за 364 комада сувише. Н. В. Г. Митрополитъ Прокопие Мостарски 100 комада, а као цриъ по твоје казиваню — имамъ колико реко, а ти сигурно као гавранъ бѣлъ, има ћешъ десетъ пута толики брой купаца у Сараеву, пакъ може бити та твоя књига више пута да ће се и препечатавати одъ више важности, т. е. ако е напишешъ и издашъ, молимъ те учтиво, огледай бѣли брате, ти кадъ мене називашъ цриемъ, а ћу тебе одъ више любви бѣлиемъ, на послѣдку ко туђе послове узбия — свое губи, сувише му и велики даръ припада одъ оногъ прекрасногъ марвинчета.

Суо векио амиго.

Гавро Вучковићъ.

Сараево 16. Юлиа 1866.

Чини ми се подъ овимъ датумомъ послатъ е овај мой одговор, сл. уредничеству „Напредка“, а садъ на ново 27. Августа 1866 — шаљмъ у Земуцъ да се штампа у књижици.

